

Javna agencija RS za energijo

2005

PROORČILO

Javna agencija RS za energijo

P O R O Č I L O

O STANJU NA PODROČJU ENERGETIKE V SLOVENIJI V LETU 2005

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je poročilo sprejel na izredni seji 21. julija 2006. Vlada Republike Slovenije je k poročilu dala soglasje na 84. seji 27. julija 2006.

Maribor, junij 2006

Irena Glavič, univ. dipl. ekon.,
direktorica

Vsebina

1	UVOD	1
2	POVZETEK	3
2.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji.....	3
2.2	Najpomembnejše dejavnosti regulatorja	4
2.3	Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom.....	5
2.3.1	Razvoj na področju trga z električno energijo	5
2.3.2	Razvoj na področju trga z zemeljskim plinom	7
2.4	Glavna področja in zadeve, s katerimi se je ukvarjal regulator	7
3	ELEKTRIČNA ENERGIJA.....	10
3.1	Splošno	10
3.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	12
3.2.1	Splošno	12
3.2.2	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	13
3.2.2.1	Poslovanje SOPO.....	14
3.2.2.2	Poslovanje SODO	14
3.2.2.3	Poslovanje distribucijskih podjetij	16
3.2.2.4	Investicijska vlaganja sistemskih operaterjev	17
3.2.2.5	Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja.....	19
3.2.2.6	Poslovanje organizatorja trga.....	20
3.2.3	Ločitev dejavnosti	20
3.2.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja	21
3.2.4.1	Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja	21
3.2.4.2	Kakovost oskrbe	23
3.2.4.3	Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij	26
3.2.5	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti	29
3.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	32
3.3.1	Proizvodnja in veleprodajni trg	34
3.3.1.1	Proizvodnja električne energije.....	34
3.3.1.2	Poslovanje proizvodnih podjetij	36
3.3.1.3	Emisijski kuponi	37
3.3.1.4	Certifikati RECS	38
3.3.1.5	Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij	38
3.3.1.6	Zagotavljanje sistemskih storitev	41
3.3.1.7	Trgovanje na organiziranem trgu.....	42
3.3.1.8	Stopnja integracije trga s sosednjimi državami	45
3.3.2	Dobava in maloprodajni trg	46
3.3.2.1	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu	50
3.3.2.2	Cene električne energije.....	51
3.3.2.3	Izravnava odstopanj.....	55
3.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence	57
3.3.3.1	Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence	57
3.3.3.2	Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo.....	57
3.3.4	Notranji trg z električno energijo v EU	58
3.3.5	Odločanje o sporih in pritožbah	61
4	ZEMELJSKI PLIN	62
4.1	Splošno	62
4.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	63
4.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	63
4.2.1.1	Splošno	63
4.2.1.2	Prenos zemeljskega plina	64
4.2.1.3	Distribucija zemeljskega plina	67
4.2.1.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja zemeljskega plina	72
4.2.1.5	Izravnava odstopanj.....	74
4.2.2	Ločitev dejavnosti	75
4.2.3	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti	76
4.2.3.1	Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja	76
4.2.3.2	Metode za določanje največje tehnične zmogljivosti	77
4.2.3.3	Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti omrežja	77
4.2.3.4	Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti.....	78

4.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	78
4.3.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg.....	78
4.3.2	Dobava in maloprodajni trg	80
4.3.2.1	Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje	81
4.3.2.2	Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja	82
4.3.2.3	Tržni deleži na maloprodajnih trgih	84
4.3.2.4	Cene zemeljskega plina v Sloveniji	87
4.3.3	Notranji trg z zemeljskim plinom v EU.....	90
4.3.3.1	Učinki odpiranja trgov z zemeljskim plinom.....	91
4.3.3.2	Cene zemeljskega plina za značilne odjemalce v primerjavi z EU	91
4.3.4	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence	94
4.3.4.1	Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence	94
4.3.4.2	Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo.....	94
4.3.5	Odločanje o sporih in pritožbah	95
5	Zanesljivost dobave	96
5.1	Električna energija	96
5.1.1	Zadostnost proizvodnje.....	96
5.1.2	Načrtovane naložbe v proizvodne objekte	99
5.1.3	Sigurnost obratovanja omrežja	101
5.2	Zemeljski plin.....	101
6	Gospodarske javne službe.....	103
6.1	Splošno	103
6.2	Varstvo potrošnikov na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom.....	104
6.2.1	Električna energija	104
6.2.1.1	Pogodbe o dobavi električne energije tarifnim odjemalcem	104
6.2.1.2	Zaščita ranljivih odjemalcev.....	105
6.2.1.3	Objavljanje cen.....	105
6.2.1.4	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov.....	105
6.2.1.5	Pravica do odškodnine	106
6.2.2	Zemeljski plin.....	106
6.2.2.1	Zaščita ranljivih odjemalcev.....	106
6.2.2.2	Objavljanje cen.....	106
6.2.2.3	Ukrepi za varstvo potrošnikov	106
6.2.2.4	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva	107
6.3	Reguliranje končne cene	107
6.3.1	Cena	107
6.3.1.1	Električna energija	107
6.3.1.2	Zemeljski plin	107
6.3.2	Financiranje dobaviteljev.....	108
6.4	Zagotavljanje preglednosti	108
7	Daljinska toplota.....	109
7.1	Oskrba z daljinsko toploto	109
7.2	Distribucijsko omrežje	111
7.3	Cene toplote.....	112
7.4	Naloge in dejavnosti agencije.....	112
7.4.1	Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.....	113
7.4.2	Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.....	113
8	Seznam slik.....	114
9	Seznam tabel	116
10	Seznam kratic in okrajšav	117

1 UVOD

Leto 2005 je bilo za Slovenijo pomembna razvojna faza pri uresničevanju enotnega evropskega trga z energijo – tako na področju električne energije kot zemeljskega plina. Tudi na slovenskem trgu z energijo je bilo čutiti razvojne težnje trga v EU, dosežen je bil velik napredek pri delovanju trga, pri reguliranju reguliranih dejavnosti in dopolnitvah ureditve energetskega trga.

Trg z električno energijo je deloval brez motenj v dobavi. Leta 2005 se je povečalo število odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja. Količina energije, prodane na veleprodajnem trgu, iz leta v leto raste. Na veleprodajnem trgu je bilo prodane skoraj štirikrat toliko električne energije, kot je bilo dobavljene in porabljene. Udeleženci na trgu z električno energijo so večinoma ravnali v skladu z veljavno zakonodajo, kar dokazuje tudi zelo majhno število sporov.

Zelo pomembna naloga Javne agencije Republike Slovenije za energijo je bila v letu 2005 priprava in uveljavitev regulativnega okvira za določanje omrežnin za elektroenergetska omrežja za obdobje 2006–2008. V tem regulativnem obdobju je agencija restriktivno omejila rast omrežnin na povprečno 3,5 odstotka na leto, od operaterjev elektroenergetskih omrežij pa zahteva nenehno povečevanje učinkovitosti ob zviševanju ravni kakovosti storitev in oskrbe z električno energijo.

Za trg z zemeljskim plinom je bilo leto 2005 prelomno, saj so bili sprejeti akti za ureditev trga na distribucijski ravni. Slovenija je v celoti odvisna od dobave zemeljskega plina iz uvoza. Na razmere na trgu z zemeljskim plinom v Sloveniji zelo vplivajo dolgoročne pogodbe o dobavi, zato na prenosnem omrežju ni bilo menjav dobavitelja. Omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina so bile določene že leta 2004. Agencija je leta 2005 izdala še potrebne metodologije za določitev omrežnine za distribucijska omrežja. Na podlagi teh metodologij bodo operaterji pripravili predloge omrežnin in jih dali agenciji v soglasje. Z določitvijo omrežnin bo izpolnjen tudi pogoj za zamenjavo dobavitelja na distribucijski ravni.

Operaterji omrežij zemeljskega plina so pripravili splošne pogoje za dobavo in odjem ter sistemska obratovalna navodila, h katerim je agencija dala soglasja oziroma mnenja. S tem je bil dosežen pomemben napredek pri določanju in preglednosti zlasti tehničnih pogojev za priključevanje in obratovanje ter splošnih pogojev, ki veljajo za dobavitelje in odjemalce.

Tudi na trgu z zemeljskim plinom so udeleženci trga delovali v skladu z ureditvijo in brez sporov. Ureditev trga se dopolnjuje z zahtevami direktive o zanesljivi oskrbi in uredbe o dostopu do prenosnih omrežij zemeljskega plina.

Na področju daljinske toplote je agencija izdala metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja. S tem je omogočila primerljivost tarifnih sistemov in pogojev za dobavo toplote iz distribucijskih omrežij.

Agencija je sodelovala z državnimi organi v Republiki Sloveniji in organi oziroma ustanovami s področja energetike v EU. Sodelovanje z državnimi organi kaže, kako

močno je agencija vpeta v dogajanje na razvijajočem se trgu z energijo, za katero se dopolnjuje tudi pravna ureditev. Na ravni EU pa je zlasti sodelovanje z evropsko komisijo in regulatorji drugih držav članic pomembno pripomoglo k razvoju enotnega trga. Navsezadnje je agencija tudi s poročanjem o stanju na trgu pripomogla k izboljševanju njegove preglednosti.

Irena Glavič, univ. dipl. ekon.,
direktorica

2 POVZETEK

2.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (povprečje 2005)	2.003.358	
Površina	20.273 km ²	
Število gospodinjstev (31. 12. 2005)	774.094	
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2005)	870.593	
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2005)	111.921	
Bruto domači proizvod (BDP)	6.557.698 mio SIT	27.365 mio EUR
Stopnja rasti BDP	3,9 %	
Inflacija	2,5 %	
Povprečni tečaj SIT/EUR	239,64 SIT/€	
BDP/prebivalca	3.273 mio SIT	13.677 EUR

Vir: Statistični urad RS, agencija

Električna energija

Moč na pragu	2.797 MW	
- hidroelektrarne		886 MW
- termoelektrarne		1241 MW
- jedrska elektrarna		670 MW
Proizvodnja električne energije	13.667 GWh	
- hidroelektrarne		3.036 GWh
- termoelektrarne		4.601 GWh
- jedrska elektrarna		5.613 GWh
- Neodvisni in kvalificirani proizvajalci		417 GWh
Dolžina prenosnega omrežja	2.534 km	
- 400 kV		507 km
- 220 kV		328 km
- 110 kV		1.699 km
Dolžina distribucijskega omrežja	59.317 km	
- 110 kV		793 km
- 35, 20 in 10 kV		15.851 km
- 0,4 kV		42.675 km
Poraba električne energije	12.389 GWh	
- neposredni odjemalci		2.775 GWh
- upravičeni odjemalci		6.539 GWh
- tarifni odjemalci		3.075 GWh
Poraba na prebivalca na leto	6.176 kWh	
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	314 kWh	

Vir: podatki podjetij

Zemeljski plin

Dolžina prenosnega omrežja	959 km	
– nad 16 barov		740 km
– pod 16 barov		219 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	2.582 km	
Poraba zemeljskega plina	1.096.489.147 Sm³	
– odjemalci na distribucijskem omrežju		304.953.361 Sm ³
– industrijski odjemalci		791.535.786 Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	547 Sm³	

Vir: podatki podjetij

2.2 Najpomembnejše dejavnosti regulatorja

Energetske dejavnosti, ki jih zakon opredeljuje kot gospodarske javne službe (v nadaljevanju: GJS), so vezane na infrastrukturo. Na tem področju ne deluje konkurenca, infrastruktura pa pomeni naravni monopol. Energetski trg lahko deluje le, če je infrastruktura vsem dostopna pod enakimi, nediskriminacijskimi pogoji. Dejavnosti, ki jih ni mogoče zagotavljati na trgu, je mogoče izvajati tako, da so regulirane. Nadzor naravnih monopolov, ki ga izvaja agencija, je iskanje učinkovitega ravnovesja med spodbujanjem večje učinkovitosti in onemogočanjem neupravičenih dobičkov. Z nadzorom cen in donosnosti naložb ter spremljanjem izvajanja strateških načrtovalskih odločitev izvajalcev GJS želi agencija vzpostaviti stabilno, predvidljivo in pregledno ekonomsko okolje. Za preprečevanje zlorabe tržne moči obveznih GJS je potreben ekonomski nadzor z reguliranjem, ki je ena najpomembnejših dejavnosti regulatorja.

Najpomembnejše naloge slovenskega regulatorja, to je Javne agencije Republike Slovenije za energijo, so:

- priprava metodologij za določitev in obračunavanje omrežnin za elektroenergetska omrežja in omrežja zemeljskega plina,
- določanje omrežnin za uporabo elektroenergetskih omrežij in dajanje soglasij k omrežninam za uporabo omrežij zemeljskega plina,
- odločanje o sporih in pritožbah,
- izdajanje licenc za opravljanje energetskih dejavnosti,
- dajanje soglasij oziroma mnenj za akte sistemskih operaterjev, kot so na primer sistemska obratovalna navodila, pravila za dodeljevanje zmogljivosti povezovalnih vodov oziroma čezmejnih prenosnih zmogljivosti, tarifni sistem za električno energijo za tarifne odjemalce,
- nadzor nad delovanjem trga in ločitvijo dejavnosti,
- poročanje o svojem delu in stanju na področju energetike, ki vključuje tudi poročanje o delovanju konkurence.

Agencija izdaja certifikate RECS za električno energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov, leta 2005 pa je sodelovala tudi pri pripravi podlag za izdajanje potrdil o izvoru električne energije in za prikazovanje strukture proizvodnih virov.

Agencija o svojem delu redno letno poroča Vladi RS. Organa agencije sta direktorica in petčlanski svet agencije, ki daje agenciji usmeritve in sprejema njene

splošne akte. Organizacijska struktura agencije se leta 2005 ni spremenila, delo je bilo organizirano mrežno in je potekalo v štirih službah: tehnični, ekonomski, pravni in službi skupnih dejavnosti.

2.3 Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom

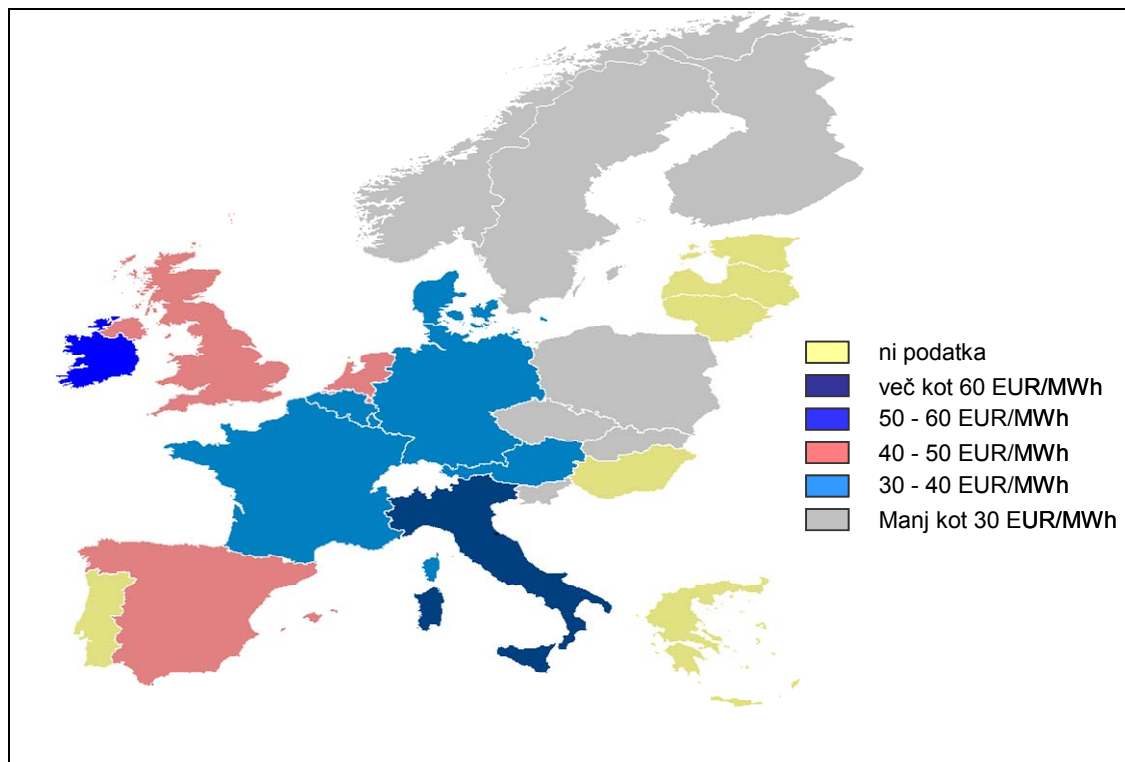
Leto 2005 je bilo pomembna razvojna faza pri uresničevanju enotnega evropskega energetskega trga. Evropska komisija je intenzivno spremljala razvoj na evropski ravni in razvoj trgov v državah članicah. Poleg delovanja energetskega trga je pogoj za konkurenčno gospodarstvo tudi zanesljivost oskrbe z energijo, ki jo za področje zemeljskega plina ureja Direktiva o zanesljivi oskrbi z zemeljskim plinom 2004/67/EC. Leta 2005 sta bili sprejeti še Uredba o dostopu do prenosnega omrežja zemeljskega plina 1775/2005/EC in Direktiva o zanesljivi oskrbi z električno energijo 2005/98/EC.

Na slovenskem trgu z energijo se kažejo razvojne težnje enotnega trga EU. Na veleprodajnem trgu je bilo prodane skoraj štirikrat toliko električne energije, kot je je bilo dobavljene in porabljene, na maloprodajnem trgu se je povečalo število odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja. Trg z zemeljskim plinom se šele oblikuje, nanj pa zelo vplivajo dolgoročne pogodbe o dobavi in majhnost trga. Menjav dobavitelja zemeljskega plina ni bilo. Sprejeti so bili splošni akti oziroma metodologije, na podlagi katerih se ureja in odpira trg z zemeljskim plinom na distribucijski ravni.

2.3.1 Razvoj na področju trga z električno energijo

Države članice EU so dosegale različno intenzivnost razvoja trga z električno energijo, kar je ugotovila tudi evropska komisija v sektorski preiskavi o delovanju nacionalnih trgov. Razlog je bila med drugim tudi rast cen električne energije skoraj na vseh trgih držav članic. Med razlogi so še zvišanje cen nekaterih primarnih virov energije (plin in nafta), nizka stopnja čezmejnega trgovanja, koncentracija gospodarskih panog in majhna odzivnost odjemalcev na možnost izbire dobavitelja.

Slovenija je bila ena prvih držav članic EU, ki je v svojo zakonodajo uvedla direktivo 2003/54/ES o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo. Vpetost slovenskega prenosnega omrežja v sosednja omrežja Avstrije, Hrvaške in Italije je velik izziv za trgovanje z električno energijo predvsem zaradi velikih cenovnih razlik v regiji. Fizični pretoki električne energije v smeri proti Italiji so se po ponovni vključitvi nekaterih balkanskih držav v sinhrono obratovanje z evropskim elektroenergetskim omrežjem močno povečali. Preglednost in pogoji za čezmejno trgovanje na evropskem prostoru so omogočili povečanje količine trgovanja z območij z nižjimi cenami. Količina električne energije, uvožene in izvožene po slovenskem prenosnem omrežju, je pomenila kar 75 odstotkov letne porabe slovenskih odjemalcev.

Slika 1: Povprečne cene na trgu z električno energijo (julij 2004–junij 2005)
Vir: evropska komisija

Na slovenskem trgu z električno energijo ni bilo bistvenih sprememb glede na leto prej. Lastniška struktura podjetij se ni spremenila, na proizvodnem trgu ima največji proizvajalec prevladujoč položaj. Na trgu ni bilo zlorab prevladujočega položaja ali tržne moči, zaradi katerih bi bili potrebni ukrepi pristojnih organov. Največja rast, merjena s količino trgovane energije, je bila na veleprodajnem trgu, kar je predvsem posledica dostopnosti sosednjih trgov in razlik v cenah električne energije. Trgovanje z električno energijo je potekalo predvsem iz držav jugovzhodne Evrope v države EU severno in zahodno od Slovenije.

Na slovenskem maloprodajnem trgu ni bilo novih dobaviteljev, nekateri od obstoječih pa so spreminjali članstvo v bilančnih skupinah. Odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelje, je bilo leta 2005 več kot leto prej, količina energije, ki jo porabijo ti odjemalci, pa manjša. Največ novih pogodb o dobavi so sklenili odjemalci, ki so postali upravičeni odjemalci leta 2004. Za delovanje trga je pomembna tudi predvidljivost omrežnin; agencija je leta 2005 pripravila drugi regulativni okvir za obdobje 2006–2008.

Cene emisijskih kuponov so se proti koncu leta 2005 v EU višale, v Sloveniji pa tega vpliva ni bilo zaznati, saj je večina odjemalcev imela pogodbe sklenjene že na začetku leta. Evropska komisija je spremljala dogajanje na novem in še ne popolnoma stabiliziranem trgu z emisijskimi pravicami ter v svojih poročilih proučuje njegovo delovanje. V Sloveniji so na začetku leta razdelili emisijske kupone med industrijo in termoenergetiko.

2.3.2 Razvoj na področju trga z zemeljskim plinom

Zemeljski plin postaja v oskrbi evropskih držav z energijo čedalje pomembnejši. V Sloveniji je bil leta 2005 na področju zemeljskega plina dosežen velik napredek. Na začetku leta 2005 je sistemski operater prenosnega omrežja Geoplin plinovodi, d. o. o., začel delovati v ločeni pravni osebi. Pred tem je to dejavnost izvajala družba Geoplin, d. o. o., ki je bila poleg izvajanja te GJS tudi največji dobavitelj in trgovec z zemeljskim plinom v Sloveniji. Hkrati so začele veljati tudi omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina, ki so bile sprejete že leta 2004. Tako sta bila delovanje trga in menjava dobavitelja na prenosni ravni mogoča vse leto 2005, z obračunavanjem omrežnine pa je bila dosežena tudi preglednost cen. Jeseni sta bila sprejeta še dva pomembna podzakonska akta, ki urejata trg z zemeljskim plinom, in sicer Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja (Uradni list RS, št. 89/2005) in Sistemska obratovalna navodila za prenos zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 89/2005).

Na distribucijski ravni je agencija pripravila in po javni obravnavi, usklajevanju in soglasju Vlade RS septembra 2005 uveljavila metodologije za določitev omrežnine, za obračun omrežnine, za pripravo splošnih pogojev in za pripravo tarifnih sistemov za oskrbo tarifnih odjemalcev, ki so pogoj za menjavo dobavitelja in za preglednost cen.

Leta 2005 se je nadaljevalo usklajevanje v zvezi z implementacijo Direktive 2004/67/ES o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom. Direktiva določa ukrepe za zagotavljanje ustrezne ravni zanesljivosti oskrbe s plinom. Direktiva vzpostavlja skupni okvir, znotraj katerega države članice EU opredelijo splošne, pregledne in nediskriminacijske usmeritve za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom. Usmeritve, ki jih opredeljuje Direktiva, morajo biti združljive z zahtevami konkurenčnega notranjega trga z zemeljskim plinom.

Jeseni leta 2005 je začela veljati še Uredba Evropskega parlamenta in sveta 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina. Uredba je namenjena oblikovanju nediskriminacijskih pravil o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina ob upoštevanju posebnosti nacionalnih in regionalnih trgov. Temeljni cilj uredbe pa je zagotoviti pravilno in pregledno delovanje notranjega trga z zemeljskim plinom. Uredba se bo začela uporabljati 1. julija 2006.

2.4 Glavna področja in zadeve, s katerimi se je ukvarjal regulator

Agencija je leta 2005 pripravila in uveljavila drugi regulativni okvir za določanje in obračunavanje omrežnin za uporabo elektroenergetskih omrežij v regulativnem obdobju 2006–2008 in metodologije na področju distribucije zemeljskega plina. Sodelovala je tudi pri pripravi sprememb in dopolnitev zakonodaje in poročala o stanju na področju energetike in razvoju trga v Sloveniji.

Na področju električne energije je agencija pripravila in uveljavila dva akta:

- Splošni akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja in predlog zavezujočih izhodišč za pogodbe o dostopu do prenosnega elektroenergetskega omrežja in predlog korekcijskih faktorjev za leto 2006, ki je opredelil načela določanja in obračunavanja omrežnin ter ekonomskega reguliranja dejavnosti sistemskih operaterjev za leta 2006–2008, in
- Splošni akt o načinu določanja deležev posameznih proizvodnih virov in načinu njihovega prikazovanja, ki dobaviteljem električne energije nalaga, da morajo objavljati določene informacije o vrstah proizvodnih virov.

Leta 2005 je agencija uresničila zakonsko zahtevo po novi delitvi pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi pri distribuciji zemeljskega plina. Pripravila in uveljavila je metodologije za določanje in obračunavanje omrežnin za distribucijo zemeljskega plina, za pripravo splošnih pogojev za dobavo in odjem in za pripravo tarifnih sistemov za tarifne odjemalce. Na podlagi navedenih metodologij so sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina začeli pripravljati predloge omrežnin za svoja omrežja. Predvideno je, da bo agencija po usklajevanju dala soglasja za omrežnine za distribucijo leta 2006. S tem bodo izpolnjeni pogoji za menjavo dobaviteljev tudi na distribucijski ravni.

Agencija je dala soglasja in mnenja za posamezne splošne akte, ki jih izdajo sistemski operaterji. Mednje sodijo splošni pogoji za dobavo in odjem ter sistemska obratovalna navodila, in to na področju električne energije in zemeljskega plina.

Agencija je sodelovala z regulatorji drugih držav EU v Svetu evropskih energetskih regulatorjev (CEER) in z evropsko komisijo v Skupini evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG). Rezultati dela CEER in ERGEG, njihovih delovnih in ciljnih (fokusnih) skupin in forumov se nanašajo na delovanje trga in položaj udeležencev trga ter odražajo stališča in priporočila regulatorjev v zvezi z nadaljnjim razvojem trga. Agencija je pripomogla k izboljšanju preglednosti na trgu s poročilom o stanju v energetiki, ki ga je poslala CEER, ERGEG in evropski komisiji. Agencija je podrobneje poročala tudi o stanju in razvoju v posameznih segmentih slovenskega trga z električno energijo.

Na področju električne energije sta bili za Slovenijo med najpomembnejšimi priprava in objava predloga smernic za obvladovanje prezasedenosti, ki se leta 2006 usklajuje v komitološkem postopku, in priprava predloga smernic za poravnavo med operaterji prenosnih omrežij. Ker soglasje ni bilo doseženo, se usklajevanje nadaljuje. Obvladovanje prezasedenosti in s tem povezano dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti je bilo obravnavano tudi na tako imenovanih mini forumih za posamezne regije; Slovenija je na stičišču treh regij z različnimi cenami energije. Za dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti do 1. julija 2007 za Slovenijo velja izjema, da v tem obdobju dodeljevanje še ne poteka po tržnih metodah. Priprave na dodeljevanje po tržnih metodah so se že začele, sistemski operater prenosnega omrežja Elektro-Slovenija, d. o. o. (v nadaljevanju: Eles) oddaja manjše zmogljivosti na južni meji za krajša obdobja tudi na dražbah.

Delno poročilo o rezultatih sektorske preiskave o delovanju konkurence na trgu z energijo v EU, ki jo je v letu 2005 opravila evropska komisija, je pokazalo, kje so ovire za delovanje enotnega trga z energijo. Mednje sodijo slaba preglednost na trgu, zlasti pomanjkanje podatkov o razpoložljivih zmogljivostih, omejitve prenosnih poti, navpična povezanost in prevladujoč položaj nekaterih podjetij, vpliv

dolgoročnih pogodb in drugi za delovanje trga neugodni dejavniki. Zato cene energije niso rezultat svobodne konkurence. Seveda pa na cene vplivajo tudi nenehno naraščanje porabe energije v EU in številni drugi neenergetski dejavniki. Za slovenski trg velja, da je vpliv navpične povezanosti energetskih družb majhen, operaterje prenosnih omrežij z drugimi udeleženci trga povezuje le skupno lastništvo, dobavitelji pa so s proizvajalci povezani le na delu trga z električno energijo. Dolgoročnih pogodb na trgu z električno energijo ni, njihov vpliv na trg z zemeljskim plinom pa je omejen, saj se večina teh pogodb izteče leta 2007.

Agencija je nadaljevala dejavnosti za podporo obnovljivim virom energije z izdajanjem zelenih certifikatov sistema RECS. Pripravljala je podlage za izdajanje potrdil o izvoru električne energije iz obnovljivih virov. Agencija je leta 2005 izdala akt o načinu določanja deležev posameznih proizvodnih virov električne energije in načinu njihovega prikazovanja, ki začne veljati leta 2006.

Izvajalci energetskih dejavnosti morajo za opravljanje energetske dejavnosti pridobiti ustrezno licenco, ki jo izda agencija. O izdaji in odvzemu licence agencija odloča v upravnem postopku na podlagi EZ in Uredbe o pogojih in postopku za izdajo ter odvzem licence za opravljanje energetske dejavnosti (Uradni list RS, št. 21/01, 31/01 in 66/05). Leta 2005 je agencija v upravnem postopku izdala 52 pozitivnih odločb, na podlagi katerih so vlagatelji pridobili licence za opravljanje energetske dejavnosti, in pet sklepov o zavrženju vloge za pridobitev licence za opravljanje energetske dejavnosti.

Vlada RS je 30. junija 2005 sprejela Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o pogojih in postopku za izdajo ter odvzem licence za opravljanje energetske dejavnosti (Uradnem listu RS, št. 66/05). Agencija je v skladu z novostmi iz uredbe uskladila postopek odločanja o licencah, ustrezno preštevilčila obstoječe licence ter pripravila nov register izdanih in odvzetih licenc.

Agencija je odločala o sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga. Prejela je 22 zahtev za odločanje na področju električne energije, največkrat v zvezi z zatrjevanimi kršitvami splošnih dobavnih pogojev in dostopa do omrežja. Pravnomočno je odločila o 16 zahtevah, eno je odstopila pristojnemu organu. Na področju zemeljskega plina ni bilo zahtev za odločanje.

Agencija je sodelovala z državnimi organi v Republiki Sloveniji, ki imajo pristojnosti na področju energetike: z Ministrstvom za gospodarstvo, direktoratom za energijo predvsem pri pripravi sprememb in dopolnitev zakonodaje in uredb, ki urejajo pogoje za delovanje trga, z Uradom RS za varstvo konkurence v zvezi z morebitnimi zlorabami položaja na trgu in s Statističnim uradom RS predvsem za potrebe spremljanja in analiziranja razmer na trgu.

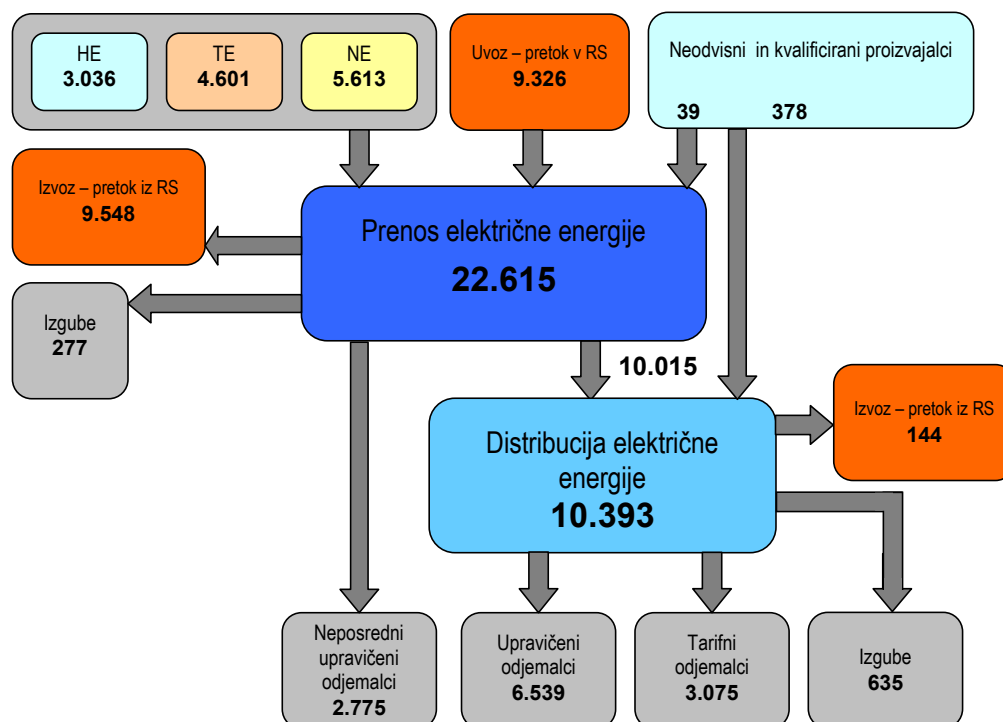
Agencija je uresničila tudi prvi korak k postopnemu poenotenju splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in k primerljivosti tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja za vse lokalne skupnosti oziroma izvajalce dejavnosti distribucije toplote. Izdala je metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.

3 ELEKTRIČNA ENERGIJA

3.1 Splošno

Leta 2005 so končni odjemalci porabili 12.389 GWh električne energije, kar je 320 GWh oziroma 2,6 odstotka več kot leto pred tem. Najbolj se je povečala poraba pri odjemalcih, priključenih na distribucijska omrežja, in sicer je bila 4,8 odstotka večja kot leta 2004, odjemalci na prenosnem omrežju pa so porabili 0,3-odstotka manj električne energije. Od razpoložljivih virov na območju Slovenije je za potrebe slovenske porabe največ energije zagotovil Holding Slovenske elektrarne, d. o. o., in sicer kar 76,3 odstotka. Del preostalih potrebnih količin ali 11,4 odstotka električne energije so zagotavljali še druge elektrarne, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje, in dobavitelji iz uvoza. Leta 2005 smo z uvozom pokrili 12,3 odstotka domačih potreb po električni energiji.

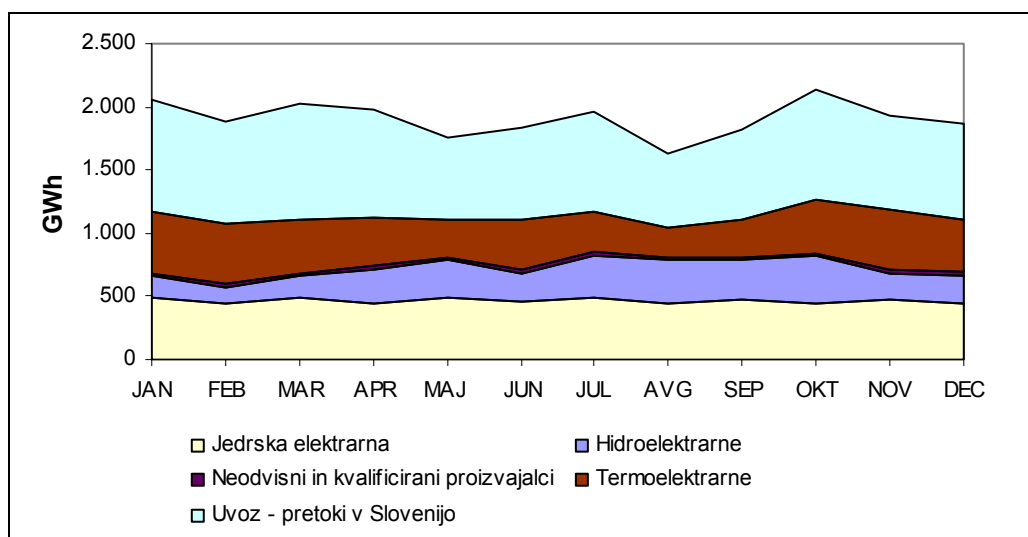
Proizvodnja električne energije v Sloveniji je bila v primerjavi z letom prej manjša za 1,2 odstotka. Manjša proizvodnja je bila predvsem posledica slabših hidroloških razmer. Proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah je bila v primerjavi z letom 2004 manjša kar za 16 odstotkov. Večjo proizvodnjo od načrtovane pa so imeli v jedrski elektrarni, kjer so dosegli kar 7,7-odstotno rast proizvodnje, povečala se je tudi proizvodnja v nekaterih termoelektrarnah, ki so v povprečju dosegle 4,3-odstotno rast glede na leto pred tem. Potrebe po električni energiji so se močno povečale predvsem v zadnjih treh mesecih leta 2005, ko je konica odjema presegla 2000 MW; novembra je dosegla vrednost 2043 MW, kar je 45 MW več kot tega meseca leta 2004.

Slika 2: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2005 – v GWh

Vir: agencija

Slika 3: Struktura proizvodnje in pretokov električne energije

Vir: Eles

	2004	2005	Indeks 05/04
Hidroelektrarne	3.603	3.036	84,3
Termoelektrarne	4.545	4.601	101,2
Jedrski elektrarna	5.211	5.613	107,7
Mali kvalificirani proizvajalci	476	417	87,6
Skupna proizvodnja v RS	13.835	13.667	98,8
Uvoz – pretoki v Slovenijo	4.885	9.326	190,9
Skupaj	18.720	22.993	122,8

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v letih 2004 in 2005 – v GWh

Vir: agencija

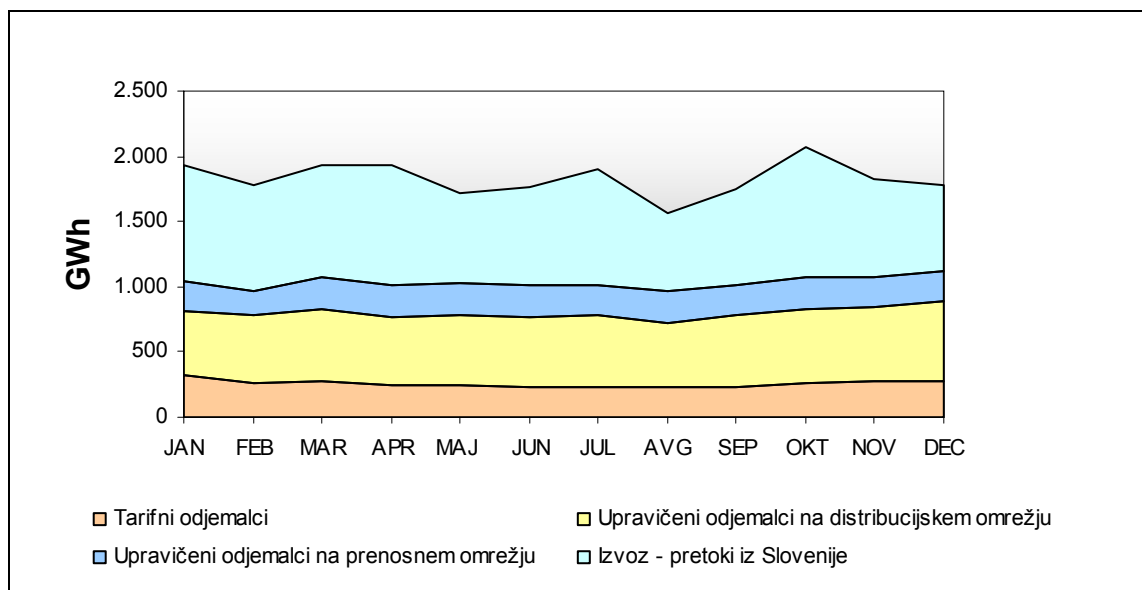
Podatek o proizvodnji (Tabela 1) vsebuje celotno proizvodnjo v NEK, tudi polovico, ki se izvozi na Hrvaško in je upoštevana v podatku o izvozu – pretoku iz Slovenije.

	2004	2005	05/04
Upravičeni odjemalci na prenosnem omrežju	2.783	2.775	99,7
Upravičeni odjemalci na distribucijskem omrežju	5.488	6.539	119,2*
Tarifni odjemalci	3.795	3.075	81,2*
Skupna poraba v RS	12.066	12.389	102,7
Izvoz – pretoki iz Slovenije	5.128	9.548	186,2
Skupaj	17.194	21.937	127,6

* - v letu 2005 je večina negospodinjiskih odjemalcev prešla med upravičene odjemalce

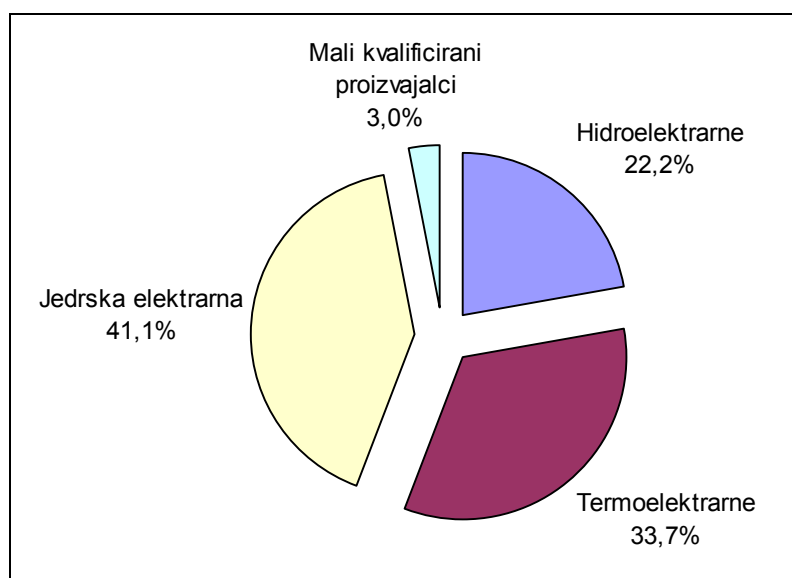
Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2004 in 2005 – v GWh

Vir: agencija

Slika 4: Gibanje porabe in pretokov električne energije

Vir: Eles

Slika 5: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2005

Vir: agencija

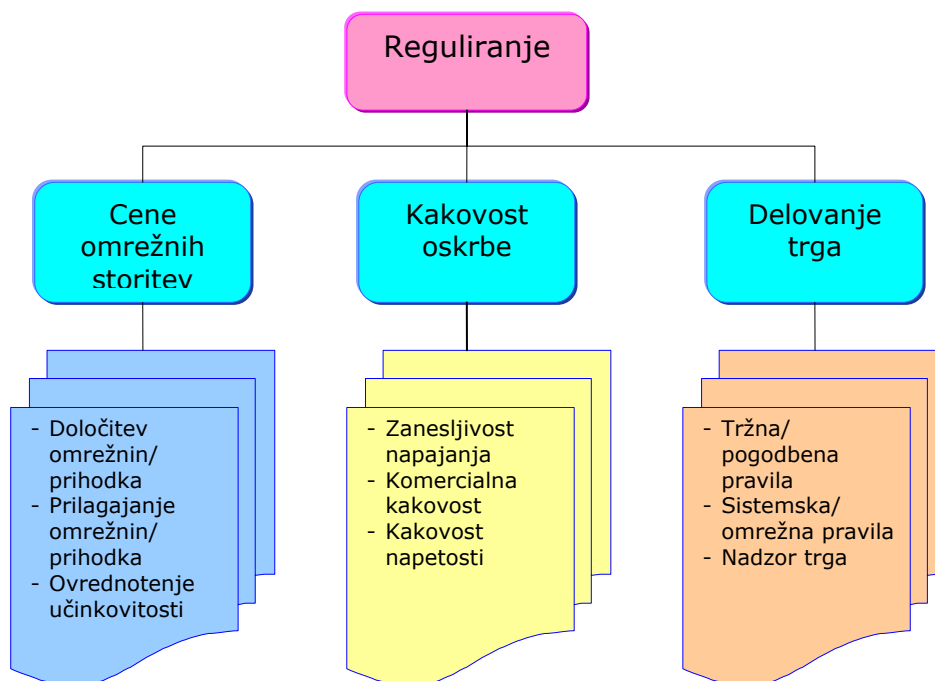
3.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

3.2.1 Splošno

V elektroenergetskem sektorju se regulirajo storitve prenosa in distribucije električne energije. Reguliranje vključuje:

- cene omrežnih storitev,
- regulacijo kakovosti oskrbe odjemalcev in
- več vidikov preglednosti delovanja trga.

Za reguliranje se uporabljajo različna orodja, med njimi splošni akti, ki jih izda agencija, ali pa soglasje oziroma mnenje agencije za splošne akte drugih pristojnih izdajateljev.

Slika 6: Elementi reguliranja

3.2.2 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnosti sistemskega operaterja prenosnega omrežja in sistemskega operaterja distribucijskega omrežja so obvezne republiške gospodarske javne službe (v nadaljevanju: GJS). Te na podlagi Zakona o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/93 in 30/98) zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvode in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo je v javnem interesu države zaradi zagotavljanja javnih potreb v takšnem obsegu, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu. Način opravljanja GJS predpiše vlada z ustrežno uredbo, v kateri določi tudi vire financiranja.

Na območju Slovenije izvaja GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja kot svojo edino dejavnost Elektro-Slovenija, d. o. o. (v nadaljevanju: Eles). GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju: SODO) pa izvaja pet izvajalcev, in sicer kot računovodsko in organizacijsko ločeno dejavnost:

- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Celje, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Gorenjska, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Ljubljana, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Maribor, d. d.,
- javno podjetje za distribucijo električne energije Elektro Primorska, d. d.

Razen dejavnosti GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja izvajajo podjetja za distribucijo električne energije tudi obvezno GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem in pa tržne dejavnosti, kot so dobava električne energije upravičenim odjemalcem in storitvene dejavnosti.

Država je edina lastnica Elesa in večinska lastnica drugih javnih podjetij za distribucijo električne energije, v katerih je njen lastniški delež 79,5-odstoten.

GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja se v skladu z Uredbo o načinu izvajanja GJS dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije (Uradni list RS, št. 114/04) financira iz omrežnine in iz drugih virov. GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja se v skladu z Uredbo o načinu izvajanja GJS dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem (Uradni list RS, št. 117/04) financira iz omrežnine in drugih virov. Omrežnino za uporabo elektroenergetskih omrežij določa agencija. Omrežnina zajema stroške vodenja, obratovanja in vzdrževanja omrežja, razvoja omrežja, stroške pokrivanja tehničnih izgub električne energije v omrežju in stroške sistemskih storitev.

3.2.2.1 Poslovanje SOPO

Eles je poslovno leto 2005 končal z 2153,3 milijona tolarjev dobička, kar je 27,8 odstotka večji dobiček, kot ga je ustvaril leta 2004. Agencija je v regulativnem okviru za leto 2005 opredelila 11.563,3 milijona tolarjev prihodka iz omrežnine za prenosno omrežje. Ker je bila poraba električne energije večja od načrtovane, je bil prihodek iz omrežnine večji, in sicer je znašal 12.280,2 milijona tolarjev oziroma 6,2 odstotka več od načrtovanega prihodka iz omrežnine za to leto. Na dober poslovni rezultat so v letu 2005 vplivali še dodatni prihodki iz mehanizma čezmejnega trgovanja, ki se upoštevajo pri določitvi omrežnine za naslednje regulativno obdobje, prav tako pa tudi prihodki od avkcij za dodeljevanje prostih čezmejnih zmogljivosti.

Načrtovani prihodek sistemskih storitev za leto 2005 je znašal 6697,3 milijona tolarjev, dejanski pa 6725,5 milijona tolarjev. Prihodek sistemskih storitev in prekomerno prevzete jalove energije je skupaj znašal 6819,5 milijona tolarjev, stroški pa 6259,4 milijona tolarjev. Eles je na tej postavki izkazal 560,1 milijona tolarjev dobička. Dobiček je izkazal tudi na postavki prednostnega dispečiranja, in sicer 660,6 milijona tolarjev.

Konec leta 2005 je bilo v Elesu 471 zaposlenih, kar je deset ljudi manj kot leto pred tem.

3.2.2.2 Poslovanje SODO

Distribucijska podjetja so leto 2005 na dejavnosti systemskega operaterja distribucijskih omrežij končala skupaj z dobičkom 2944,4 milijona tolarjev, kar je 952 milijona tolarjev ali 24 odstotkov slabši rezultat poslovanja kot v letu 2004.

v mio SIT

	2004	2005	Indeks 05/04
Elektro Celje, d. d.	793,0	244,0	30,8
Elektro Primorska, d. d.	758,8	30,0	4,0
Elektro Gorenjska, d. d.	352,3	387,0	109,8
Elektro Ljubljana, d. d.	1.154,5	1.117,6	96,8
Elektro Maribor, d. d.	838,2	1.165,8	139,1
Skupaj distribucija	3.896,7	2.944,4	75,6

Tabela 3: Rezultati poslovanja dejavnosti SODO

Vir: podatki podjetij

Prihodek iz omrežnine je bil v primerjavi z načrtovanim iz regulativnega okvira za leto 2005 višji za 0,3 odstotka ali 117,9 milijona tolarjev. To je v največji meri posledica razlike med načrtovano in dejansko porabo električne energije. V primerjavi z letom 2004 je bil prihodek iz omrežnine višji za 3,2 odstotka ali 1393,8 milijona tolarjev.

v mio SIT

	2004			2005			Indeks 2005/2004
	Realizacija	Regulativni okvir	Indeks real./reg. okvir	Realizacija	Regulativni okvir	Indeks real./reg. Okvir	
Elektro Celje, d. d.	8.203,0	8.041,0	102,0	8.327,4	8.189,1	101,7	101,5
Elektro Primorska, d. d.	6.772,9	6.593,4	102,7	6.558,8	6.572,6	99,8	96,8
Elektro Gorenjska, d. d.	4.981,4	4.999,8	99,6	5.118,9	5.018,6	102,0	102,8
Elektro Ljubljana, d. d.	13.103,6	13.008,4	100,7	13.454,5	13.486,3	99,8	102,7
Elektro Maribor, d. d.	9.923,7	9.956,9	99,7	10.918,7	10.993,8	99,3	110,0
Skupaj distribucija	42.984,6	42.599,5	100,9	44.378,3	44.260,4	100,3	103,2

Tabela 4: Primerjava realiziranih in načrtovanih prihodkov iz omrežnine

Vir: podatki podjetij

Vir financiranja sistemskih operaterjev so poleg omrežnine tudi sredstva zaračunavanja povprečnih stroškov priključevanja, ki jih določa agencija. Za leto 2005 je bil načrtovani priliv iz tega vira 912,8 milijona tolarjev, realizirani pa 1623,8 milijona tolarjev. Skupna vrednost realiziranih prilivov iz omrežnine in povprečnih stroškov priključevanja je leta 2005 presegala načrtovano vrednost za 829 milijonov tolarjev ali za 1,8 odstotka.

v mio SIT

	2004			2005			Indeks 2005/2004
	Plan	Realizacija	Indeks real./plan	Plan	Realizacija	Indeks real./plan	
	1	2	3=2/1	4	5	6=5/4	
Elektro Celje, d. d.	8.166,0	8.441,0	103,4	8.314,1	8.626,8	103,8	102,2
Elektro Primorska, d. d.	6.693,4	6.963,0	104,0	6.672,6	6.772,8	101,5	97,3
Elektro Gorenjska, d. d.	5.118,5	5.089,8	99,4	5.137,4	5.303,6	103,2	104,2
Elektro Ljubljana, d. d.	13.308,4	13.580,4	102,0	13.786,3	14.057,4	102,0	103,5
Elektro Maribor, d. d.	10.225,9	10.236,6	100,1	11.262,8	11.241,5	99,8	109,8
Skupaj distribucija	43.512,2	44.310,8	101,8	45.173,2	46.002,1	101,8	103,8

Tabela 5: Načrtovani in realizirani prilivi iz omrežnine in povprečnih stroškov priključevanja

Vir: podatki podjetij

3.2.2.3 Poslovanje distribucijskih podjetij

Rezultat poslovanja podjetij za distribucijo električne energije je bil leta 2005 v primerjavi z letom 2004 slabši, saj je bil poslovni izid za 24,1 odstotka oziroma 1402,1 milijona tolarjev slabši. Skupaj so podjetja za distribucijo električne energije ustvarila 4419,8 milijona tolarjev čistega dobička.

	v mio SIT		Indeks 2005/2004
	2004	2005	
Elektro Celje, d. d.	875,3	517,8	59,2
Elektro Primorska, d. d.	859,4	368,3	42,9
Elektro Gorenjska, d. d.	815,8	523,1	64,1
Elektro Ljubljana, d. d.	1.995,6	1.784,5	89,4
Elektro Maribor, d. d.	1.275,8	1.226,2	96,1
Skupaj distribucija	5.821,9	4.419,8	75,9

Tabela 6: Poslovni izid podjetij za distribucijo električne energije

Vir: podatki podjetij

Podjetja za distribucijo električne energije so v letu 2005 pri izvajanju dejavnosti GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem izkazala veliko izgubo, 5200,1 milijona tolarjev, kar je 7,5 odstotka več, kot je bilo izkazane za poslovno leto 2004.

Z izvajanjem tržnih dejavnosti so podjetja za distribucijo električne energije leta 2005 ustvarila 6675,6 milijona tolarjev dobička, kar je 1,3 odstotka manj kot leto pred tem.

Čisti poslovni izid v mio SIT

	2005				Indeks 2005/2004			
	SODO	DTO	Tržne dejav.	Podjetje	SODO	DTO	Tržne dejav.	Podjetje
Elektro Celje, d. d.	244,0	-1.122,1	1.395,8	517,8	30,8	123,0	140,4	59,2
Elektro Primorska, d. d.	30,0	-780,3	1.118,6	368,3	4,0	116,4	145,1	42,9
Elektro Gorenjska, d. d.	387,0	-662,9	799,0	523,1	109,8	186,0	97,4	64,1
Elektro Ljubljana, d. d.	1.117,6	-1.875,5	2.542,4	1.784,5	96,8	106,5	97,7	89,4
Elektro Maribor, d. d.	1.165,8	-759,5	819,9	1.226,2	139,1	66,9	52,1	96,1
Skupaj distribucija	2.944,4	-5.200,1	6.675,6	4.419,8	75,6	107,5	98,7	75,9

Tabela 7: Izid poslovanja po dejavnostih

Vir: podatki podjetij

Podjetja za distribucijo električne energije so konec leta 2005 zaposlovala 3383 ljudi. V primerjavi z letom prej to pomeni 0,2-odstotno povečanje števila zaposlenih, kar je posledica dodatnih obveznosti, ki izhajajo iz spremenjenega EZ.

3.2.2.4 Investicijska vlaganja sistemskih operaterjev

EZ v določbah 22. in 23.a člena nalaga GJS dejavnosti sistemskih operaterjev, tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju, odgovornost za vzdrževanje in razvoj omrežja, zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja in zanesljivosti oskrbe z električno energijo. Zakonska odgovornost sistemske operaterje torej zavezuje k stalnim, preudarnim in učinkovitim naložbam v razvoj in obnovo elektroenergetskega omrežja.

Podjetja so leta 2005 v okviru dejavnosti sistemskega operaterja za gradnjo novih zmogljivosti na omrežjih za prenos in distribucijo električne energije in za posodobitev obstoječih namenila skupaj 28.740 milijonov tolarjev ali 16 odstotkov več kot leta 2004. Vrednost naložb v sredstva na distribucijskem omrežju je preseгла naložbe v letu 2004 za 9, na prenosnem omrežju pa za 45 odstotkov. Na podlagi knjigovodskih podatkov podjetij, iz katerih je videti, da je več kot 60 odstotkov vrednosti sredstev odpisanih, lahko v prihodnjih letih pričakujemo podoben trend rasti oziroma vsaj ohranitev takšnega obsega naložb, kot je bil v letih 2004 in 2005.

Naložbe v gradnjo in obnovo elektroenergetskega omrežja so leta 2005 za 8 odstotkov presegle vrednost, ki jo je predvidela agencija v regulativnem okviru. Na distribucijskem omrežju je vrednost naložb za 15 odstotkov preseгла vrednost predvidenih naložb v regulativnem okviru, na prenosnem omrežju pa niso dosegle predvidene vrednosti.

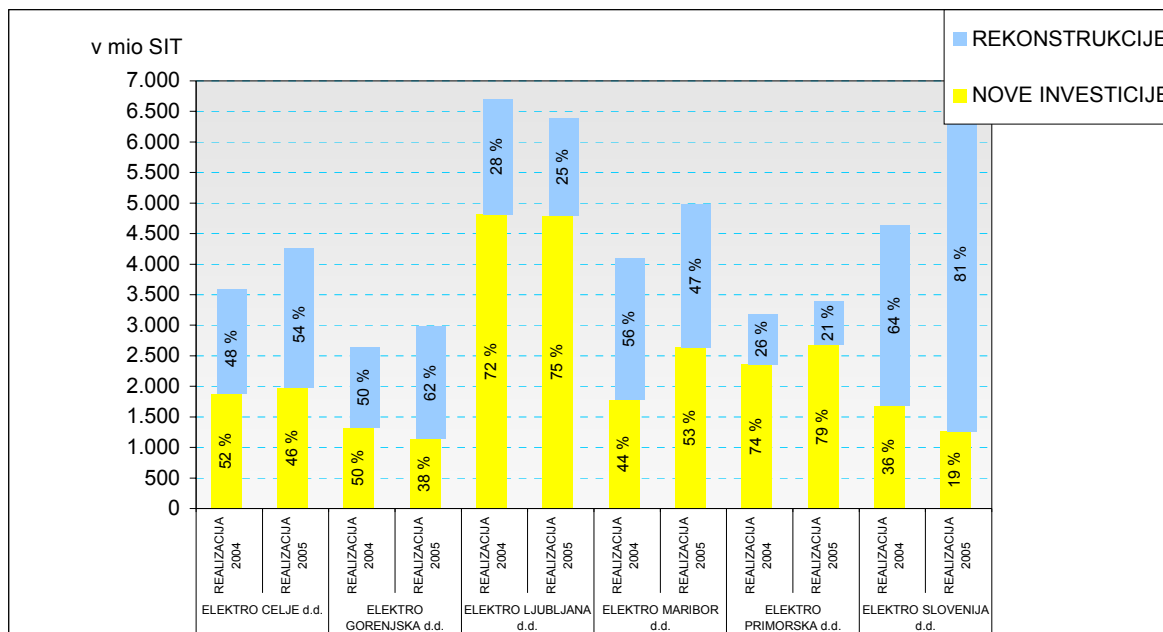
v mio SIT

	2004	2005	2005	Indeks	
	Realizacija	Regulativni okvir	Realizacija	2005/2004	real./reg. Okvir
	1	2	3	4=3/1	5=3/2
Elektro Celje, d. d.	3.579	3.692	4.259	119	115
Elektro Gorenjska, d. d.	2.640	2.754	2.980	113	108
Elektro Ljubljana, d. d.	6.708	5.504	6.386	95	116
Elektro Maribor, d. d.	4.090	3.963	4.986	122	126
Elektro Primorska, d. d.	3.181	3.159	3.389	107	107
Skupaj distribucija	20.199	19.071	22.000	109	115
Elektro-Slovenija, d. o. o.	4.632	7.617	6.740	145	88
Skupaj	24.832	26.688	28.740	116	108

Tabela 8: Investicijska vlaganja

Vir: podatki podjetij

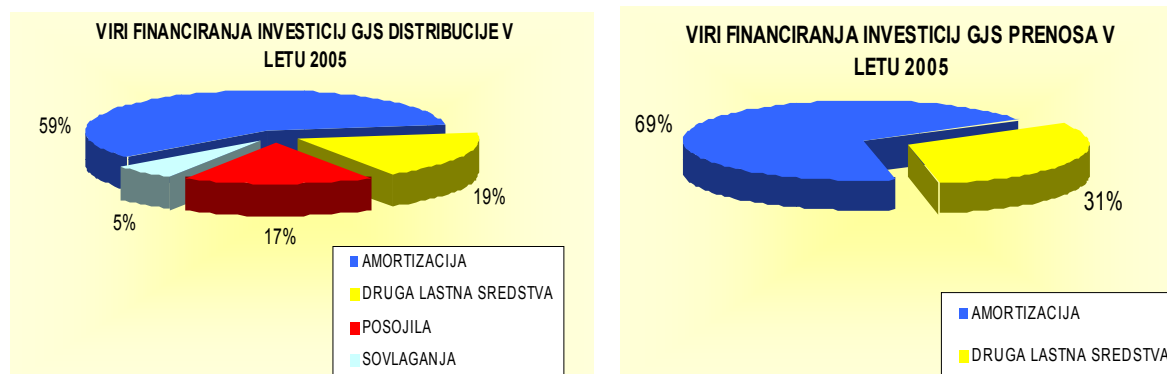
Leta 2005 so podjetja 14.478 milijonov tolarjev, kar je 50 odstotkov investiranih sredstev, namenila za gradnjo in nakup novih sredstev omrežju (novogradnje), 14.263 milijonov tolarjev pa so namenila za obnovo in posodabljanje elektroenergetskih objektov. Leta 2004 pa so za gradnjo in nakup novih sredstev namenila 56 odstotkov, za obnovo in posodobitev obstoječih objektov pa 44 odstotkov investiranih sredstev. Razmerje med sredstvi, namenjenimi za rekonstrukcije in nove investicije, se med letoma 2004 in 2005 ni bistveno spremenilo.

Slika 7: Rekonstrukcije in nove investicije dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2005
Vir: podatki podjetij, agencija

Sistemske operaterje distribucijskih omrežij so pretežno del naložb financirali z amortizacijo v skupni vrednosti 12.760 milijonov tolarjev, kar je 59 odstotkov vseh investiranih sredstev. Preostale vire so pridobili z uporabo drugih lastnih sredstev v skupni vrednosti 4249 milijonov tolarjev (dobiček tekočega in prejšnjih let), z najetjem posojil pri poslovnih bankah v skupnem znesku 3792 milijonov tolarjev in s sovlaganji uporabnikov omrežja v vrednosti 1199 milijonov tolarjev.

Sistemske operaterje prenosnega omrežja je 69 odstotkov naložb financiral z amortizacijo v vrednosti 4655 milijonov tolarjev, 31 odstotkov oziroma 2085 milijonov tolarjev pa z uporabo drugih lastnih sredstev.

Slika 8: Struktura virov financiranja investicij dejavnosti GJS
Vir: podatki podjetij

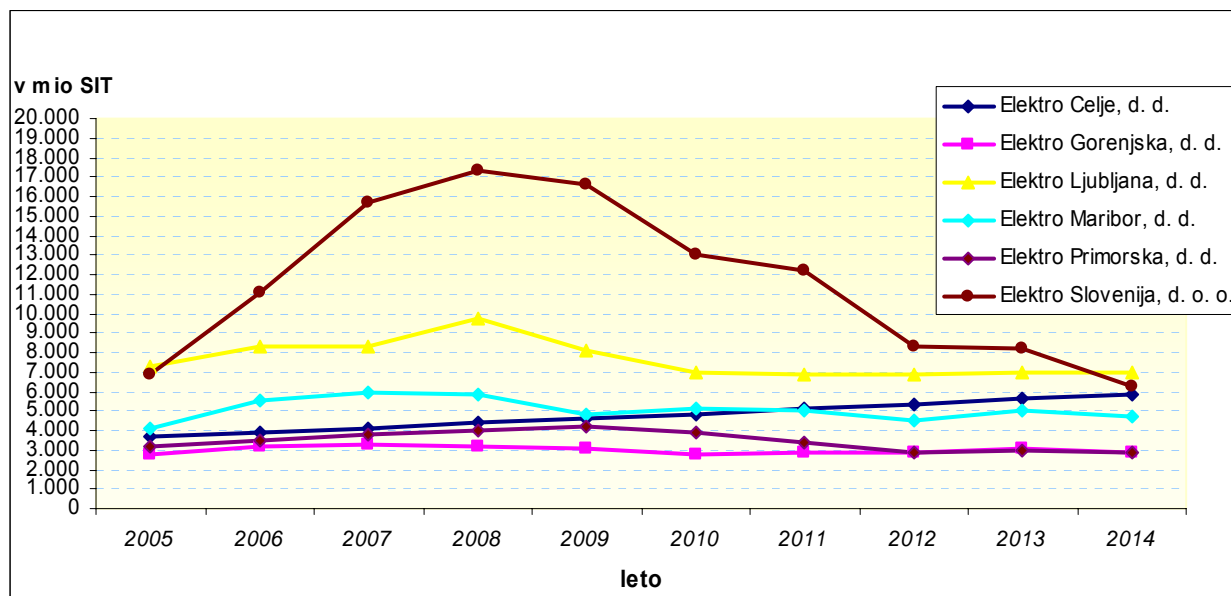

3.2.2.5 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

Vseh šest sistemskih operaterjev je v prvi polovici leta skladno z zahtevami EZ pripravilo novelirane desetletne razvojne načrte za obdobje 2005–2014. Razvojni načrti za posamezna omrežja so aktualizirani predvsem na podlagi stopnje realizacije preteklega obdobja in analiz gibanj porabe električne energije ter kazalnikov zanesljivosti. Ko je minister za gospodarstvo potrdil razvojne načrte in z njimi seznanil Vlado RS, je bil določen tudi načrt investicijskih vlaganj, predvsem na področju novih investicij, rekonstrukcij in obnove elektroenergetske infrastrukture.

Podjetja načrtujejo, da bodo skupne naložbe v prihodnjih desetih letih dosegle 354.444 milijonov tolarjev. Eles načrtuje za 115.554 milijonov tolarjev, sistemski operaterji distribucijskega omrežja pa skupaj za 238.890 milijonov tolarjev naložb. Pri večini sistemskih operaterjev naj bi naložbe do leta 2008 naraščale, pozneje pa se intenzivnost naložb zmanjša. To je še posebno opazno pri Elesu, ki načrtuje večje naložbe v 400-kV omrežje v letih 2007–2011. To so okrepitev notranjega omrežja (Beričevo–Krško) in nove povezave z Italijo (Okroglo–Videm) in Madžarsko (Cirkovce–Hevitz). Predvsem slednji povezavi bosta omogočili povečanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti v smeri vzhod–zahod.

Distribucijska podjetja načrtujejo naložbe v razvoj sredjenapetostnega in nizkonapetostnega omrežja zaradi povečanja zmogljivosti, kakovosti napetosti in zanesljivosti preskrbe porabnikov in priključevanja novih odjemalcev električne energije.

Slika 9: Načrtovana realizacija investicij SODO in SOPO v letih 2005–2014
Vir: podatki podjetij

3.2.2.6 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d. o. o., je imela konec 2005. leta 24 zaposlenih, ki so ustvarili 571,4 milijona tolarjev vseh prihodkov. Doseženi rezultati presegajo načrtovani prihodek za 3 odstotke, prihodke v letu 2004 pa za 8,6 odstotka. Celotni odhodki so znašali 543,9 milijona tolarjev in so glede na leto 2004 večji za 5,7 odstotka, v primerjavi z načrtom pa so za malenkost nižji. Čisti dobiček je znašal 23,1 milijona tolarjev in je glede na leto 2004 višji za 117 odstotkov.

3.2.3 Ločitev dejavnosti

Sistemeski operater prenosnega omrežja je na celotnem ozemlju Republike Slovenije ena pravna oseba, ki ne opravlja druge dejavnosti in je v 100-odstotni lasti države.

EZ v 38. členu predpisuje, da morajo pravne osebe, ki opravljajo:

- več kot eno energetska dejavnost na področju oskrbe z električno energijo,
- več kot eno energetska dejavnost na področju oskrbe z zemeljskim plinom,
- poleg dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo še drugo dejavnost (še drugo energetska ali drugo tržno dejavnost),
- poleg dejavnosti na področju oskrbe z zemeljskim plinom še drugo dejavnost (še drugo energetska ali drugo tržno dejavnost),

zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake energetske dejavnosti v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi. Zato podjetja za distribucijo električne energije vodijo ločene računovodske izkaze po dejavnostih. Temu ustrezno je zagotovljeno vodenje energetske infrastrukture, potrebne za izvajanje dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja.

Podjetja za distribucijo električne energije so v pretežni, 79,5-odstotni državni lasti. Nobeno izmed teh podjetij ne izvaja dejavnosti proizvodnje električne energije v isti pravni osebi.

Za potrebe ločenega računovodskega spremljanja morajo pravne osebe izdelati pravila, ki jih je mogoče spreminjati le izjemoma in zaradi utemeljenih razlogov. Za pravila mora dati soglasje agencija, njihovo izvajanje mora biti revidirano in razkrito v letnem poročilu družbe.

V revidiranih letnih poročilih morajo družbe v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi razkriti vse pomembne postavke s povezanimi osebami (pravnimi ali fizičnimi). Pri tem razkrivajo postavke, ki se nanašajo na družbo kot celoto in ne samo na dejavnost sistemskega operaterja. Stopnjo pomembnosti določi posamezna družba v svojih internih aktih.

Sistemeski operaterji letno poročajo agenciji in računovodske izkaze javno objavijo.

Podjetja, ki izvajajo dejavnosti obveznih GJS, na svojih spletnih straneh navajajo dejavnosti, ki jih izvajajo v podjetju:

- Elektro-Slovenija, d. o. o., Hajdrihova 2, 1000 Ljubljana, www.eles.si,

- Elektro Celje, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vrunčeva 2a, 3000 Celje, www.elektro-celje.si,
- Elektro Primorska, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si,
- Elektro Gorenjska, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Ulica Mirka Vadnova 3a, 4000 Kranj, www.elektro-gorenjska.si,
- Elektro Ljubljana, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Slovenska cesta 58, 1516 Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si,
- Elektro Maribor, javno podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vetrinjska ulica 2, 2000 Maribor, www.elektro-maribor.si.

3.2.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

3.2.4.1 Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določa omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij, ločeno za prenosno in distribucijska omrežja. Za prvo regulativno obdobje 2003–2005 je agencija določila omrežnino na podlagi kriterijev za upravičenost stroškov in metodologije določanja omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje. Pripravila jo je konec leta 2002, po potrditvi v vladi pa jo je objavila v Pravilniku o spremembah in dopolnitvah pravilnika o določitvi cen za uporabo elektroenergetskih omrežij in kriterijih za upravičenost stroškov (Uradni list RS, št. 109/02).

Prvo triletno regulativno obdobje se je začelo 1. januarja 2003 in končalo 31. decembra 2005. Pri ekonomski regulaciji je bila uporabljena metoda zamejenih cen v cenovni košarici. Na podlagi sprejete in objavljene metodologije je agencija pripravila izračune potrebnega in izravnane prihodka iz omrežnine za vsa tri leta regulativnega obdobja in predlog spremembe omrežnine. Omrežnine, ki so bile izračunane na podlagi navedene metodologije, so bile objavljene v Pravilniku o spremembi pravilnika o določitvi cen za uporabo elektroenergetskih omrežij in kriterijih za upravičenost stroškov (Uradni list RS, št. 11/03).

Na koncu prvega leta regulativnega obdobja, decembra 2003, je Vlada RS sprejela uredbo o določitvi trdne (fiksne) cene omrežnine za distribucijsko in prenosno omrežje za obdobje šestih mesecev in predlagala, da agencija pripravi predlog spremembe regulativnega okvira za določanje omrežnine. Tako je agencija julija 2004 pripravila korekcije izračuna potrebnega prihodka iz omrežnine za leti 2004 in 2005. Korekcije so bile upoštevane v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja (Uradni list RS, št. 84/04).

Sestavni del Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja so priloge:

- izhodišča ekonomskega reguliranja,
- parametri za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja v letih 2004 in 2005,
- razmerja med tarifnimi postavkami glede na sezone in dnevni tarifni čas,
- korekcijski faktorji z veljavnostjo od 1. avgusta 2004, ki so mehanizem za izravnavo razlik med izravnanimi prihodki in predvidenimi prihodki

posameznih izvajalcev GJS sistemskih operaterjev in se uporabljajo v pogodbah o dostopu do prenosnega omrežja med sistemskim operaterjem distribucijskega omrežja in sistemskim operaterjem prenosnega omrežja.

Z dnem uveljavitve navedenega akta je prenehal veljati Pravilnik o določitvi cen za uporabo elektroenergetskih omrežij in kriterijih za upravičenost stroškov (Uradni list RS, št. 134/03).

Skupaj z omenjenim aktom je bil objavljen Sklep o določitvi omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij, ki določa tarifne postavke omrežnine za:

- prenosno omrežje,
- distribucijsko omrežje,
- sistemske storitve,
- posebne sistemske storitve,
- uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in
- povprečni strošek priključevanja.

Cilji tarifnih postavk za omrežnino, ki jih določa agencija:

- spodbujanje stroškovne učinkovitosti izvajalcev po načelu zamejene cene:
  - ločeno za prenosno in distribucijska omrežja,
  - ločeno za posamezne sistemske storitve, razen za tiste, za katere se organizira konkurenčni trg,
- trajno dvigovanje oziroma ohranjanje ravni kakovosti električne energije, ki vsebuje kakovost napajanja, zanesljivost napajanja in kakovost storitev na področju električne energije,
- spodbujanje uporabnikov omrežij k optimalni uporabi omrežij,
- preglednosti tarifnih postavk,
- trajnostno poslovanje izvajalcev GJS sistemskih operaterjev brez izgub iz poslovanja z omejenim donosom na sredstva,
- zagotavljanje stabilnih razmer pri prenosu in distribuciji električne energije in stabilnega okolja za vlagatelje oziroma lastnike,
- spodbujanje razvoja omrežja tako, da se kakovost prenosa in distribucije električne energije trajno izboljšuje ali ohranja.

Upravičenost stroškov se presoja ločeno za:

1. izdatke, povezane z naložbami v infrastrukturo, zmanjšane za prihodke iz naslova povprečnih stroškov priključevanja na omrežje in sovlaganj,
2. stroške delovanja oziroma tekočega poslovanja, ki vključujejo stroške materiala, storitev in dela, zmanjšane za prihodke, ki jih regulirane dejavnosti ustvarjajo poleg prihodkov iz omrežnine,
3. stroške za nakup električne energije za pokrivanje izgub v omrežju.

Cena je posledica potrebnega prihodka in napovedi količinske porabe električne energije. Napoved porabe se določi tako, da jo na podlagi uteži, kot so realizirane količine v preteklosti, pripravi agencija in uskladi z napovedmi porabe reguliranih podjetij.

Ocena potrebnega prihodka za regulirane dejavnosti temelji na združitvi štirih glavnih komponent: upravičenih stroškov delovanja in vzdrževanja, amortizacije, donosa na sredstva, stroškov izgub v omrežju. Ocena potrebnega prihodka sistemskega operaterja prenosnega omrežja pa vključuje tudi peto komponento – stroške sistemskih storitev.

Za upravičene štejejo stroški, ki se za regulativno obdobje ugotavljajo tudi na podlagi primerjalnih analiz (v nadaljevanju: benchmarking). Na podlagi metod benchmarking, ki upoštevajo specifične karakteristike, vezane na naravo omrežij posameznega podjetja, so podjetjem zagotovljeni enaki pogoji za ugotavljanje relativne poslovne uspešnosti.

Agencija za potrebe določanja upravičenih stroškov podrobno analizira računovodske izkaze reguliranih podjetij po posameznih dejavnostih in na podlagi dodatno zahtevanih podrobnejših podatkov o poslovanju pripravlja podlage za primerjalne analize.

V skladu z EZ agencija izda splošni akt o metodologiji za obračunavanje omrežnine, s katerim določa strukturo tarifnega sistema. Agencija izda tudi splošni akt o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov in sistema obračunavanja teh cen, s katerim določa omrežnino za uporabo elektroenergetskih omrežij.

3.2.4.1.1 Regulativni okvir za določanje omrežnine za obdobje 2006–2008

Agencija je leta 2005 izvajala vrsto dejavnosti za pripravo regulativnega okvira za določanje omrežnine za elektroenergetska omrežja za obdobje 2006–2008 in pripravo predloga omrežnine za leto 2006. Pripravila je posvetovalni dokument, spremembo Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja in Sklep o določitvi omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij in korekcijskih faktorjih za izravnavo prihodka iz omrežnin. S spremembo splošnega akta je bila uvedena sprememba obračunavanja omrežnine za odjemalce na visoki in srednji napetosti, za katere je bilo zmanjšano število sezonskega obračuna s treh na dve obdobji, in opredeljeni sta bili dve novi odjemni skupini (odjem na srednji napetosti na zbiralkah RTP in odjem na nizki napetosti na zbiralkah TP).

Omrežnine za distribucijska in prenosna omrežja bodo leta 2006 glede na leto 2005 ostale nespremenjene, v letih 2007 in 2008 pa bo omrežnina za distribucijska omrežja naraščala, in sicer leta 2007 za 3,5 in leta 2008 za 3,2 odstotka. Omrežnina za prenosna omrežja bo ostala v celotnem regulativnem obdobju nespremenjena.

3.2.4.2 Kakovost oskrbe

Proces deregulacije in liberalizacije trga z električno energijo zahteva tudi v Sloveniji, da podjetja, ki opravljajo dejavnost systemskega operaterja prenosnega in distribucijskih omrežij, poleg razumnega zmanjševanja stroškov zagotavljajo tudi ustrezno kakovost oskrbe.

Agencija je v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja (Uradni list RS, št. 121/05) določila parametre kakovosti, ki jih bo spremljala in nadzirala.

3.2.4.2.1 Komercialna kakovost

Splošna komercialna kakovost se nanaša na storitve, ki jih lahko ponudi sistemski operater, vendar jih zaradi tehničnih značilnosti omrežja ne more zagotoviti vsakemu uporabniku omrežja. Obvezni kazalci splošne komercialne kakovosti, ki jih bo agencija spremljala, so:

- čas, potreben za ponovno vzpostavitev oskrbe z električno energijo pri nenapovedanih prekinitvah,
- čas, potreben za izvedbo manjših del (menjava števca, izdelava novega nizkonapetostnega priključka ...),
- čas, potreben za priključitev uporabnika na omrežje,
- čas, potreben za odgovor na vprašanje uporabnika omrežja.

Pri individualnih parametrih komercialne kakovosti so pomembni minimalni odzivni časi, ki jih sistemski operater zagotavlja vsakemu uporabniku omrežja, in so:

- čas, potreben za ponovno priključitev,
- čas, potreben za odziv na pregorelo varovalko,
- časovni pas napovedanega obiska,
- čas, potreben za posredovanje informacij o priključevanju,
- čas, potreben za rešitev reklamacije v zvezi s števcem,
- čas, potreben za rešitev reklamacije v zvezi s stroški ali plačilom,
- čas, potreben za aktiviranje priključka.

Za izboljšanje oziroma ohranjanje individualne komercialne kakovosti sistemski operater spremlja njene parametre.

3.2.4.2.2 Zanesljivost napajanja

V skladu z navedenim aktom bosta za spremljanje zanesljivosti napajanja odjemalcev pri posameznih SODO uporabljena sistemska faktorja SAIDI in SAIFI.

SAIDI (System average interruption duration index) je indeks povprečnega trajanja prekinitev v sistemu, ki je razmerje vsote trajanja prekinitev odjemalcev in celotnega števila oskrbovanih odjemalcev iz dane točke. Ta indeks pove, kako dolgo v povprečju odjemalec ni bil oskrbovan z električno energijo. Faktor SAIDI je enak indikatorju CML (Consumer Minute Lost) ali izgubljenih minut odjemalca.

SAIFI (System average interruption frequency index) je indeks povprečnega števila prekinitev napajanja odjemalcev in celotnega števila napajanih odjemalcev iz dane točke. Ta indeks pove, kolikokrat v povprečju odjemalec ni bil oskrbovan z električno energijo.

V Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja je agencija ta dva parametra upoštevala v faktorju Q v neenačbi za reguliranje omrežnin za prenosno in distribucijsko omrežje z zamejeno ceno. V prilogi, ki je sestavni del tega splošnega akta, je določeno, da bo agencija objavila način spremljanja parametrov komercialne kakovosti in funkcijsko povezavo med zanesljivo oskrbo z električno energijo in upravičenim prihodkom. V prvem regulativnem obdobju (v letih 2003–2005) parametri kakovosti še niso vplivali na upravičeni prihodek sistemskih operaterjev. V drugem regulativnem obdobju 2006–2008 bo agencija spremljala in nadzirala parametre kakovosti. Faktor Q, ki bo vplival na upravičene stroške, bo predvidoma določen za regulativno

obdobje po letu 2008. Pri določanju faktorja Q bodo upoštevana priporočila, ki jih na tem področju pripravlja CEER.

3.2.4.2.3 Kakovost napetosti

V Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja je določeno, da sistemski operater v skladu s tehničnimi standardi spremlja kakovost napetosti na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem.

Zakonodaja omogoča sklenitev pogodbe o kakovosti električne energije, vendar tudi leta 2005 ni bila sklenjena nobena tovrstna pogodba med odjemalci in sistemskimi operaterji.

3.2.4.2.4 Kakovost oskrbe v letu 2005

Sistemski operaterji elektroenergetskih omrežij morajo vsako leto do konca aprila pripraviti poročila o kakovosti napetosti, zanesljivosti napajanja odjemalcev in komercialni kakovosti za prejšnje koledarsko leto (Uredba o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost sistema operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobava električne energije tarifnim odjemalcem, Uradni list RS, št. 117/04). Agencija je po pregledu poročil za leto 2005 ugotovila, da ne vsebujejo vseh zahtevanih podatkov. Poleg tega pa kazalniki zanesljivosti (neprekinjenost) niso razdeljeni po tipih omrežja. V poročilih so podatki o povprečnih vrednostih trajanja in številu prekinitev, ki se lahko primerjajo s podatki drugih sistemskih operaterjev v EU. Podatki o kakovosti napetosti so bili izmerjeni po evropskem tehničnem standardu SIST EN 50160:2001 - Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih.

Pri primerjavi parametra kakovosti SAIDI z operaterji iz EU, ki so objavili svoje podatke v publikaciji CEER Tretje primerjalno poročilo o kakovosti oskrbe z električno energijo v letu 2005, ugotavljamo, da je kakovost oskrbe pri slovenskih distribucijah primerljiva z bolj razvitimi državami EU. Podatki o indeksu povprečnega trajanja prekinitev v sistemu se razlikujejo zaradi različno uporabljenih metodologij. Za Slovenijo je indeks SAIDI določen samo na ravni distribucijskih podjetij. Indeks SAIDI je pokazal, da je bila razpoložljivost oskrbe odjemalcev na distribucijskih omrežjih v Sloveniji od 99,96- do 99,98-odstotna. V tabeli 9 navedeni podatki o razpoložljivosti oskrbe z električno energijo v Sloveniji vključujejo samo podatke dveh SODO; tudi podatki drugih držav so različno obteženi in niso neposredno primerljivi.

Država	SAIDI/minut na odjemalca/
Avstrija (VN, SN)	30
Francija (NN)	50
Velika Britanija (VN, SN, NN)	60
Italija (VN, SN, NN)	75
Irska (VN, SN, NN)	150
Portugalska (VN, SN, NN)	150
Španija (VN, SN, NN)	120
Slovenija (SN)	80 do 200

Tabela 9: Indeksi povprečnega trajanja prekinitev oskrbe na odjemalca

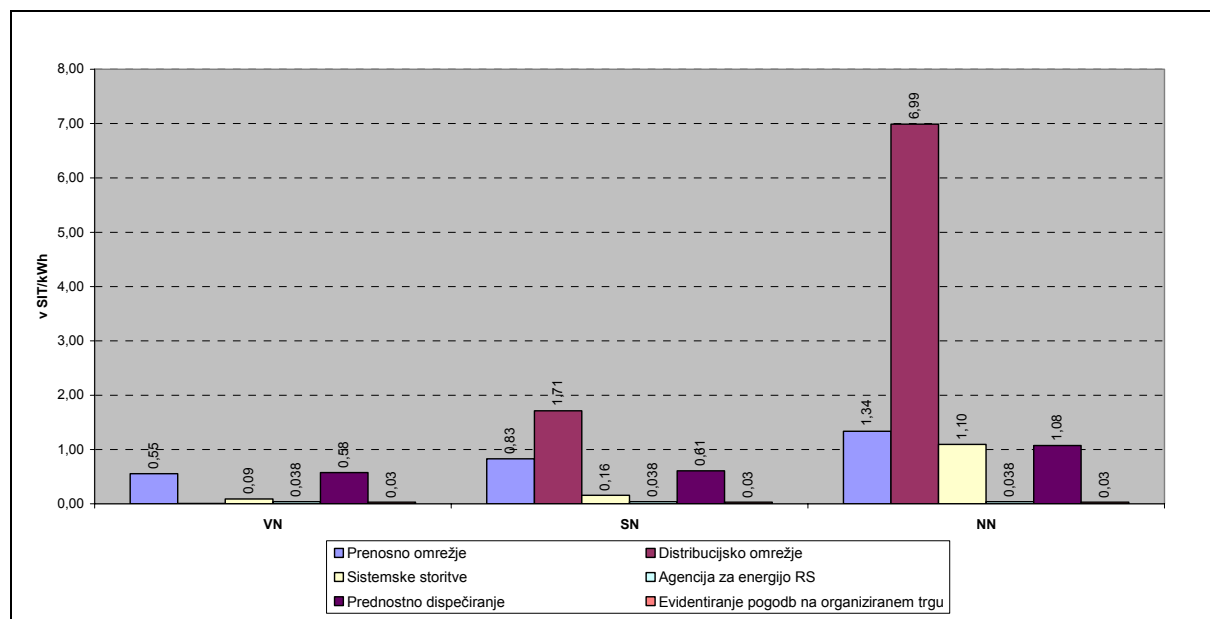
Vir: CEER

3.2.4.3 Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij

Skupna oziroma končna cena dobavljene energije zajema ceno energije in ceno za uporabo omrežij, ki jo odjemalci ali dobavitelji električne energije plačujejo sistemskim operaterjem omrežja glede na razvrstitev odjemalca v odjemno skupino in glede na porabljeno električno energijo. Cena za uporabo elektroenergetskega omrežja je sestavljena iz omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje ter dodatkov, namenjenih delovanju elektroenergetskega sistema. Dodatki k omrežnini so namenjeni za pokrivanje stroškov delovanja agencije, obveznega odkupa električne energije od prednostnih proizvajalcev in evidentiranja sklenjenih pogodb za oskrbo z električno energijo.

Omrežnino, ki je namenjena za pokrivanje upravičenih stroškov delovanja elektroenergetskih omrežij in investicije v infrastrukturo dejavnosti prenosa in distribucije električne energije ter ceno za sistemske storitve, določa agencija, dodatke v ceni za uporabo omrežij pa določa Vlada RS.

Različni odjemalci so plačevali različne cene za uporabo omrežij. Skoraj 23 odstotkov skupaj porabljene električne energije v letu 2005 so porabili upravičeni odjemalci, priključeni na visokonapetostno omrežje, 53 odstotkov upravičeni odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje, 24 odstotkov pa gospodinjski odjemalci. Povprečna cena za uporabo omrežja v Sloveniji, ki upošteva vse odjemalce po odjemnih skupinah, je znašala 5,92 tolarja/kWh. Odjemalci, priključeni na nizkonapetostno omrežje, so za uporabo omrežja plačevali povprečno 10,57 tolarja/kWh, industrijski odjemalci, priključeni na srednjenapetostno omrežje, 3,38 tolarja/kWh in odjemalci, priključeni na visokonapetostno omrežje, 1,29 tolarja/kWh.

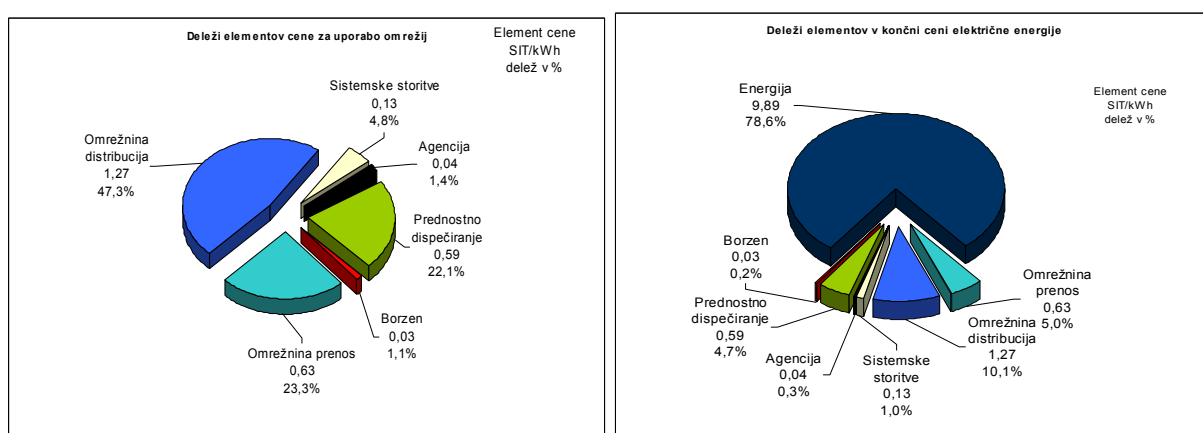
Slika 10: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih

Vir: agencija

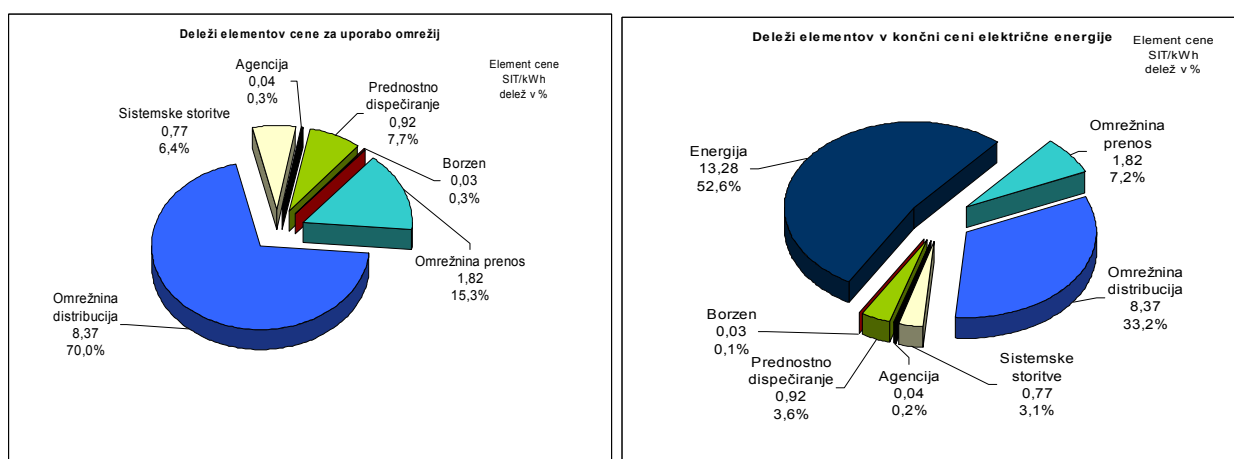
V končni ceni dobavljene energije je delež cene za uporabo omrežja odvisen predvsem od cene električne energije, ki jo dosežejo posamezne skupine odjemalcev. Po podatkih dobaviteljev električne energije je cena električne energije za upravičene odjemalce, ki se oblikuje na trgu, odvisna od količine porabljene energije in profila porabe odjemalca. Cena električne energije z večanjem količin porabljene električne energije in profilom pasovnega odjema pada v primerjavi z manjšo količino porabljene električne energije in volatilnim dnevnim oziroma mesečnim odjemom.

Razmerja elementov cen in deležev elementov cen za uporabo omrežij za značilne industrijske odjemalce prikazujeta Slika 11 in 12.

Slika 11: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_g – 4 MW, 24 GWh)

Vir: agencija

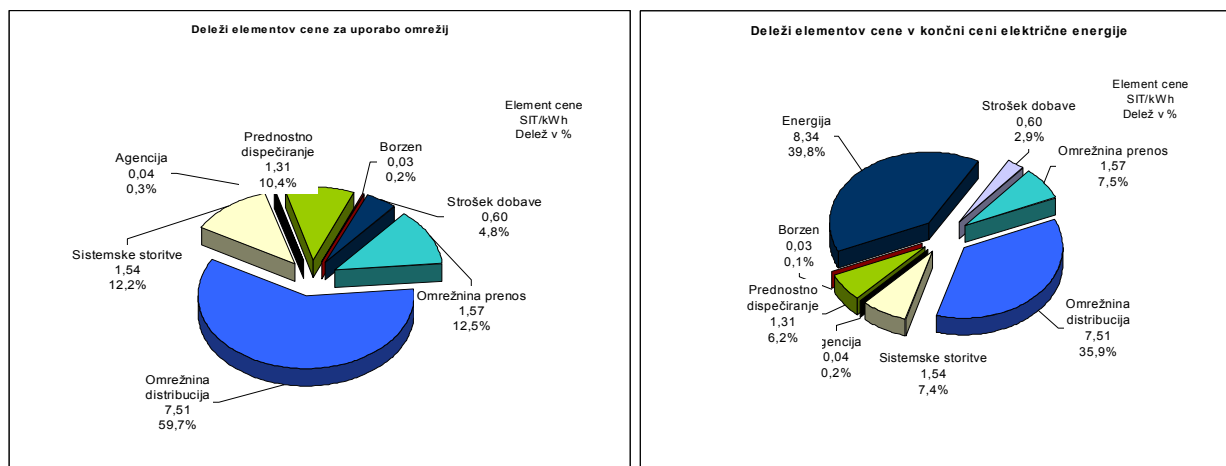

Slika 12: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_b – 50 kW, 50 MWh)

Vir: agencija

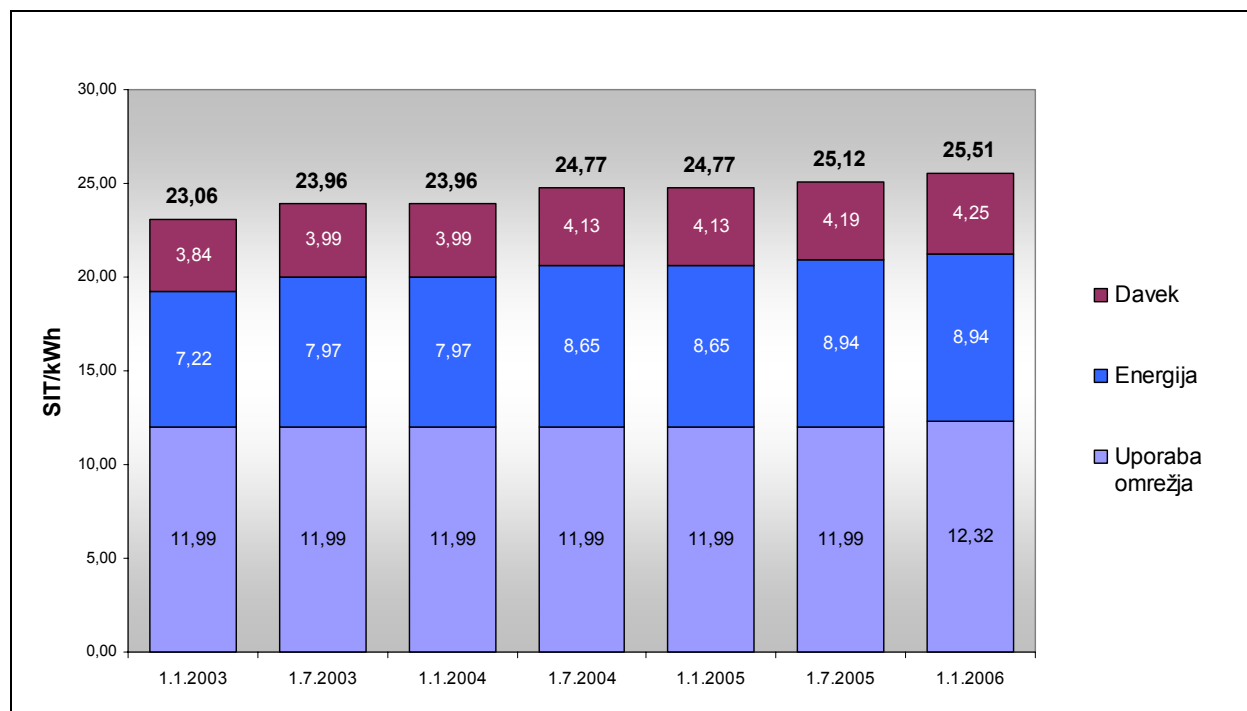
Povprečna cena za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca I_b (50 kW, 50 MWh) je bila 2005. leta 11,95 tolarja/kWh, za značilnega odjemalca I_g (4 MW, 24 GWh) pa 2,69 tolarja/kWh.

Pri gospodinjskih odjemalcih se cena električne energije oblikuje na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije (Uradni list RS, št. 36/04), ki predvideva oblikovanje cene na podlagi v uredbi določenih elementov. Končna cena, ki jo dobavitelji obračunajo tarifnim odjemalcem, vključuje ceno za dobavljeno električno energijo, strošek dobavitelja, ceno za uporabo omrežja, trošarino in davek na dodano vrednost. V povprečju po polovico končne cene oblikujeta Vlada RS in agencija. Največji delež v končni ceni zajema cena električne energije – nekaj več kot 40 odstotkov.

Slika 13: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto)

Vir: agencija

Slika 14: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjstvega odjemalca

Vir: agencija

Cena za uporabo omrežja je bila v vseh letih prvega regulativnega obdobja stabilna, delež cene za energijo pa se je nekoliko povečeval glede na cene na odprtem trgu. Skupen dvig cene je bil v mejah inflacijskih gibanj, kar pa ob nizki inflacijski stopnji leta 2005 in višanju nabavnih cen električne energije pomeni težavo pri poslovanju dobaviteljev tarifnim odjemalcem.

3.2.5 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Pri obvladovanju prezasedenosti je leta 2005 prišlo do pomembnih sprememb, ki so bile v veliki meri posledica sinhronizacije prve in druge sinhronne cone interkonekcije UCTE konec leta 2004. S to sinhronizacijo so bile ustvarjene možnosti za uvoz električne energije z vzhodnega Balkana proti zahodni Evropi. Leta 2005 je nenehno prihajalo do prezasedenosti na slovensko-italijanski meji v smeri za izvoz v Italijo, ki so povzročale velike težave SOPO. Težave so se še posebej povečale marca, ko je moral SOPO omejiti zmogljivosti na slovensko-hrvaški meji za uvoz iz Hrvaške, saj je le tako lahko omejil pretok električne energije na prenosnih poteh proti Italiji, na katerih so dejansko nastajale omejitve. Z istim namenom, torej omejiti pretoke proti Italiji, je moral SOPO omejiti tudi pretoke na slovensko-avstrijski meji v smeri proti Avstriji, medtem ko na tej meji v smeri proti Sloveniji v nasprotju s prejšnjimi leti ni prihajalo do prezasedenosti.

Od 1. julija 2004 velja v državah Evropske unije Uredba o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije (uredba 1228/2003), ki med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja prostih čezmejnih prenosnih zmogljivosti. Omenjeno določilo leta 2005 za Slovenijo ni veljalo, saj je

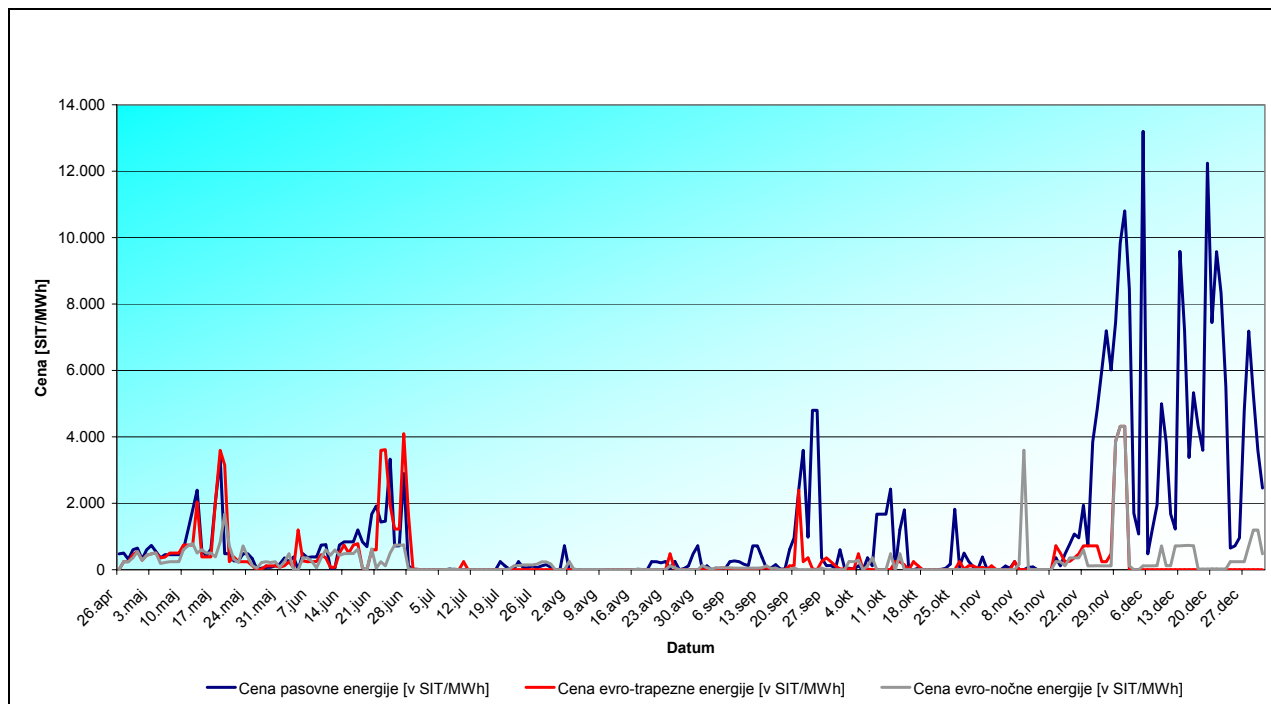
28. junija 2004 Svet Evropske unije izdal uredbo št. 1223/2004, s katero je Sloveniji odobril prehodno obdobje glede obvezne uporabe tržnih mehanizmov pri dodeljevanju prostih čezmejnih prenosnih zmogljivosti. V skladu s to uredbo lahko do 1. julija 2007 slovenski sistemski operater prenosnega omrežja uporablja netržne metode dodeljevanja prostih čezmejnih prenosnih zmogljivosti do največ polovice skupne razpoložljive zmogljivosti. Zato lahko Slovenija na vseh svojih mejah ohrani obstoječo prakso, po kateri vsak od sosednjih sistemskih operaterjev prenosnih omrežij dodeli polovico skupnih razpoložljivih zmogljivosti. Prehodno obdobje se nanaša le na obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti, vsa druga določila uredbe 1228/2003 pa veljajo tudi v Sloveniji.

Leta 2005 so imeli dostop do čezmejnih prenosnih poti predvsem tisti uporabniki omrežja, ki so zmogljivosti pridobili na razpisih, izvedenih junija leta 2003. Razen njih so imeli dostop do omrežja za izvoz v Italijo tudi tisti, ki so si to pravico pridobili na razpisu decembra 2002, ko so bile razpisane zmogljivosti za obdobje 2003–2005. To dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti je bilo izvedeno na podlagi razpisov, kot jih določa slovenski Pravilnik o načinu in pogojih dodeljevanja ter kriterijih za dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti (Uradni list RS, št. 103/02 in 103/03). Razpisi temeljijo na uporabi metode sorazmernega znižanja (tako imenovana metoda "pro rata").

Aprila 2005 je SOPO začel dodeljevati proste čezmejne zmogljivosti na mejah s Hrvaško, Avstrijo in Italijo na podlagi dražb, ki jih je zanj izvajal organizator trga Borzen. Na teh dražbah so se dodeljevale proste zmogljivosti predvsem za tiste prenosne smeri, na katerih leta 2004, ko so bili izvedeni razpisi za obdobje do 30. junija 2007, še ni bilo prezasedenosti. To so predvsem prenosne smeri iz Hrvaške v Slovenijo in iz Slovenije v Avstrijo. Za prenos iz Slovenije v Italijo so bile na dražbah na voljo le manjše količine, saj je bila večina zmogljivosti oddana že na razpisih.

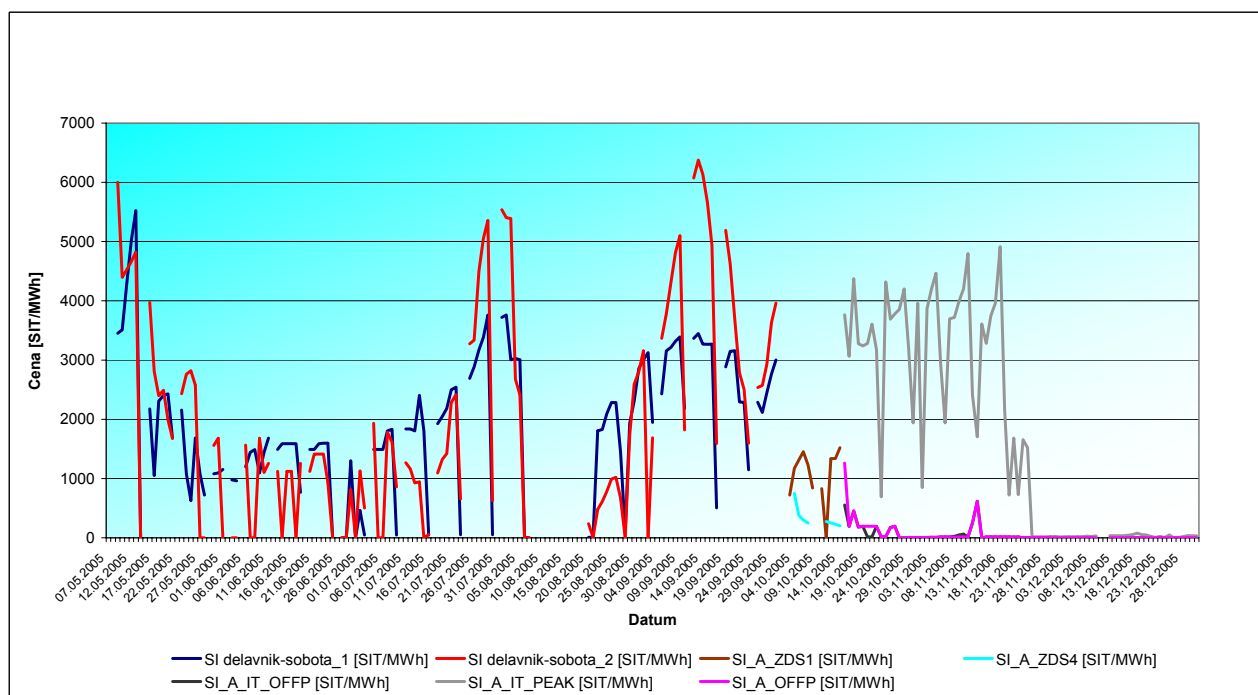
Organizator trga Borzen je s 25. aprilom 2005 po pooblastilu sistema operaterja prenosnega omrežja začel izvajati dnevne dražbe za dodeljevanje razpoložljivih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na mejah s Hrvaško, Italijo in Avstrijo. Do konca leta 2005 je na dražbah sodelovalo 11 podjetij. Potekale so vsak delovni dan, in sicer za zmogljivosti na hrvaško-slovenski meji in slovensko-avstrijski meji za dan vnaprej, na slovensko-italijanski meji pa za štiri delovne dneve vnaprej.

Posamezne marginalne cene produktov so v opazovanem obdobju močno nihale. Odvisne so bile predvsem od cen električne energije v državah južno od Slovenije, od cen električne energije v osrednji Evropi, Italiji in Sloveniji. Povprečne dosežene cene na dražbah za dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti po posameznih produktih so prikazane na slikah 15, 16 in 17.

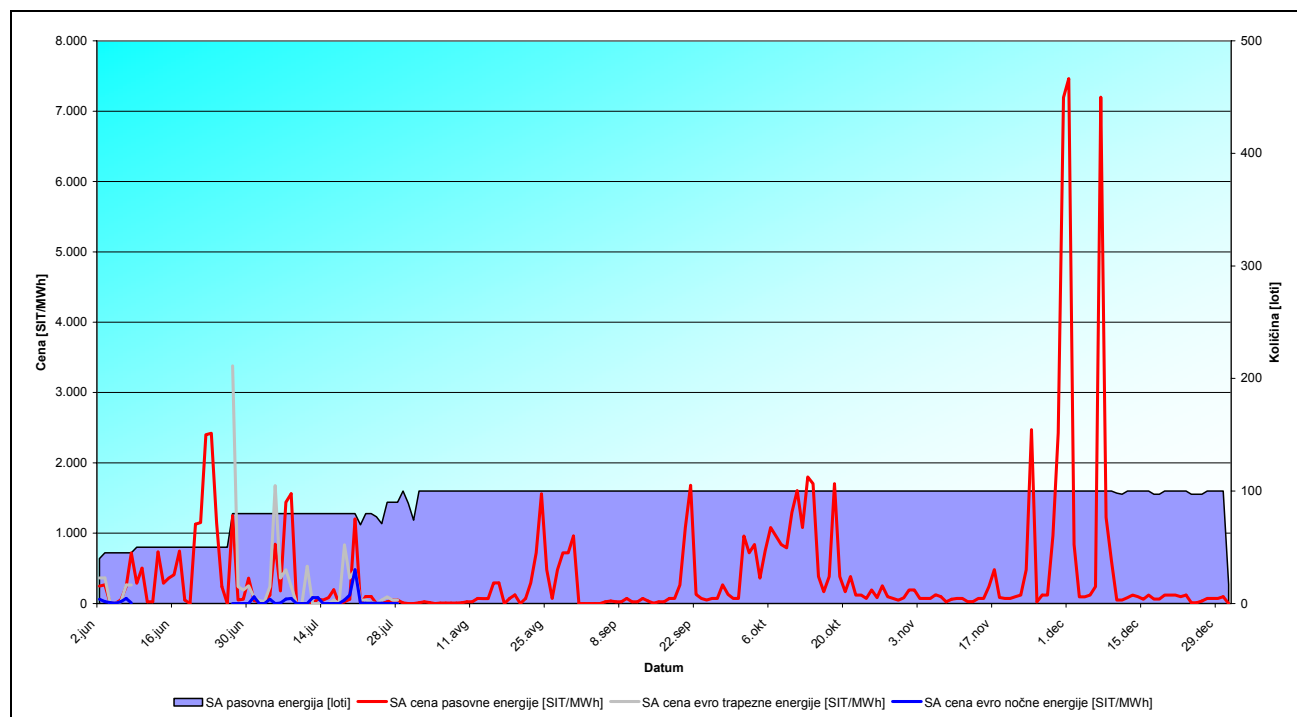
Slika 15: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-hrvaški meji

Vir: Borzen

Slika 16: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-italijanski meji

Vir: Borzen

Slika 17: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-avstrijski meji

Vir: Borzen

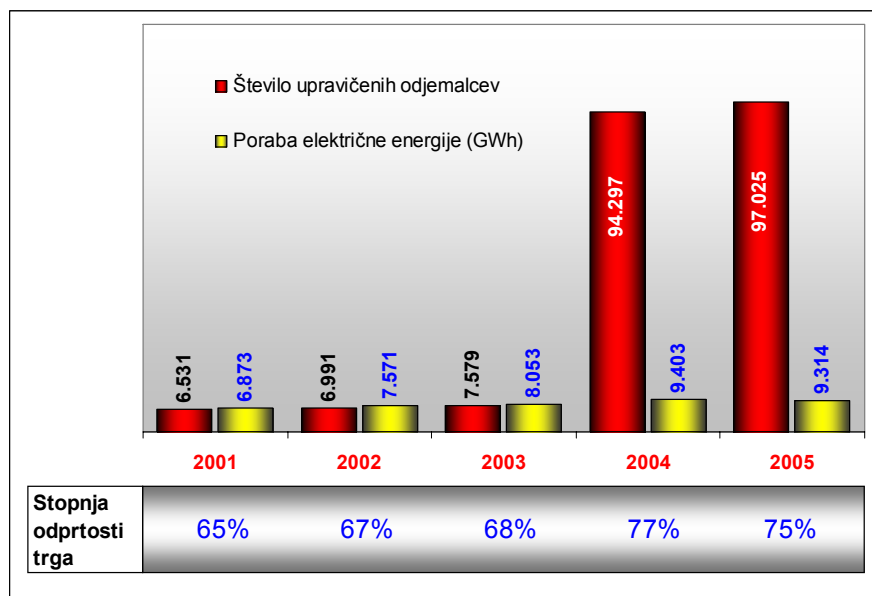
Zaradi boljše preglednosti čezmejnega trgovanja je SOPO na podlagi določil Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije (Uradni list RS, št. 114/04) dnevno na elektronski način objavljati podatke o razpoložljivih čezmejnih prenosnih zmogljivostih. Po podatkih SOPO so bile v razpoložljivih zmogljivostih zajete tudi ocene za teden in mesec vnaprej, vključno s kvantitativno oceno pričakovane zanesljivosti razpoložljivih zmogljivosti.

Proste zmogljivosti in prenosne rezerve, ki temeljijo na električnih in fizikalnih lastnostih omrežja, je SOPO določal v dogovoru s sistemskimi operaterji prenosnih omrežij sosednjih držav.

3.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

Trg električne energije se je od 15. julija 2001 v Sloveniji odpiral postopoma. Pravico do izbire dobavitelja električne energije so imeli najprej le odjemalci s priključno močjo, večjo od 41 kW moči na enem odjemnem mestu. Od 1. julija 2004 so po EZ dobili pravico do izbire dobavitelja električne energije še vsi drugi odjemalci razen gospodinjskih. Tako je leta 2005 imelo pravico do izbire dobavitelja 97.025 odjemalcev ali 11,3 odstotka od skupaj 870.593 odjemalcev. Poraba teh odjemalcev je znašala 9314 GWh oziroma 75 odstotkov celotne porabljene električne energije v Sloveniji. Po 1. juliju 2007 pa bodo imeli pravico do izbire dobavitelja vsi odjemalci električne energije, tudi najštevilčnejši gospodinjski oziroma tarifni odjemalci, ki na leto porabijo približno 3 TWh električne energije.

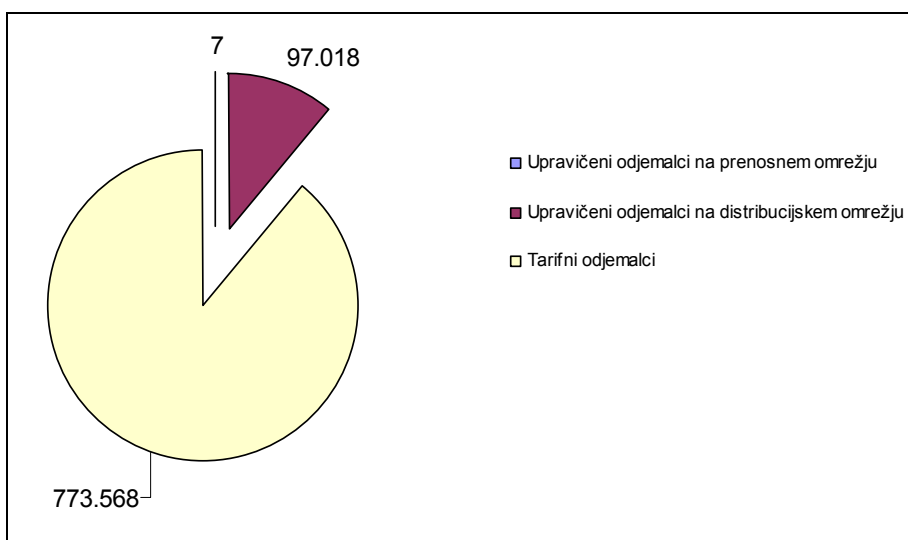
Upravičeni odjemalci se ne morejo odločiti za dobavo električne energije pod pogoji tarifnega odjema.

Slika 18: Odpiranje trga z električno energijo v Sloveniji

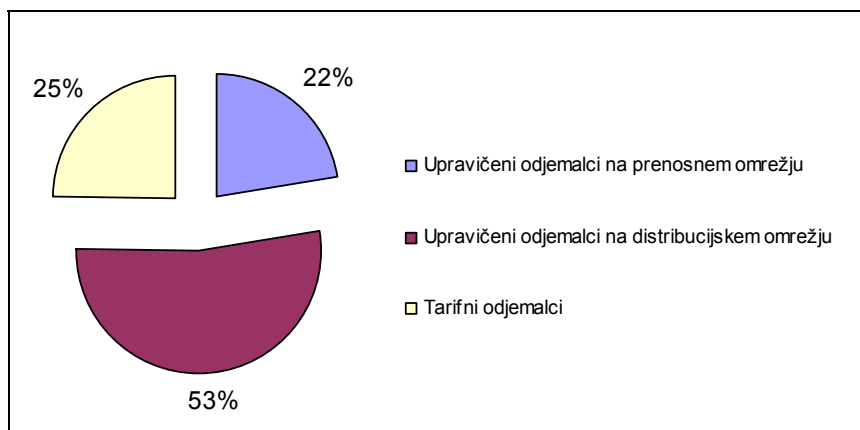
Vir: agencija, sistemski operaterji

Na konkurenčnost trga stopnja odprtosti ni imela pričakovanega vpliva. Število upravičenih odjemalcev ne presega 100.000 oziroma 12 odstotkov vseh odjemalcev električne energije v Sloveniji. Razmerja med porabljeno električno energijo ter številom upravičenih in tarifnih odjemalcev prikazujeta sliki 19 in 20.

Slika 19: Število upravičenih in tarifnih odjemalcev konec leta 2005

Vir: agencija, sistemski operaterji

Slika 20: Deleži porabe električne energije upravičenih in tarifnih odjemalcev

Vir: agencija, sistemski operaterji

3.3.1 Proizvodnja in veleprodajni trg

Z vidika EZ in direktive EU o skupnem trgu z električno energijo je proizvodnja električne energije tržna dejavnost. Edino področje podjetij za proizvodnjo električne energije, ki se dotika reguliranih dejavnosti, je zagotavljanje sistemskih storitev. Podjetja za proizvodnjo električne energije so namreč tudi glavni ponudniki sistemskih storitev, ki jih za delovanje slovenskega elektroenergetskega sistema potrebuje SOPO. Agencija določi ceno sistemskih storitev, ki jo plačujejo vsi uporabniki elektroenergetskih omrežij. SOPO pa mora pri ponudnikih sistemskih storitev za sredstva, ki jih dobi za ta namen od uporabnikov omrežja, zagotoviti ustrezen obseg in kakovost sistemskih storitev.

3.3.1.1 Proizvodnja električne energije

Pri proizvodnji električne energije v velikih objektih z močjo nad 10 MW je v letu 2005 v Sloveniji delovalo osem podjetij. Ta so:

- Dravske elektrarne Maribor, d. o. o. (DEM),
- Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o. (SEL),
- Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o. (SENG),
- Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o. (NEK),
- Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o. (TEŠ),
- Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o. (TET),
- Termoelektrarna-Toplarna Ljubljana, d. o. o. (TE-TOL) in
- Termoelektrarna Brestanica, d. o. o. (TEB).

Tri podjetja (DEM, SEL in SENG) pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, eno (NEK) v jedrski elektrarni, dve (TEŠ in TET) v termoelektrarnah na premog, eno (TE-TOL) soproizvaja toploto in električno energijo ter eno (TEB) iz tekočih in plinastih goriv. Od poletja 2001 poslujejo podjetja DEM, SEL, SENG, TEŠ in TEB, skupaj s Premogovnikom Velenje, v okviru Holdinga Slovenske elektrarne, d. o. o. (HSE).

Razen sistemske proizvodnje v velikih elektrarnah so v slovenskem elektroenergetskem sistemu tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje, to je

proizvodnje v elektrarnah, ki so v nasprotju z velikimi elektrarnami priključene na distribucijsko in ne na prenosno omrežje. Med njimi sta v Sloveniji pomembni predvsem dve vrsti proizvodnje, to sta proizvodnja v malih hidroelektrarnah in proizvodnja v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije. Male hidroelektrarne so delno v lasti podjetij za distribucijo električne energije in delno v lasti zasebnikov, za katere je proizvodnja električne energije v glavnem postranska dejavnost. Industrijski objekti za soproizvodnjo so v lasti industrijskih podjetij, ki s takimi objekti zadovoljujejo svoje potrebe po toploti in delno po električni energiji, morebitne presežke pridobljene električne energije pa prodajajo tudi drugim odjemalcem.

Proizvajalec	Inštalirana moč (MW)	Delež
HSE	1.860	69,7 %
- hidroelektrarne HSE	886	33,2 %
- termoelektrarne HSE	974	36,5 %
NEK*	335	12,6 %
TET	164	6,1 %
TE-TOL	113	4,2 %
Manjši proizvajalci na distribucijskem omrežju	196	7,3 %
- male hidroelektrarne	66	2,5 %
- soproizvodnja	130	4,9 %
Skupaj v RS	2.658	100 %
- od tega na prenosnem omrežju	2.462	92,7 %

* upoštevan 50-% delež inštalirane moči jedrske elektrarne Krško

Tabela 10: Inštalirane moči proizvodnih objektov v Sloveniji

Vir: podatki podjetij

Za podporo proizvodnji električne energije, ki na prostem trgu ne bi bila konkurenčna, se v Sloveniji uporablja sistem prednostnega dispečiranja. Ta sistem omogoča proizvajalcem, ki so upravičeni do podpore, zagotovljen odkup vse proizvedene električne energije po zajamčenih cenah, ki so višje od cen na prostem trgu električne energije. Vso električno energijo, pridobljeno v objektih, ki so upravičeni do podpore v okviru sistema prednostnega dispečiranja, mora odkupiti sistemski operater, na katerega je priključen tak proizvodni objekt. Razlika med zajamčenimi in tržnimi cenami se pokriva iz dodatka k ceni za uporabo omrežja, ki ga določi Vlada RS. Proizvajalec, ki pridobiva električno energijo v takih objektih, lahko električno energijo prodaja tudi na trgu po tržnih cenah, pri čemer je upravičen do premije, ki dejansko pomeni razliko med subvencionirano in tržno ceno. Zadnjo spremembo odkupnih cen in premij je vlada določila 29. januarja 2004 s Sklepom o cenah in premijah za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev (Uradni list RS, št. 8/04). Konec leta 2005 je bilo v Sloveniji skupaj 449 proizvodnih objektov, ki so imeli status kvalificirane elektrarne in so bili upravičeni do podpore iz sistema prednostnega dispečiranja.

Leta 2005 so slovenske elektrarne pridobile skupaj 13.667 GWh električne energije. Največji del (41,1 odstotka) je pridobila jedrska elektrarna, termoelektrarne 33,6 odstotka in hidroelektrarne 22,2 odstotka. Male elektrarne, priključene na distribucijsko omrežje, so pridobile 2,8 odstotka, manjše elektrarne, priključene na prenosno omrežje, pa 0,3 odstotka vse v Sloveniji pridobljene električne energije.

Deleži so izračunani ob upoštevanju celotne proizvodnje jedrske elektrarne, ker pa v skladu z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje te elektrarne pripada Hrvaški, je dejanska slovenska proizvodnja električne energije manjša in je leta 2005 znašala 10.861 GWh. K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije, so v letu 2005 največji delež ali 42,3 odstotka prispevale termoelektrarne. Deležu termoelektrarn sledijo hidroelektrarne z 28 odstotki in jedrska elektrarna s 25,8 odstotka. Male elektrarne na distribucijskem omrežju so skupaj proizvedle 3,5 odstotka celotne proizvodnje, male elektrarne na prenosnem omrežju pa 0,4 odstotka skupne proizvodnje.

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež
Jedrska elektrarna*	2.807	25,8 %
Termoelektrarne	4.601	42,3 %
Hidroelektrarne	3.036	28,0 %
Druge elektrarne na prenosnem omrežju	39	0,4 %
Elektrarne na distribucijskem omrežju	378	3,5 %
Skupaj	10.861	100 %

* upoštevan 50-% delež proizvodnje jedrske elektrarne Krško

Tabela 11: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Vir: podatki podjetij

3.3.1.2 Poslovanje proizvodnih podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so leto 2005 končala s 6790 milijonov tolarjev dobička, kar je 9,6 odstotka manj kot leto pred tem. Nobeno podjetje ni poslovalo z izgubo. Daleč najboljši rezultat, ki v skupni strukturi pomeni 75,3 odstotka celotnega dobička podjetij za proizvodnjo električne energije, so dosegle Dravske elektrarne Maribor, d. o. o., in sicer 5110 milijonov tolarjev.

v mio SIT

	2004	2005
DEM	4.674	5.110
SEL	501	69
SENG	1.253	363
TEB	623	857
TEŠ	73	83
TET	34	42
TE-TOL	355	268
NEK	0	0
Skupaj	7.514	6.790

Tabela 12: Poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

Vir: podatki podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so imela konec 2005. leta 2351 zaposlenih, od tega hidroelektrarne 546, termoelektrarne 1235 in Nuklearna

elektrarna Krško 570 ljudi. Število zaposlenih se je v primerjavi z letom 2004 zmanjšalo za 5,1 odstotka ali za 126 ljudi.

	2004	2005	Indeks 2005/2004
DEM	300	294	98,0
SEL	127	126	99,2
SENG	128	126	98,4
TEB	122	123	100,8
TEŠ	592	561	94,8
TET	284	250	88,0
TE-TOL	314	301	95,9
NEK	610	570	93,4
Skupaj	2.477	2.351	94,9

Tabela 13: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije

Vir: podatki podjetij

Država je posredno ali neposredno večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije, razen Nuklearne elektrarne Krško, kjer ima 50-odstotni lastniški delež.

	Republika Slovenija	HSE	Drugi delničarji	MO Ljubljana	ELES GEN	Hrvatska elektroprivreda
DEM	0,1 %	99,9 %				
SEL		79,5 %	20,5 %			
SENG		79,5 %	20,5 %			
TEB		79,5 %	20,5 %			
TEŠ		79,5 %	20,5 %			
TET	80,3 %		19,7 %			
TE-TOL	64,6 %			35,4 %		
NEK					50,0 %	50,0 %

Tabela 14: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije

Vir: podatki podjetij

Naložbe v proizvodne objekte so bile leta 2005 namenjene predvsem posodabljanju obstoječih energetskih zmogljivosti in gradnji novih. HSE je investicijska sredstva namenil predvsem za gradnjo novih hidroenergetskih zmogljivosti, in sicer hidroelektrarne Boštanj, ki je prva v verigi hidroelektrarn na spodnji Savi, in črpalne hidroelektrarne Avče. Leta 2005 je potekala tudi obnova hidroelektrarne Medvode. V Nuklearni elektrarni Krško so izvajali dela na področju načrtovanih modifikacij tehnoloških sistemov. Naložbe so povečale obratovalno stabilnost in zmogljivost jedrske elektrarne. V Termoelektrarni Trbovlje so končali gradnjo naprave za razžveplanje dimnih plinov.

3.3.1.3 Emisijski kuponi

EU kot kolektivna podpisnica Kjotskega protokola oziroma države članice so se zavezale, da bodo znatno zmanjšale emisije toplogrednih plinov. Slovenija se je z ratifikacijo Kjotskega protokola zavezala, da bo emisije toplogrednih plinov do leta

2012 zmanjšala za 8 odstotkov glede na izhodiščno leto 1986. Emisijsko trgovanje je eden od instrumentov za doseganje tega cilja.

V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW. V skladu z direktivo 2003/87/EC je bil pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2005–2007, ki na podlagi podatkov o letnih emisijah v obdobju 1999–2002 določa število emisijskih kuponov, ki jih brezplačno razdeli država. En emisijski kupon pomeni tona CO₂. Za vsako tekoče leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki je enako njihovim emisijam CO₂. Če emisije presegajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek emisijskih kuponov, jih lahko prodajo.

Slovenija se je odločila, da bo za sektor industrije in termoenergetike uporabila različni metodi razdeljevanja emisijskih kuponov. V sektorju termoenergetike so emisijski kuponi razdeljeni na podlagi napovedi emisij skladno z Operativnim programom zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Termoenergetika je leta 2005 prejela 6.488.128 emisijskih kuponov, kar je več kot dve tretjini vseh v Sloveniji razdeljenih emisijskih kuponov. Skupne preverjene emisije termoenergetike so v tem letu znašale 6.262.116 tCO₂, za kar je bilo predano enako število emisijskih kuponov.

Povprečna cena emisijskih kuponov na trgu EU je bila leta 2005 nad 18 evri za tona CO₂. Skupna vrednost sklenjenih poslov je znašala več kot šest milijard evrov. Cena je bila sedem evrov za tona na začetku leta, med letom pa je narasla tudi na več kot 25 evrov za tona CO₂. Čeprav je bil leta 2005 slovenski trg del trga EU z emisijskimi kuponi, slovenska podjetja na njem niso bila dejavna.

3.3.1.4 *Certifikati RECS*

Sistem izdajanja certifikatov RECS (Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov – *Renewable Energy Certification System*) deluje v Sloveniji od leta 2004. Je prostovoljna evropska organizacija, ki s standardiziranim sistemom certifikatov omogoča trgovanje z dodatno vrednostjo okoljske koristi električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov. Certifikate RECS v Sloveniji izdaja agencija, ki je tudi polnopravna članica združenja izdajateljev certifikatov (AIB – Association of Issuing Bodies) s sedežem v Bruslju. Agencija v vlogi izdajatelja izdaja, prenaša in sledi porabi certifikatov za celotno Slovenijo.

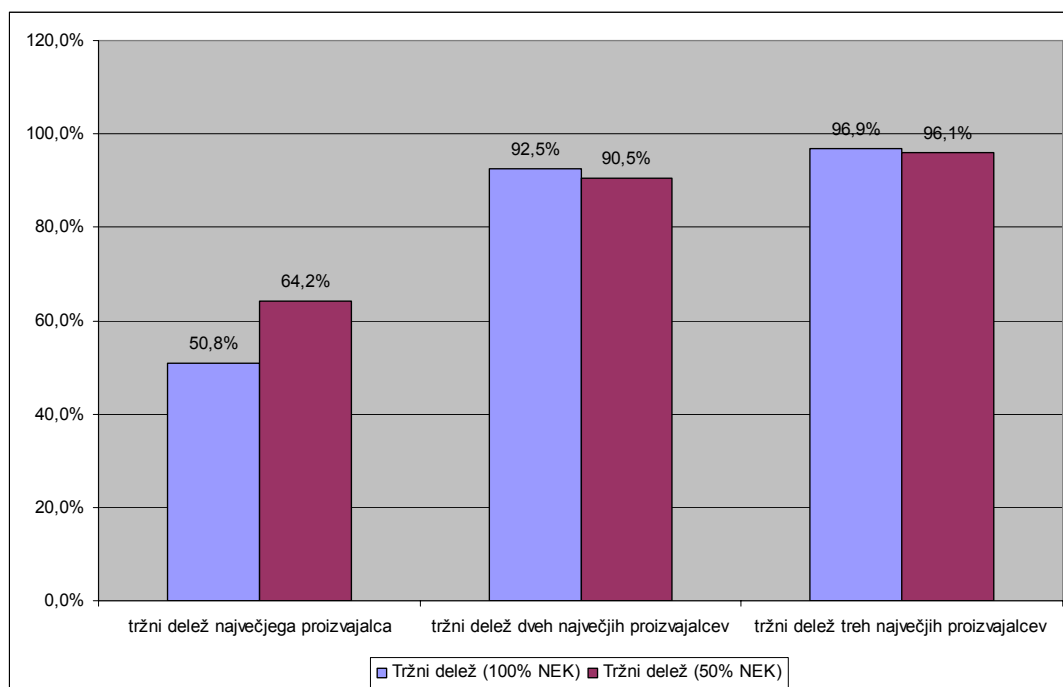
Od 1. januarja do 31. decembra 2005 je bilo v Sloveniji izdanih za 167.396 MWh certifikatov RECS. V tem času je bilo unovčenih za 1.769.182 MWh certifikatov, od katerih je bila večina izdana že leta 2004. Leta 2005 je agencija izdelala tudi potrdilo oziroma izjavo o unovčenju certifikatov, za katero lahko po potrebi zaprosijo člani sistema RECS.

3.3.1.5 *Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij*

Koncentracija v panogi je pomemben kazalnik tržne strukture. S stopnjo koncentracije označujemo skupni tržni delež največjih podjetij v panogi. Z njo se meri stopnja tržne dominacije oziroma oligopola, nanjo pa vplivata predvsem dva

dejavnika: število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije vsota tržnih deležev izbranega števila (n) največjih podjetij na trgu, razporeditve tržne moči ne pojasnjuje v celoti. Izjemno pomembna je koncentracija proizvodnje. Stopnjo koncentracije za izbrano število največjih podjetij označimo s CR_n .

Slika 21 prikazuje tri različne kazalnike stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev (CR_3) v Sloveniji.

Slika 21: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na celotno proizvodnjo

Vir: podatki podjetij

HSE je prevladujoče podjetje, saj njegov tržni delež močno presega 40 odstotkov (CR_1). Delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju glede na celotno proizvodnjo (CR_3) pa znaša 96,9 odstotka, kar kaže na zelo tesen oligopol. Vsa podjetja so v večinski državni lasti.

Herfindahl-Hirshmannov indeks (HHI), ki upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost, odpravlja pomanjkljivosti kazalnika stopnje koncentracije. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Če je vrednost HHI manjša od 1000, odraža nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži.

Prepoved zlorabe prevladujočega položaja ponudnika na trgu določa tudi 10. člen Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 99/04). Po tem zakonu ima udeleženec prevladujoč položaj na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 odstotkov. Indeksi HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči, inštalirane moči na prenosnem omrežju in na podlagi proizvedene električne energije. Stanje prikazujeta tabeli 15 in 16.

Proizvajalci	Inštalirana moč (MW)	Tržni delež v RS	HHI	Tržni delež na prenosnem omrežju	HHI
HSE	1.860	69,7 %	4.859	75,2 %	5.661
NEK	335	12,6 %	158	13,6 %	184
TET	164	6,1 %	38	6,6 %	44
TE-TOL	113	4,2 %	18	4,6 %	21
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	196	7,3 %	54	-	-
Skupaj	2.668	100 %	5.127	-	-
Na prenosnem omrežju	2.472	-	-	100 %	5.909

Tabela 15: Indeks HHI glede na inštalirano moč

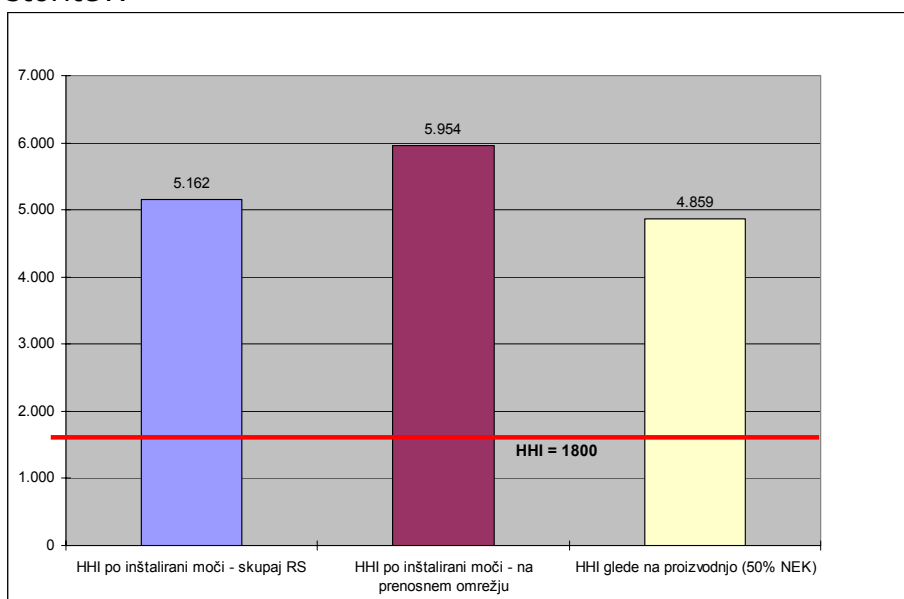
Vir: podatki podjetij

Proizvajalci	Proizvodnja v GWh (100 % NEK)	Proizvodnja v GWh (50 % NEK)	Tržni delež (100 % NEK)	HHI	Tržni delež (50 % NEK)	HHI
HSE	6.642	6.642	50,1%	2513	63,6%	4045
NEK	5.613	2.807	42,4%	1795	26,9%	722
TET	588	588	4,4%	20	5,6%	32
TE-TOL	407	407	3,1%	9	3,9%	15
Skupaj	13.250	10.444	100%	4336	100%	4814

Tabela 16: Indeks HHI glede na proizvodnjo – proizvajalci na prenosnem omrežju

Vir: podatki podjetij

Indeksi HHI presegajo mejo 1800 in kažejo na prevladujoč položaj proizvajalcev, združenih v HSE, pri proizvodnji električne energije in pri zagotavljanju večine sistemskih storitev.

Slika 22: Indeks HHI proizvodnih podjetij

Vir: podatki podjetij

Podobne, vendar nekoliko nižje indekse na proizvodnem trgu imajo tudi v večini držav EU.

3.3.1.6 Zagotavljanje sistemskih storitev

Leta 2005 so bila ponudniki sistemskih storitev sekundarne regulacije, zagotavljanja napetostne regulacije in zagotavljanja zagona brez zunanjega napajanja podjetja s proizvodnimi viri na območju Slovenije, zagotavljanje terciarne regulacije in pokrivanja izgub v prenosnem omrežju pa so ponujali tudi ponudniki iz tujine. Večji odjemalci niso samostojno nastopali na razpisu za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo, saj je bila ta rezerva vključena v ponudbe, ki so jih poslali njihovi dobavitelji in ki so zajemale tako rezervo v proizvodnih objektih kot možnosti za začasno zmanjšanje odjema pri odjemalcih.

Za zakup sistemskih storitev za leto 2005 sta bila uporabljena dva postopka. Prvi način je bil uporabljen za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, drugi pa za tiste, ki jih zagotavljajo tuji.

Za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, je operater prenosnega omrežja objavil povpraševanje po zagotavljanju sistemskih storitev, na katero so se odzvali domači ponudniki. To povpraševanje se je nanašalo na zagotavljanje rezerve za sekundarno regulacijo, 60 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo, zagotavljanje regulacije napetosti in zagona brez prisotnosti zunanjega napajanja. Na podlagi potreb in prejetih ponudb je sistemski operater prenosnega omrežja z domačimi dobavitelji sklenil pogodbe o zagotavljanju sistemskih storitev.

V nasprotju z domačimi ponudniki so bili tuji ponudniki sistemskih storitev za zagotavljanje 40 odstotkov potrebne rezerve za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo (skupaj 135 MW) izbrani na podlagi dražbe. Sistemski operater je zainteresirane ponudnike povabil k oddaji ponudbe. V prvem krogu, ki je bil izveden 19. novembra 2004, je SOPO preveril usposobljenost posameznih kandidatov za izvajanje sistemskih storitev, v drugem krogu, ki ga je 8. decembra 2004 v imenu SOPO izvedel organizator trga z električno energijo Borzen, pa je bil izmed usposobljenih izbran najugodnejši ponudnik. Končni rezultati nakupa rezervne moči za zagotavljanje sistemskih storitev leta 2005 prikazuje Tabela 17.

Izbrani ponudnik	Terciarna rezerva (MW)	Sekundarna rezerva (MW)
HSE	169	67
TET	29	10
TE-TOL	8	3
EFT (tuji ponudnik)	135	-
Skupaj	335	80

Tabela 17: Količinski pregled zakupljene moči

Vir: Eles

Leta 2005 je bila skupna količina pozitivne sekundarne regulacijske energije 139,8 GWh, količina negativne regulacijske energije 12,1 GWh in količina aktivirane terciarne energije 3,4 GWh. Pozitivna sekundarna regulacijska energija pomeni

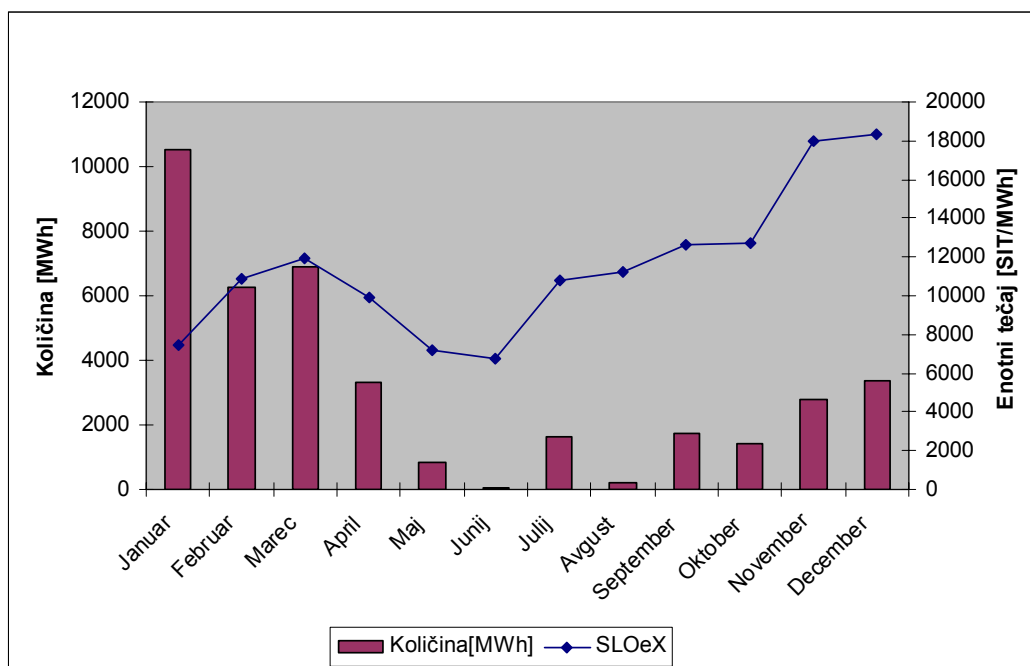
povečanje proizvodnje v objektih, ki zagotavljajo rezervo za sekundarno regulacijo, negativna regulacijska energija pa zmanjšanje proizvodnje v teh enotah.

3.3.1.7 Trgovanje na organiziranem trgu

Na borzi električne energije je leta 2005 sodelovalo 15 polnopravnih članov, ki so na letni ravni dosegli obseg trgovanja 39.025 MWh, kar je le približno 0,3 odstotka celotne slovenske porabe električne energije. To pomeni kar za 86,1 odstotka manjši promet na dnevnem trgu, kot je bil dosežen leta 2004. Na trgovanje članov so leta 2005 vplivali umik prednostnega dispečiranja, umik distribucijskih podjetij, težave v slovenskem elektroenergetskem sistemu aprila, začetek izvajanja eksplicitnih dražb in pomanjkanje ponudbe na trgu v zimskem času.

Trgovanje je potekalo v obliki sprotnega in avkcijskega trgovanja za energijo v obliki petih standardiziranih produktov pasovne, trapezne, nočne, evrotrapezne in evronočne energije. Na avkcijah čezmejnih prenosnih zmogljivosti pa so trgovali za pravice do uporabe razpoložljivih prenosnih zmogljivosti na mejah s Hrvaško, Avstrijo in Italijo. Na dnevnem trgu je bilo skupaj sklenjenih 637 poslov, za katere so udeleženci trgovanja dali 4220 ponudb. Največ električne energije je bilo prodane pri trgovanju za sredo, 12. januarja, in sicer 600 MWh.

Za leto 2005 so bila značilna tudi velika nihanja obsega trgovanja na mesečni ravni.

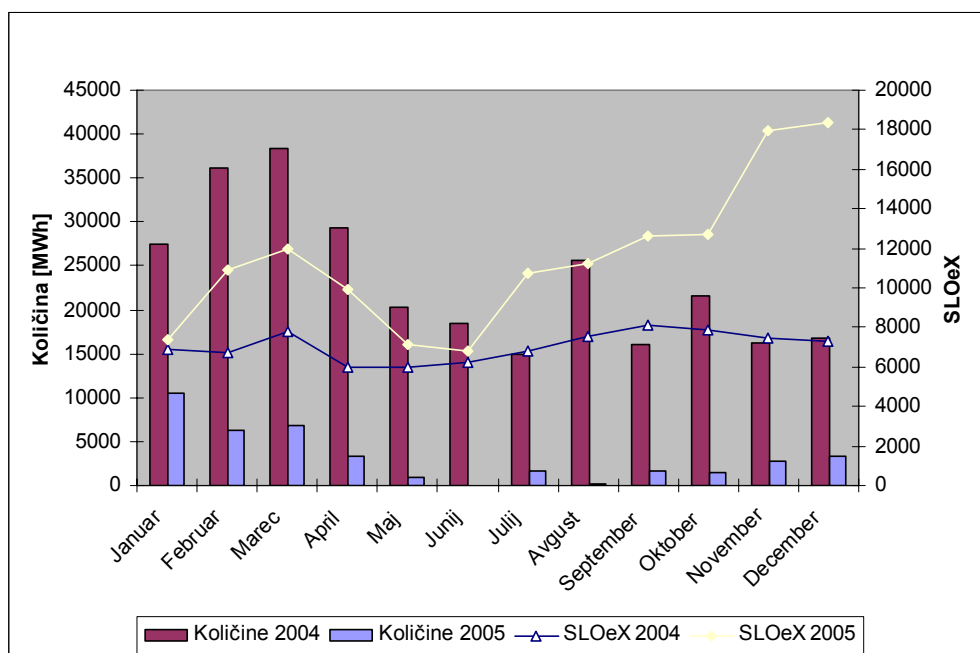
Slika 23: Gibanje mesečnih količin na dnevnem trgu in SLOeX

Vir: Borzen

Kar 99,7 odstotka porabljene električne energije je bilo dobavljene v okviru GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem in prodane na trgu na podlagi dvostranskih pogodb, sklenjenih za obdobje od enega do petih let. V Sloveniji se ne sklepajo dolgoročnejshe pogodbe.

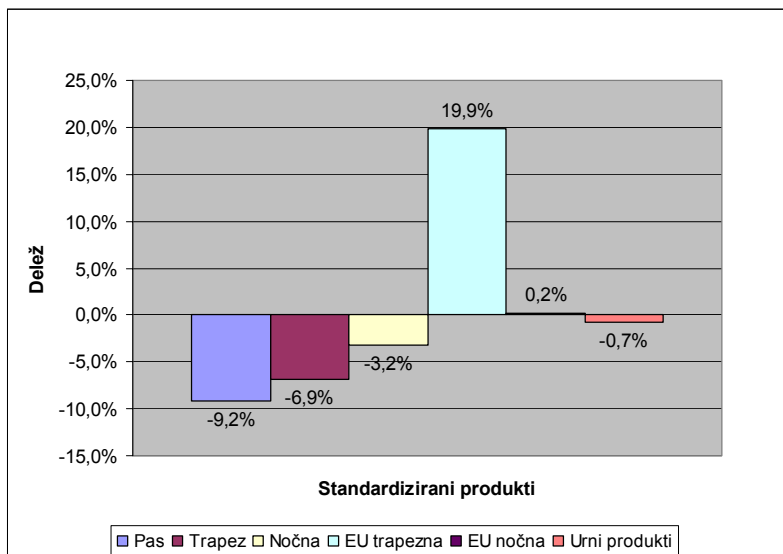

Primerjava trgovanih količin na dnevnem trgu po mesecih med letoma 2004 in 2005 kaže, da je v vseh mesecih količina občutno upadla.

Slika 24: Mesečne količine trgovanja in gibanje indeksa SLOeX v letih 2004 in 2005
Vir: Borzen

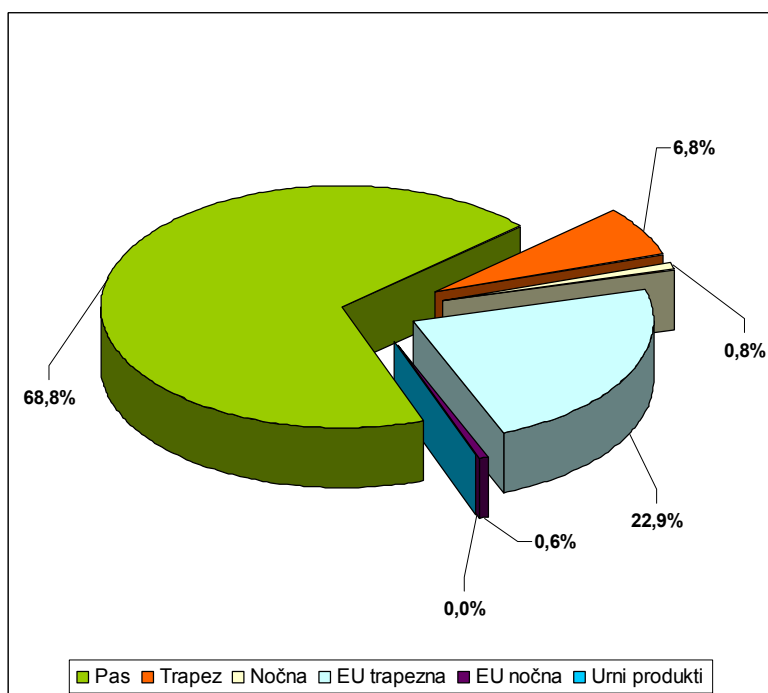
Leta 2005 je bilo največ poslov na trgu sklenjenih s produktom pasovne energije, in sicer 69 odstotkov celotnega obsega trgovanja; velika večina teh poslov je bila sklenjena v prvi polovici leta. V drugem polletju je bilo sklenjenih 64 odstotkov vseh transakcij s produktom evrotrapezne energije, ki je na letni ravni dosegla drugi največji delež trgovanja. To kaže na čedalje večjo vpetost slovenskega elektroenergetskega sistema v evropski sistem. Leta 2004, ko je delež trgovanja z evrotrapezno energijo še neznaten, je bilo več poslov sklenjenih s trapezno energijo (Slika 25).

Slika 25: Spremembe deležev standardiziranih produktov leta 2005 glede na leto 2004

Vir: Borzen

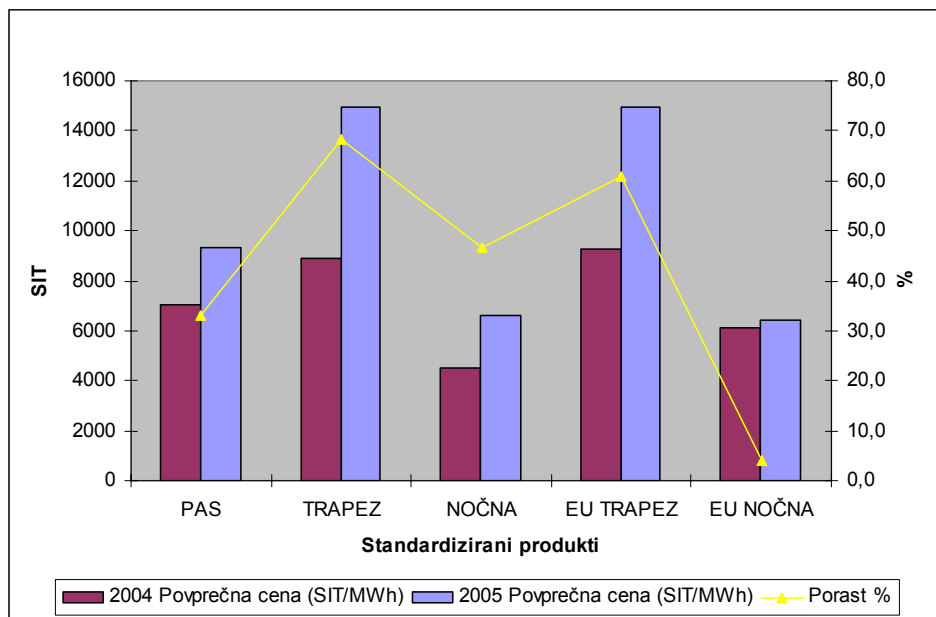
Delež produkta evrotrapezne energije je v celotnem trgovanju znašal 23 odstotkov, deleži preostalih treh produktov sprotnega trgovanja pa so se gibali pod 7 odstotki (Slika 26). Avkcijsko trgovanje s produkti urne energije je bilo leta 2005 popolnoma nelikvidno, saj zaradi odsotnosti večine distribucijskih podjetij na trgu ni bilo več dovolj članov, ki bi si želeli izravnovati dnevni diagram z nakupom oziroma prodajo urnih produktov.

Slika 26: Trgovanje na Borzenu po produktih

Vir: Borzen

Cene posameznih produktov na dnevnem trgu so leta 2005 zelo nihale, povprečne mesečne cene pa so v vseh mesecih leta presegale cene iz leta 2004. V primerjavi z letom 2004 je povprečna cena na trgu narasla kar za 63 odstotkov. Povprečni indeks SLOeX je leta 2005 znašal 11.485 indeksnih točk, letni enotni tečaj pasovne energije 9350 tolarjev/MWh, trapezne energije 14.963 tolarjev/MWh, evrotrapezne energije 14.963 tolarjev/MWh, evronočne energije 6394 tolarjev/MWh, povprečni letni tečaj nočne energije pa 6592 tolarjev/MWh (Slika 27). Najvišja vrednost indeksa SLOeX je bila dosežena 28. novembra, ko je znašal 36.000 indeksnih točk, najnižja pa 2. januarja, ko je znašal 3250 indeksnih točk.

Slika 27: Cene standardiziranih produktov – primerjava med letoma 2004 in 2005

Vir: Borzen

Koeficient med količino električne energije, evidentirane v dvostranskih pogodbah, in količino porabljene električne energije na slovenskem trgu, iz leta v leto narašča, kar kaže na postopen razvoj trga z električno energijo. Leta 2005 je znašal 3,86. Koeficient se približuje vrednostim, značilnim za zelo razvite evropske trge, kjer znaša od 5 do 6. Na trg prihajajo vedno novi udeleženci, med katerimi je mogoča tudi preprodaja energije, kar dokazuje zrelost bilateralnega trga z električno energijo.

3.3.1.8 Stopnja integracije trga s sosednjimi državami

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri zelo različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg jugovzhodne Evrope. Na trgu jugovzhodne Evrope so bili leta 2005 še presežki proizvodnih zmogljivosti, zato so imeli relativno nizke cene električne energije. Povsem drugačne pa so bile razmere na italijanskem trgu, na katerem primanjkuje več tisoč megavatov proizvodnih zmogljivosti. Zato je električna energija v Italiji veliko dražja kot na sosednjih trgih. Na trgu srednje vzhodne Evrope so določeni presežki proizvodnih zmogljivosti (Poljska in Češka), električna energija pa je cenejša kot v

Italiji in dražja kot na trgih jugovzhodne Evrope. Na tem trgu deluje tudi zelo likvidna nemška borza električne energije EEX s sedežem v Leipzigu, ki je zanimiva tudi za slovenske udeležence.

Leta 2005 so slovenski veleprodajni trg obvladovali en velik udeleženec in nekaj manjših. Večina jih je nastopala tudi na vseh treh Sloveniji sosednih trgih. Manjkajoče količine za Slovenijo potrebne električne energije so kupovali na trgih jugovzhodne ter srednje vzhodne Evrope, seveda pa so jo v okviru omejenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti tudi izvažali na italijanski trg. Celoten izvoz iz Slovenije je znašal 6741 GWh električne energije. V tej številki ni zajet izvoz polovice električne energije, ki jo je proizvedla jedrska elektrarna v Krškem. Če pri izvozu upoštevamo še te količine, je leta 2005 slovenski izvoz znašal 9548 GWh. V istem obdobju je znašal slovenski uvoz 9326 GWh električne energije. Razlika med uvoženimi in izvoženimi količinami so količine, ki so jih slovenski dobavitelji morali uvoziti za pokrivanje domačih potreb – to je bilo 2584 GWh ali dobrih 18 odstotkov slovenske porabe električne energije.

Povprečne cene, dosežene na dražbah za čezmejne prenosne zmogljivosti, so prikazane v poglavju 3.2.5. Upoštevati pa je treba, da je bil na dražbah dodeljen le majhen del zmogljivosti, uporabljenih v letu 2005. Večino so jih udeleženci dobili na podlagi razpisa iz leta 2004, pri razdelitvi je bila uporabljena netržna metoda sorazmernega znižanja.

Cene električne energije na slovenskem veleprodajnem trgu so v veliki meri sledile cenam, doseženim na nemški borzi EEX. Tako je bilo tudi zato, ker na italijanskem in jugovzhodnoevropskem trgu ni likvidnih borz električne energije, na katerih bi lahko slovenski trgovci ponujali ali kupovali električno energijo.

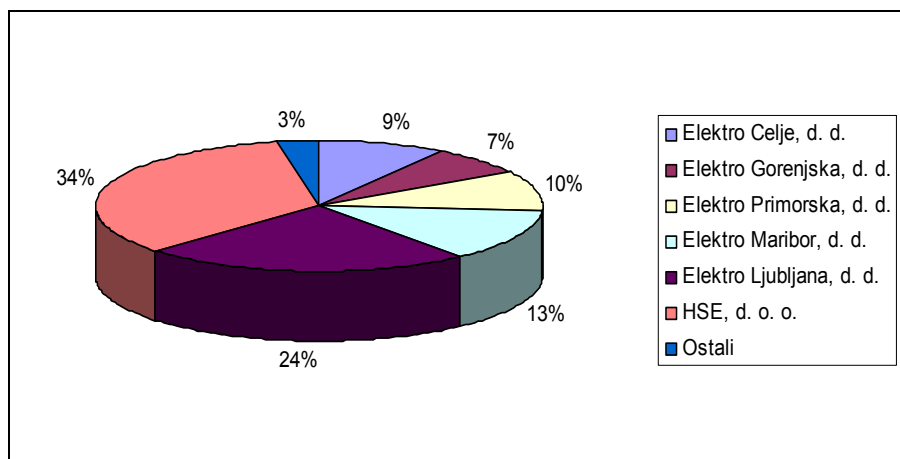
3.3.2 Dobava in maloprodajni trg

Na maloprodajnem trgu potekata nakup in prodaja električne energije končnim odjemalcem, ki so imeli pravico do izbire dobavitelja. To so bili vsi odjemalci razen gospodinjstev, katerim so električno energijo v skladu s tarifnim sistemom dobavljali izvajalci GJS dobava tarifnim odjemalcem. Na maloprodajnem trgu je bilo dejavnih trinajst dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi pogodb dobavljali električno energijo sedmim upravičenim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 97.018 upravičenim odjemalcem, priključenim na distribucijsko omrežje. Električno energijo je bilo mogoče kupovati tudi na borzah z električno energijo, v Sloveniji na Borzenu, na tujih borzah pa ob upoštevanju zmogljivosti oziroma zasedenosti čezmejnih prenosnih poti. Največji tržni delež pri dobavi upravičenim odjemalcem je leta 2005 imel HSE, sledita mu Elektro Ljubljana in Elektro Maribor.

Podjetja so odjemalcem ponujala različne vrste produktov električne energije. Ti produkti so uveljavljeni na slovenski borzi in so višja in manjša tarifa (VT, MT) in enotna cena. Za izdelavo ponudb za sklenitev pogodb o dobavi so podjetja potrebovala od nekaj ur do nekaj dni. Največ pogodb o dobavi končnim odjemalcem so sklenili dobavitelji, organizirani znotraj distribucijskih podjetij. Preostala podjetja, ki trgujejo na organiziranem trgu, so dejavna še na veleprodajnem trgu,

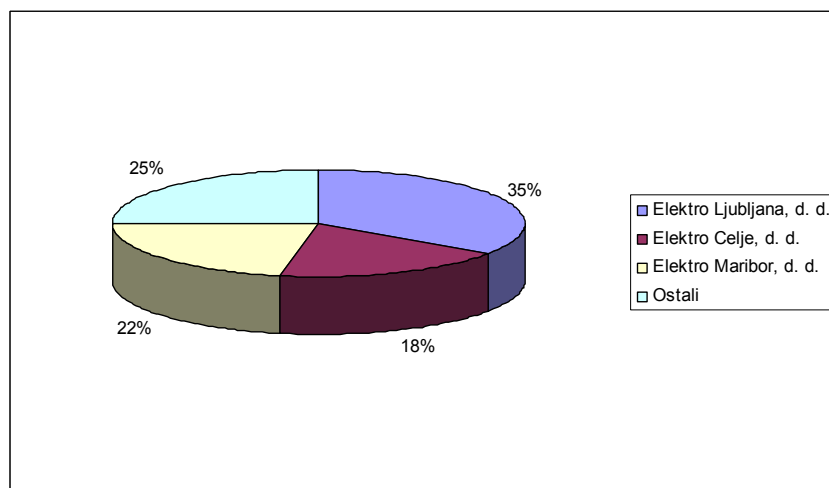
kažejo pa čedalje večje zanimanje za dobavo električne energije končnim odjemalcem.

Distribucijska podjetja so dobavljala odjemalcem električno energijo, ki so jo kupovala na bilateralnem trgu, preostala podjetja pa so kupovala energijo tudi na organiziranem trgu.

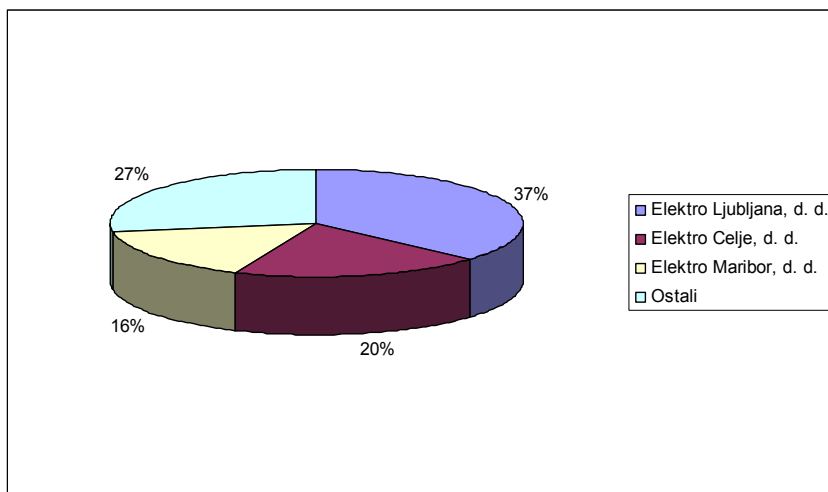

Slika 28: Tržni deleži dobaviteljev električne energije upravičenim odjemalcem
Vir: podatki podjetij

Leta 2005 je bilo upravičenim odjemalcem dobavljene več kot 9300 GWh električne energije. Tržni delež podjetij, ki ne delujejo v okviru distribucijskih podjetij ali HSE, se je glede na leto pred tem povečal za približno tri odstotke.

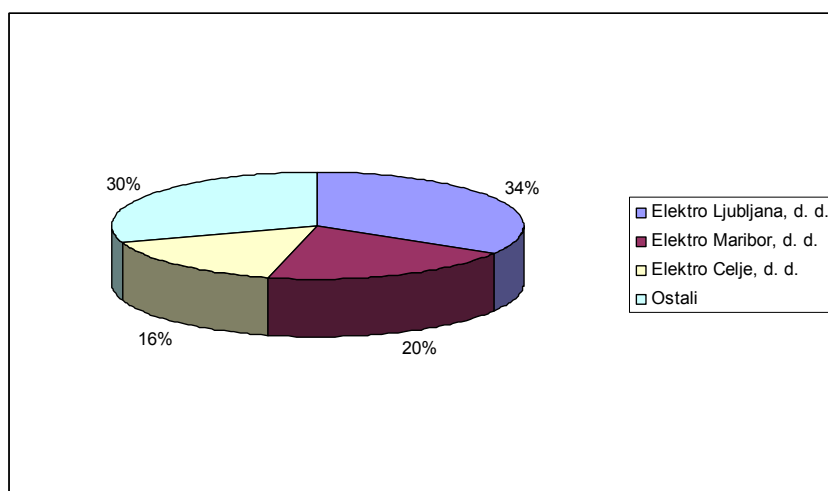

Slika 29: Tržni delež dobaviteljev gospodinjstvom in upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh
Vir: podatki podjetij

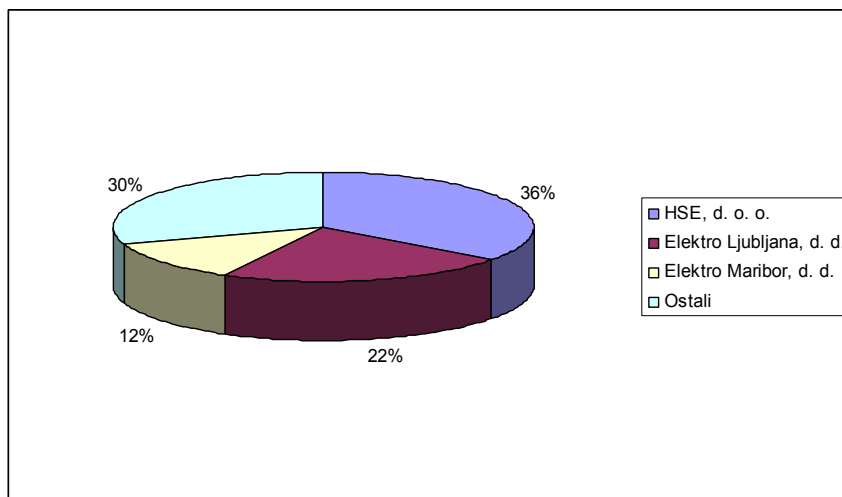
Slika 30: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh

Vir: podatki podjetij

Slika 31: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo od 50MWh do 2GWh

Vir: podatki podjetij

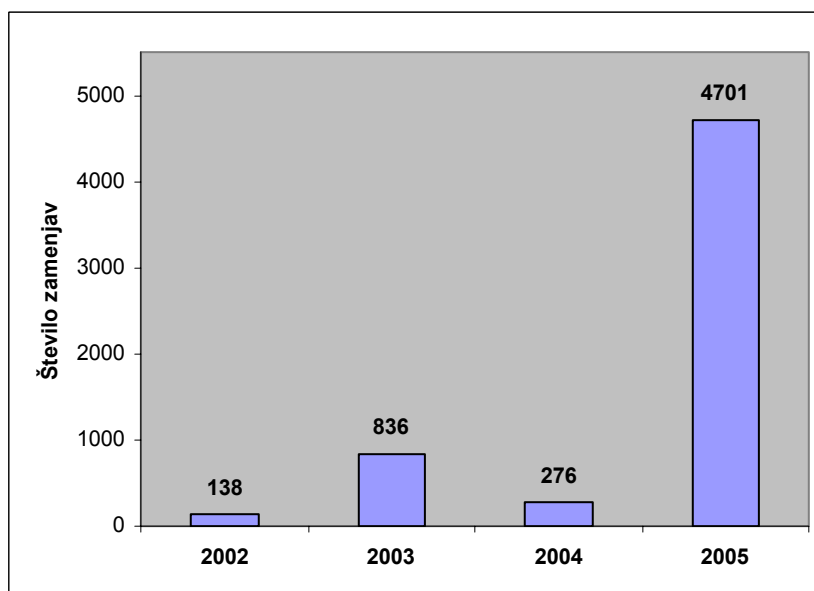

Slika 32: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo nad 2GWh

Vir: podatki podjetij

Povečal se je tržni delež dobaviteljev, ki niso organizirani znotraj distribucijskih podjetij. Leta 2005 je bilo dejavnih šest takšnih podjetij. Glavni dobavitelj je še vedno HSE, ki je obenem tudi proizvajalec. Drugi dobavitelji imajo zelo majhno lastno proizvodnjo ali pa je sploh nimajo. Pri slednjih lahko govorimo o zelo nizki stopnji povezanosti s proizvajalci.

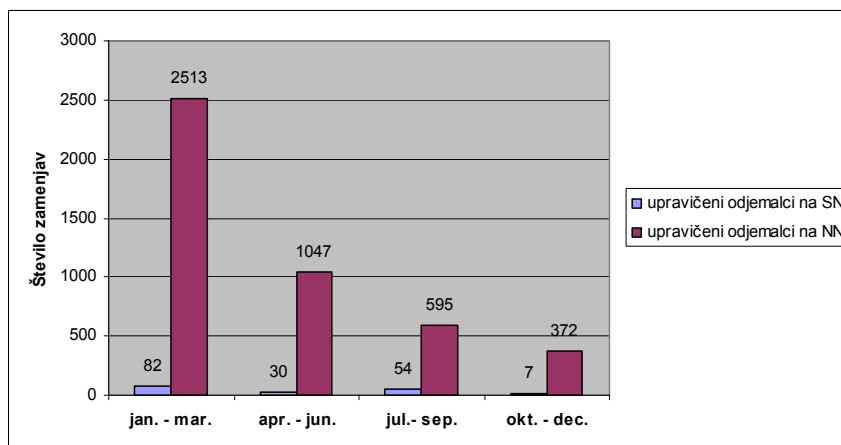
Dobavitelja je leta 2005 zamenjal 4701 upravičen odjemalec, kar je manj kot pet odstotkov vseh upravičenih odjemalcev. Število zamenjav je bilo večje od skupnega števila zamenjav v vseh letih od začetka odpiranja trga v Sloveniji.

Slika 33: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2005

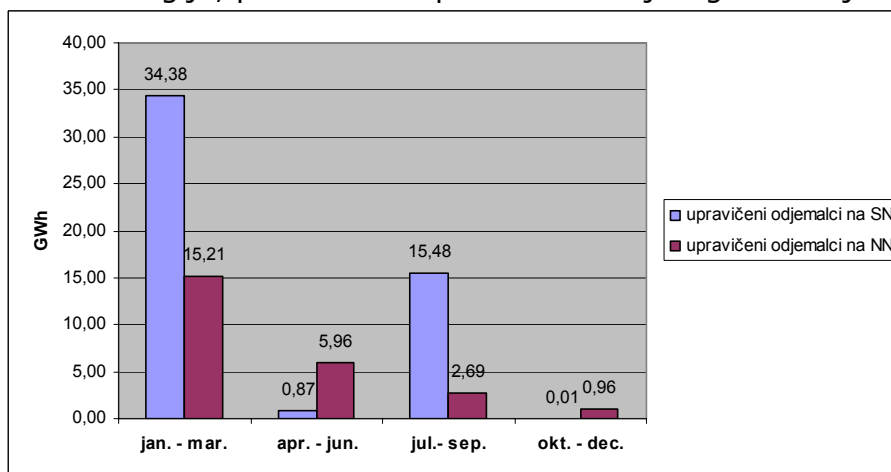
Vir: podatki podjetij

Za zamenjavo dobavitelja se upravičeni odjemalci odločajo predvsem na začetku leta. Več kot polovico zamenjav je bilo leta 2005 v prvem četrtletju.

Slika 34: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2005 glede na število odjemalcev
Vir: podatki podjetij

Za zamenjavo dobavitelja se je odločilo en odstotek upravičenih odjemalcev glede na vso električno energijo, posredovano prek distribucijskega omrežja.

Slika 35: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2005 glede na količino električne energije
Vir: podatki podjetij

Upravičeni odjemalec lahko kadarkoli zamenja dobavitelja. Če ima odjemalec do dobavitelja poravnane vse obveznosti, mu je ta zavezan izstaviti odobritev za prehod k drugemu dobavitelju. Omenjeno odobritev in odprto pogodbo z novim dobaviteljem nato upravičeni odjemalec skupaj z vlogo za zamenjavo predloži pristojnemu sistemskemu operaterju. Tudi če upravičeni odjemalec izpolni vse obveznosti in odda popolno vlogo, začne sprememba veljati šele v enem mesecu po izteku meseca, v katerem je odjemalec podal vlogo za zamenjavo, kar je bila časovna omejitev pri zamenjavi dobavitelja. Majhno število ponudnikov na domačem veleprodajnem trgu še dodatno vpliva na dinamiko zamenjav dobavitelja.

3.3.2.1 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu

Tržne deleže dobaviteljev upravičenim odjemalcem na distribucijskih omrežjih prikazuje Tabela 18. Nobeno od podjetij na tem trgu nima prevladujočega položaja. Kljub razpršenosti oskrbe je koncentracija visoka, vrednost indeksa HHI je 2002. S

stališča lastništva pa gre za še višjo stopnjo koncentracije, saj so slovenska distribucijska podjetja v večinski državni lasti.

Dobavitelj	Dobava upravičenim odjemalcem (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	2.217,6	33,9 %	1.150
Elektro Maribor, d. d.	1.220,2	18,7 %	348
Elektro Primorska, d. d.	885,6	13,5 %	183
Elektro Celje, d. d.	860,6	13,2 %	173
Elektro Gorenjska, d. d.	673,7	10,3 %	106
Holding slovenske elektrarne, d. o. o.	379,5	5,8 %	34
IG Prodaja električne energije, d. o. o.	133,6	2,0 %	4
Električni finančni tim, d. o. o.	92,1	1,4 %	2
Drugi	75,9	1,2 %	1
Skupaj	6.538,7	100 %	2.002

Tabela 18: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcem na distribucijskem omrežju

Vir: podatki podjetij

Celoten trg upravičenih odjemalcev sestavlja poleg trga upravičenih odjemalcev na distribucijskih omrežjih še trg večjih upravičenih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje. Indeks HHI na tem trgu dosega vrednost 2117, kar kaže visoko koncentracijo na celotnem trgu.

Dobavitelj	Dobava upravičenim odjemalcem (GWh)	Tržni deleži	HHI
HSE	3.154,4	33,9 %	1.147
Elektro Ljubljana, d. d.	2.217,6	23,8 %	567
Elektro Maribor, d. d.	1.220,2	13,1 %	172
Elektro Primorska, d. d.	885,6	9,5 %	90
Elektro Celje, d. d.	860,6	9,2 %	85
Elektro Gorenjska, d. d.	673,7	7,2 %	52
IG Prodaja električne energije, d. o. o.	133,6	1,4 %	2
Električni finančni tim, d. o. o.	92,1	1,0 %	1
Drugi	75,9	0,8 %	1
Skupaj	9.313,6	100 %	2.117

Tabela 19: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcem

Vir: podatki podjetij

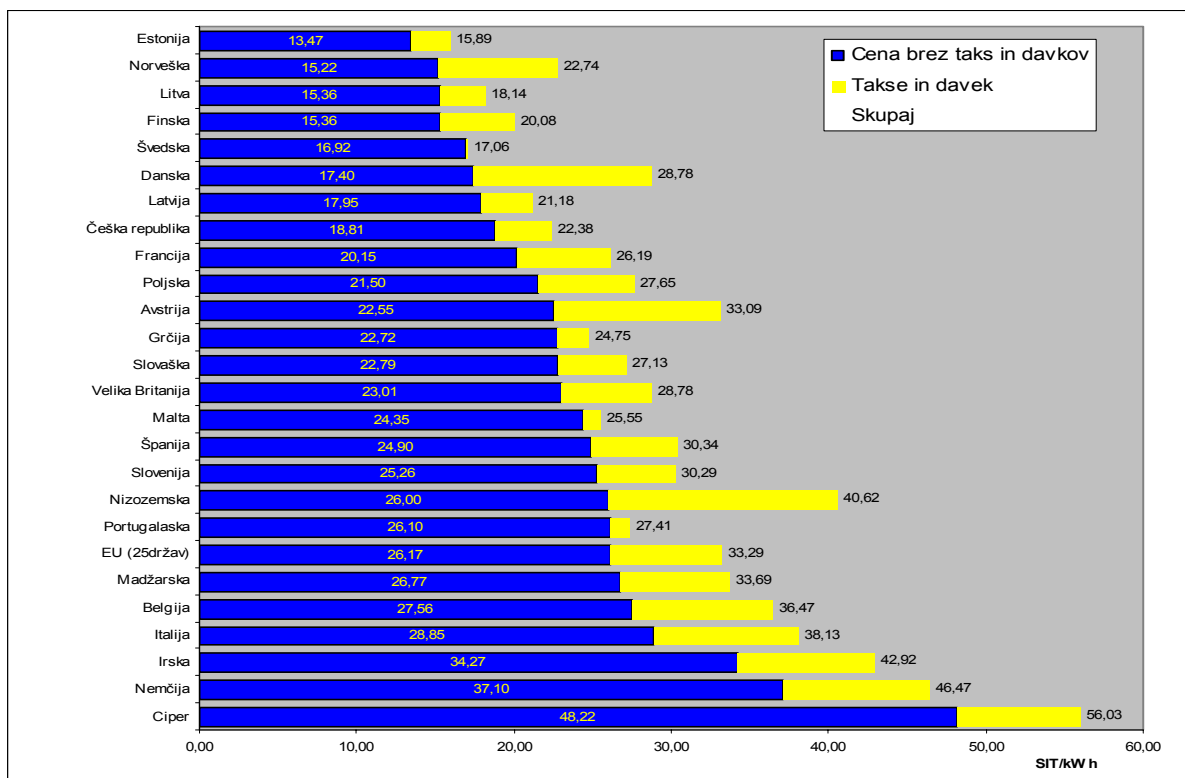
3.3.2.2 Cene električne energije

Končna cena električne energije je sestavljena iz cene za električno energijo in cene za uporabo elektroenergetskih omrežij. Cena električne energije upravičenim odjemalcem se je oblikovala tržno, za tarifne odjemalce pa jo je določala vlada.

3.3.2.2.1 Cene električne energije za upravičene odjemalce

Upravičeni odjemalci so urejali dobavo električne energije na podlagi pogodbenih razmerij. Cena je bila odvisna predvsem od napovedane količinske porabe in časovne dinamike porabe odjemalca v odvisnosti od faktorja obremenitve.

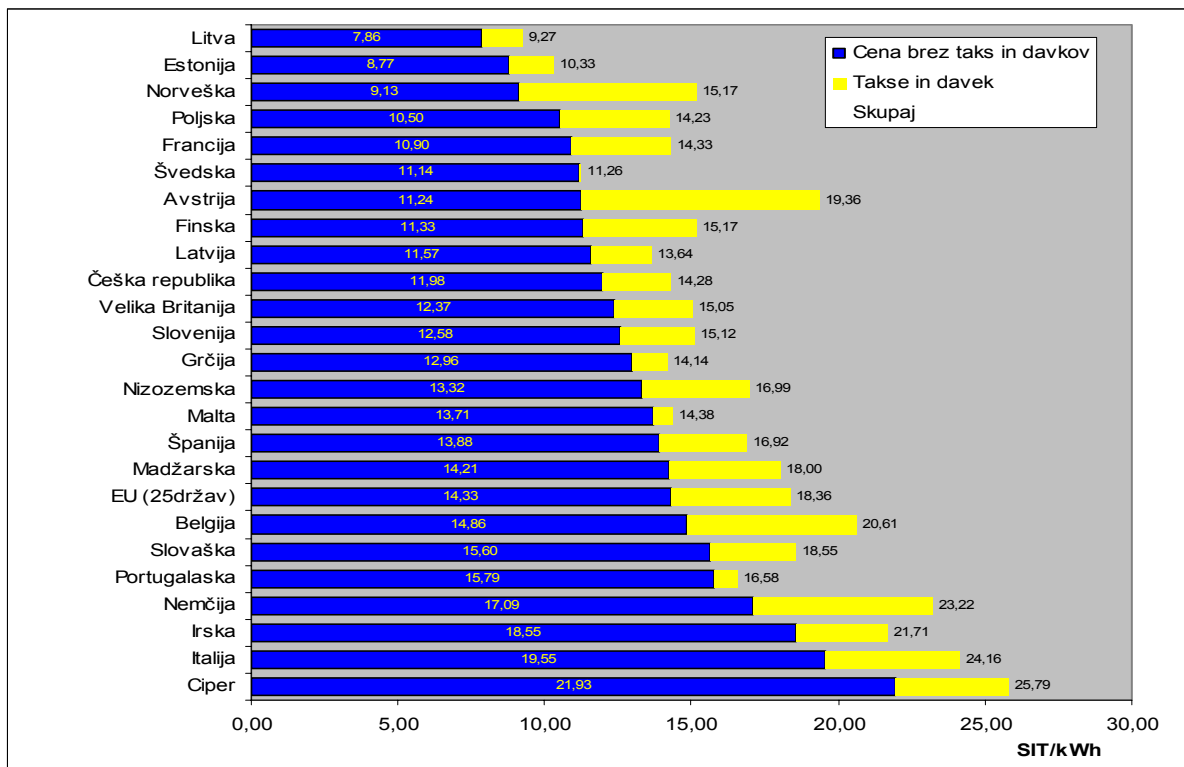
V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije na dan 1. julija 2005 za dva značilna odjemalca, izbrana po metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene, v katere je vključena tudi cena za uporabo elektroenergetskih omrežij. Cena brez taks in davka za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh je znašala 25,26 tolarja za kWh, kar je 96,5 odstotka tehtane povprečne cene brez davkov in taks v EU¹ (Slika 36). Cena za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh je znašala 12,58 tolarja za kWh, kar je 87,8 odstotka tehtane povprečne cene brez davkov in taks v EU (Slika 37).

Slika 36: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005

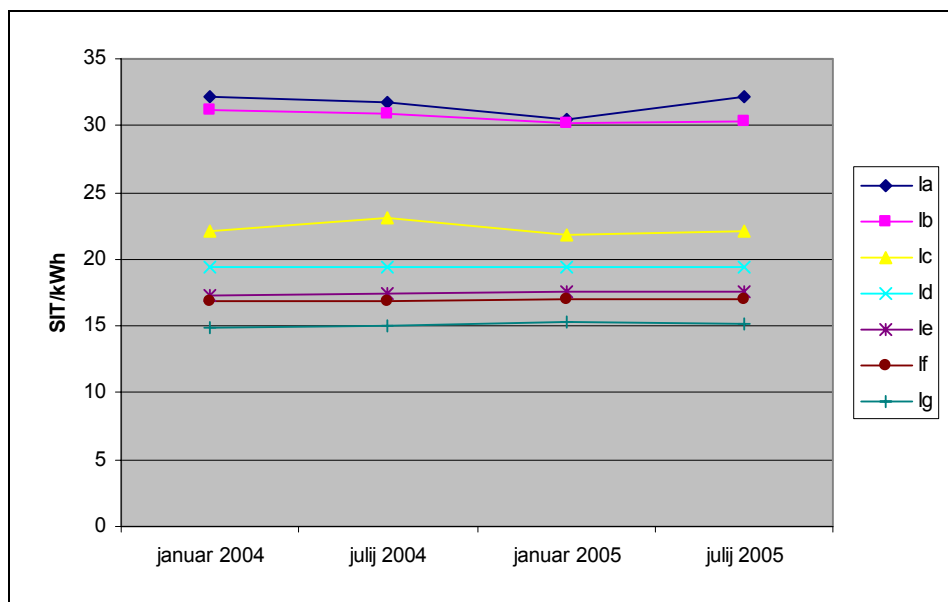
Vir: SURS, agencija

¹ Tehtana povprečna cena za EU je izračunana na podlagi podatkov o porabi v letu 2002

Slika 37: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005

Vir: SURS, agencija

Slika 38: Gibanje cen električne energije v tolarjih za značilne upravičene odjemalce v Sloveniji

Vir: SURS, agencija

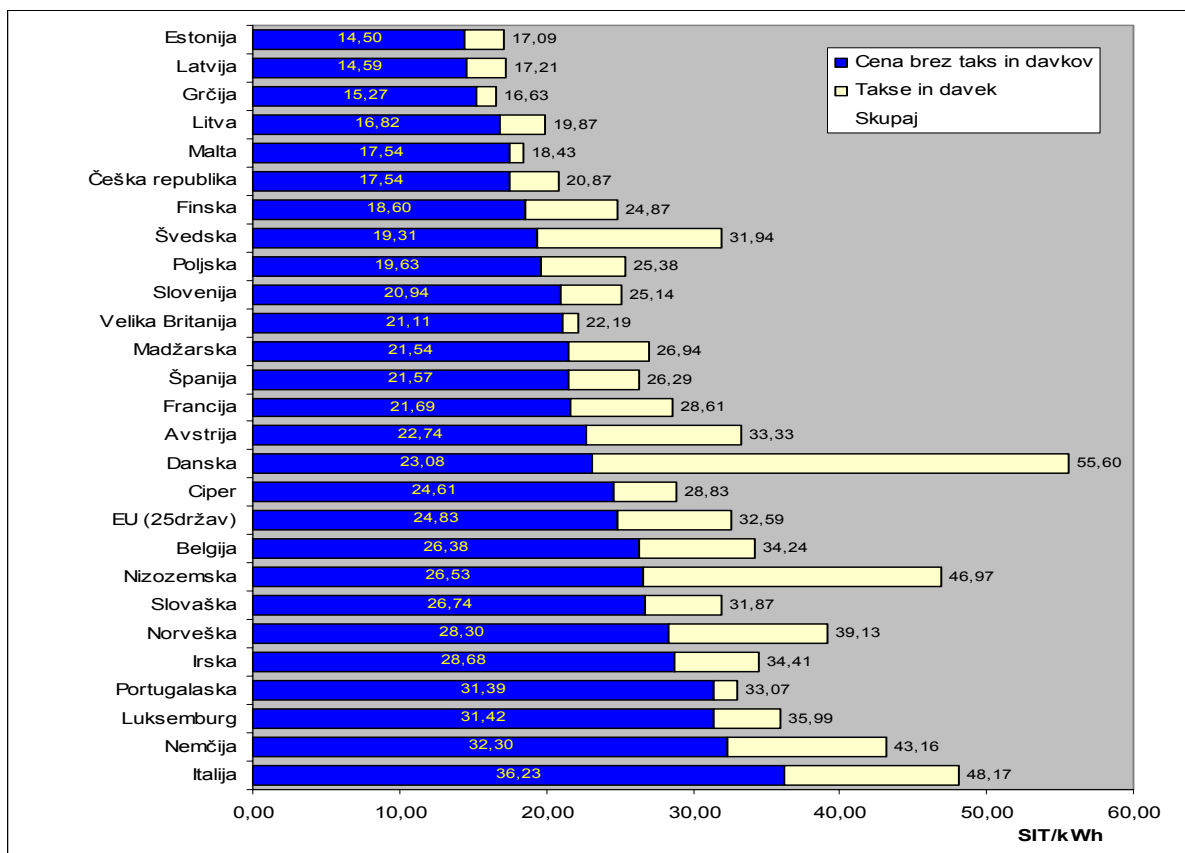
3.3.2.2.2 Cene električne energije za tarifne odjemalce

Od 1. julija 2004 se med tarifne odjemalce uvrščajo samo odjemalci, ki uporabljajo električno energijo za gospodinske namene. Zanje se je cena električne energije tudi leta 2005 oblikovala na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije (Uradni list RS, št. 36/04), ki določa, da je cena električne energije za te odjemalce sestavljena iz:

- cene za uporabo elektroenergetskih omrežij,
- cene za dobavo električne energije odjemalcem,
- cene, ki pokriva stroške dobavitelja pri dobavi električne energije,
- trošarine ali takse na električno energijo in
- davka na dodano vrednost.

Določanje cene za dobavo električne energije in cene za pokrivanje stroškov dobavitelja je v pristojnosti vlade.

Prodajne cene električne energije tarifnim odjemalcem so se 15. maja 2005 na podlagi vladnega Sklepa o spremembi Sklepa o določitvi cen za dobavo električne energije za gospodinske odjemalce in cene za pokritje stroškov dobavitelja pri dobavi električne energije (Uradni list RS, št. 38/05) zvišale za 1,8 odstotka. Podražitev je temeljila na omejenih možnostih za zvišanje reguliranih cen v tem letu.

Slika 39: Primerjava cene električne energije za gospodinskega odjemalca z letno porabo 3500 kWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005

Vir: SURS, agencija

Primerjava z maloprodajnimi cenami gospodinjskih odjemalcev v EU kaže, da so cene v Sloveniji za odjemalce z letno porabo 3500 kWh 1. julija 2005 dosegale 84,3 odstotka tehtane povprečne cene v EU (Slika 39).

3.3.2.3 Izravnava odstopanj

Količinska odstopanja so se ugotavljala mesečno, prav tako so se mesečno pripravljali finančni obračuni odstopanj od vozniških redov. Bilančne skupine so od organizatorja trga prejele finančne obračune, ki so podlaga za izstavitve računa. Za finančno poravnavo odstopanj ter ugotavljanje in obveščanje o dokončnosti poravnave je v okviru obračuna odstopanj pristojen Eles.

V okviru obračunavanja odstopanj organizator trga dnevno izračunava in objavlja urni indeks C_{SLOeX} , ki se uporablja v enačbah za izračun osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- . S prehodom v leto 2005 se je stanje v bilančnih skupinah in podskupinah v primerjavi z letom prej nekoliko spremenilo. Eno distribucijsko podjetje je ustanovilo svojo bilančno skupino, nekatera podjetja, ki so bila odgovorni bilančne skupine, pa so jo razpustila in postala bilančne podskupine. Na regulacijskem območju Republike Slovenije so leta 2005 delovale naslednje bilančne skupine:

n.	Bilančne skupine	Bilančne podskupine
1	APT Power Trading SL, d. o. o.	
2	C & G, d. o. o.	
3	Electras, d. o. o.	
4	Električni finančni tim, d. o. o.	Elektro prodaja, d. o. o.
5	Elektro Maribor, d. d.	
6	Atel Energija, d. o. o.	
7	Ezpada energija, d. o. o.	
8	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.	Elektro Celje, d. d.
		Elektro Gorenjska, d. d.
		Elektro Ljubljana, d. d.
		Elektro Primorska, d. d.
		Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
9	Istrabenz-Gorenje, d. o. o.	IG Prodaja električne energije, d. o. o.
		Termoelektrarna Toplana Ljubljana, d. o. o.
10	Korlea, d. o. o.	

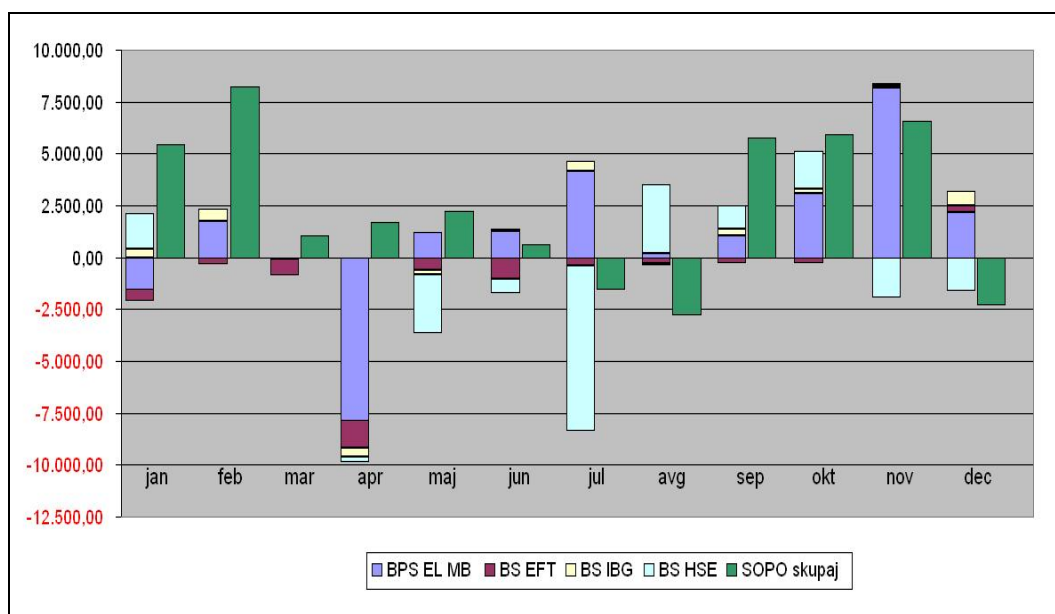
Tabela 20: Bilančne skupine

Vir: Borzen

Odstopanje bilančnih skupin in podskupin organizator trga ugotavlja z izračunavanjem razlike med celotno realizacijo bilančne skupine oziroma podskupine in med končnim vozniškim redom iste bilančne skupine oziroma podskupine. Odstopanja se ugotavljajo za vsak obračunski interval, dobljene vrednosti pa so količinski obračun posamezne bilančne skupine oziroma podskupine. Obračunski interval za obračun odstopanj je ena ura. Količinske obračune organizator trga pošlje udeležencem obračuna do 18. delovnega dne v mesecu.

3.3.2.3.1 Analiza obračuna odstopanj

Tudi leta 2005 je imel HSE največji vpliv na odstopanja, saj spada v njegovo bilančno skupino dobrih 95 odstotkov inštalirane slovenske proizvodnje brez manjših neodvisnih in kvalificiranih proizvajalcev ter TE-TOL, ki je član bilančne skupine IBG. S prehodom v leto 2005 je nastalo tudi nekaj sprememb pri dobavi električne energije upravičenim odjemalcem. Z ustanovitvijo novih bilančnih skupin in prehodom upravičenih odjemalcev iz bilančne skupine HSE v druge bilančne skupine se je delež odjemalcev v bilančni skupini HSE zmanjšal, s tem pa so se tudi odstopanja porazdelila med druge bilančne skupine. Poleg HSE je največ odstopanj v elektroenergetskem sistemu Slovenije povzročila bilančna skupina Elektro Maribor.

Slika 40: Primerjava mesečnih odstopanj (v MWh) celotnega sistema (SOPO) in posameznih bilančnih skupin

Vir: Borzen

Tabela 21 prikazuje mesečne količine odstopanj posameznih bilančnih skupin. Prikazane so odstotne vrednosti, ki povedo, v koliko odstotkih ur so bilančne skupine z odstopanji presegle tolerančni pas. Število ur, v katerih so bilančne skupine presegle tolerančni pas, se je v primerjavi z letom 2004 povečalo. Najmanjkrat je tolerančni pas preseгла bilančna skupina HSE, v 6,4 odstotka ur, sledita bilančna skupina IBG s 16 odstotki ur in bilančna skupina Elektro Maribor s 27,5 odstotka ur, največkrat pa bilančna skupina EFT, ki je tolerančni pas preseгла kar v 50,4 odstotka urnih intervalov.

	Elektro Maribor			EFT			IBG			HSE		
	W+	W-	Izven T	W+	W-	Izven T	W+	W-	Izven T	W+	W-	Izven T
Januar	1.511,98	-3.022,24	17,47 %	93,32	-669,97	64,92%	577,44	-165,17	64,52 %	0,58	-8968,92	7,12 %
Februar	3.245,83	-1.508,18	20,98 %	147,22	-494,90	49,85%	734,49	-142,81	4,32 %	0,73	-10,15	0,00 %
Marec	2.609,05	-2.679,42	24,33 %	87,13	-910,37	59,54%	203,03	-197,85	1,21 %	0,20	-11,74	0,13 %
April	413,39	-8.272,60	59,17 %	24,97	-1369,88	71,25%	105,11	-523,24	7,22 %	0,11	-8950,92	5,28 %
Maj	2.637,28	-1.443,08	18,15 %	140,54	-731,73	44,35%	168,12	-398,89	14,78 %	0,17	-12332,86	7,66 %
Junij	2.606,99	-1.348,97	16,81 %	53,93	-1086,45	53,06%	331,07	-191,19	13,61 %	0,33	-10617,83	6,39 %
Julij	5.101,35	-933,00	29,70 %	133,19	-502,12	39,65%	618,25	-151,31	11,69 %	0,62	-15185,64	7,66 %
Avgust	2.724,33	-2.514,41	24,19 %	211,29	-475,53	35,08%	441,27	-578,07	49,33 %	0,44	-9308,92	6,99 %
September	2.665,17	-1.615,98	15,42 %	153,33	-458,32	36,25%	566,06	-221,16	8,89 %	0,57	-10045,61	7,22 %
Oktober	4.031,03	-917,74	18,41 %	236,17	-498,71	41,67%	568,21	-365,91	8,74 %	0,57	-9837,79	7,39 %
November	8.428,89	-264,53	50,56 %	466,69	-344,40	51,67%	301,70	-217,40	0,28 %	0,30	-11711,46	10,42 %
December	4.909,80	-2.711,45	34,95 %	736,38	-444,17	56,99%	840,26	-138,89	7,26 %	0,84	-11967,42	10,08 %
Povprečje			27,51 %			50,36%			15,99 %			6,36 %

Tabela 21: Mesečna količinska odstopanja bilančnih skupin in njihova odstopanja iz tolerančnega pasu

Vir: Borzen

Osnovni ceni odstopanj C₊ in C₋ sta leta 2005 vztrajno rasli in sta bili od maja višji od indeksa C_{SLOeX}. Analiza organizatorja trga je pokazala, da sta bili v povprečju osnovni ceni C₊ za 34,9 odstotka in C₋ za 20,4 odstotka višji od indeksa C_{SLOeX}. Na rast osnovnih cen v primerjavi z indeksom C_{SLOeX} so vplivali trije pomembni dejavniki:

- padec trgovanja na borzi in s tem stagnacija indeksa C_{SLOeX},
- povečan vpliv cene električne energije, oblikovane na nemški borzi, na stroške, ki jih ima SOPO z izravnavo odstopanj, in s tem vpliv zvišanja cen električne energije in
- definicija formule za izračun osnovne cene za negativna odstopanja C₋, ki dovoljuje, da so cene C₋ višje od indeksa C_{SLOeX}.

3.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

3.3.3.1 Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence

Urad za varstvo konkurence leta 2005 ni prejel nobene zahteve za uvedbo postopka v zvezi s presojo omejevalnih ravnanj, zlorab prevladujočega položaja ali koncentracij podjetij na trgu z električno energijo. Urad tudi ni izvajal dodatnih ukrepov za zagotovitev zadostnega števila udeležencev na trgu z električno energijo, niti za spodbujanje čezmejne izmenjave ter poštene in svobodne konkurence. Urad tudi ni izvedel nobenega postopka o prekršku iz njegove pristojnosti, ki bi se nanašal na trg z električno energijo.

3.3.3.2 Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo

Na trgu z električno energijo je Ministrstvo za gospodarstvo leta 2005 opazilo nekaj diskriminacijskega obnašanja distribucijskih podjetij. Distribucijska podjetja še niso

pravno ločena, v isti pravni osebi se izvajajo dejavnosti SODO in dobava upravičenim odjemalcem.

Diskriminatornost se je kazala pri izvajanju GJS SODO, in sicer pri zagotavljanju podatkov, potrebnih za delovanje dobaviteljev, predvsem pri bilančnem obračunu. Distribucijska podjetja niso imela teh težav, ministrstvo pa je dobilo več pritožb dobavitelja, ki organizacijsko ni povezan s podjetji za distribucijo električne energije.

V zvezi s tem je bila ugotovljena tudi pomanjkljivost predpisov, ki omogočajo različno interpretacijo v zvezi z obveznostjo SODO, da zagotavlja podatke za potrebe dobaviteljev.

Ministrstvo je v zvezi z navedenimi ugotovitvami predlagalo nekaj popravkov v predlogu sprememb in dopolnitev EZ. Ti bodo omogočili jasnejšo interpretacijo dolžnosti SODO v zvezi z zagotavljanjem podatkov, ki jih potrebujejo dobavitelji in drugi udeleženci na trgu.

Ministrstvo je prejelo v drugostopenjski postopek deset pritožb podjetja Elektro prodaja, d. o. o. Večina pritožb se nanaša na delo SODO, dve pa tudi na delo organizatorja trga. Predvsem gre za podatke, ki jih dobavitelj potrebuje za:

- izdelavo ponudb,
- zaračunavanje dobavljene energije,
- kontrolo računa za odstopanja in
- podatkov, potrebnih za plačevanje omrežnine po pooblastilu odjemalca.

Nekatere pritožbe so bile zaradi postopkovnih razlogov zavrnjene, v nekaterih pa je bilo odločeno v prid pritožniku, zadeva pa vrnjena agenciji v ponovno odločanje. Ministrstvo meni, da že na podlagi obstoječe zakonodaje vsi navedeni podatki sodijo v okvir GJS SODO, da jih je SODO zavezan zagotavljati in da jih mora odjemalcem in dobaviteljem posredovati brezplačno.

Za vzpostavitev konkurence na veleprodajnem trgu električne energije je na začetku leta 2006 Vlada RS prenesla podjetje ELES GEN, d. o. o., lastnika polovice Nuklearne elektrarne Krško, v svojo neposredno last. Hkrati se je ELES GEN, d. o. o., začel na veleprodajnem trgu uveljavljati kot samostojen udeleženec. Namen je vzpostavitev večje konkurence na veleprodajnem trgu z električno energijo v Sloveniji. Celoten proces vzpostavitve ELES GEN, d. o. o., kot samostojnega udeleženca še ni končan, začel pa se je v letu 2005.

Na trgu ne veljajo posebne omejitve ali zahteve glede strukture pogodb o dobavi električne energije. Pravna ureditev zahteva, da je postopek zamenjave dobavitelja brezplačen.

3.3.4 Notranji trg z električno energijo v EU

Odprtje trga v EU je pripomoglo k izboljšanju učinkovitosti javnih podjetij s področja električne energije, čeprav se evropska zakonodaja s tega področja še ne izvaja dosledno. Večina odjemalcev je zamenjala svojega dobavitelja znotraj države članice, saj je prodor dobaviteljev iz drugih držav članic zelo majhen. Vzroke za to lahko iščemo v slabi integraciji trgov in omejitvah v čezmejnih prenosnih

zmogljivostih. Kot primer uspešne integracije lahko obravnavamo skandinavsko (Nordpool) območje. V večini držav imajo tuji dobavitelji tudi zelo majhen tržni delež.

Dodatne ovire so neustrezne tržne strukture, kjer eno ali dve podjetji obvladujeta trg, in nezadostno ločevanje sistemskih operaterjev od dobaviteljev. Eden od kazalcev konkurence znotraj posamezne države je skupni tržni delež treh največjih proizvajalcev. Zelo ugodna je struktura trga v skandinavskih državah in Veliki Britaniji. Ti trgi izstopajo predvsem po tem, da znaša skupni tržni delež največjih treh proizvajalcev manj kot 50 odstotkov.

V EU je čedalje več povezovanja proizvodnje in dobave. Zaradi naštetih težav bi morale države izboljšati preglednost delovanja trga in koncentracije na njem.

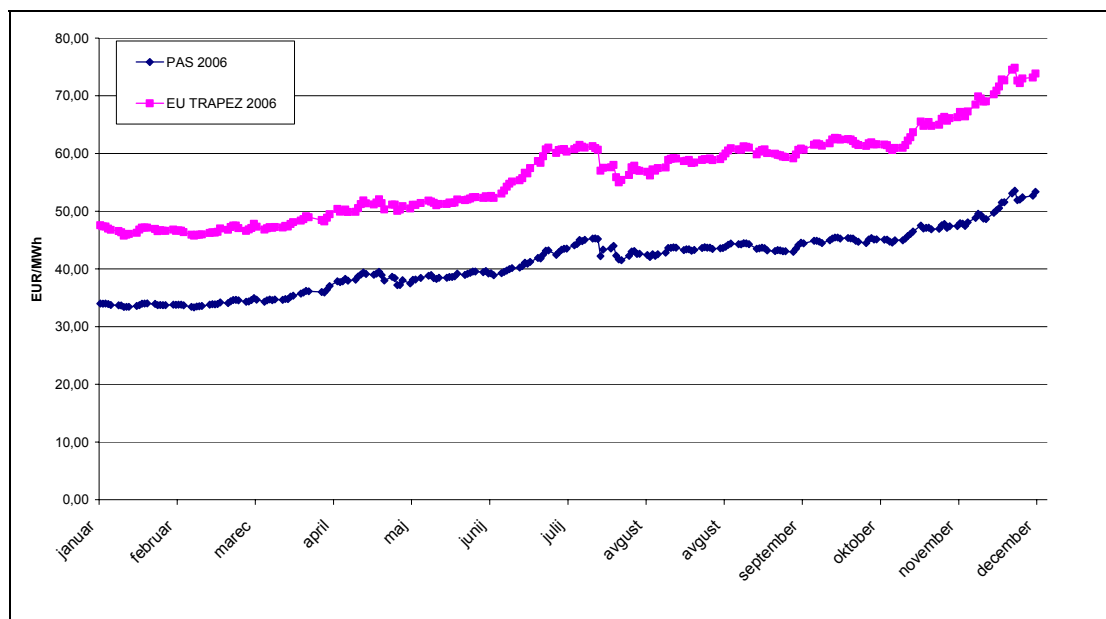
Dober kazalec delovanja trga je tudi število odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja. Zelo veliko je odjemalcev, ki so odprtje trga izkoristili le za izboljšanje svojega položaja pri pogajanjih s trenutnim dobaviteljem, niso pa ga zamenjali.

Država	Delež zamenjav
Danska, Finska, Irska, Švedska, Velika Britanija, Norveška, Italija	več kot 50 odstotkov
Avstrija, Francija, Nemčija, Belgija, Luksemburg, Madžarska	od 20 do 50 odstotkov
Estonija, Litva, Poljska, Portugalska, Češka republika, Slovenija	od 5 do 20 odstotkov
Grčija, Estonija, Latvija, Slovaška	manj kot 5 odstotkov

Tabela 22: Delež zamenjav dobavitelja pri velikih industrijskih odjemalcih

Vir: evropska komisija

Cena električne energije se je na evropskem trgu leta 2005 znatno zvišala. Cena pasovne energije na dolgoročnem trgu evropske borze EEX se je gibala od 35 do 45 evrov/MWh, cena za trapezno energijo pa od 45 do 73 evrov /MWh.

Slika 41: Gibanje cen produktov v letu 2005 na terminskem trgu za pasovno in trapezno električno energijo, dobavljivo v letu 2006

Vir: Nemška borza EEX

Kljub rasti cen električne energije na borzah so se cene električne energije v zadnjih desetih letih v primerjavi z drugimi energenti (nafto in plinom) realno znižale.

Ločevanje sistemskih operaterjev omrežij od konkurenčnih dejavnosti poteka počasi. V večini držav nacionalna zakonodaja na področju ločevanja dejavnosti ne presega minimalnih zahtev direktiv.

Vse države članice imajo regulatorja (nekateri celo regionalne), katerega pooblastila in moč se razlikujejo. Regulatorji se usklajujejo in izmenjujejo izkušnje v okviru Sveta evropskih regulatorjev (CEER) in Skupine evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG).

Direktiva o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo se uveljavlja z zamudo in določa minimalen nabor ukrepov, ki jih morajo sprejeti države. Za dejansko odprtje trga pa so na določenih območjih potrebni še dodatni ukrepi. Tako bi bilo treba pospeševati ločitev dejavnosti, gradnjo dodatnih čezmejnih zmogljivosti ter krepiti moč in neodvisnost regulatorjev.

EU poleg ukrepov za odprtje trga izvaja dodatne ukrepe na področju energetske učinkovitosti in spodbujanja rabe obnovljivih virov energije. Leta 2005 se je v EU začelo tudi trgovanje z emisijami, ki pomeni dodaten prispevek k uporabi nefosilnih virov energije.

Razvoj konkurenčnega trga se kljub počasnemu uvajanju nekaterih ukrepov nadaljuje.

3.3.5 Odločanje o sporih in pritožbah

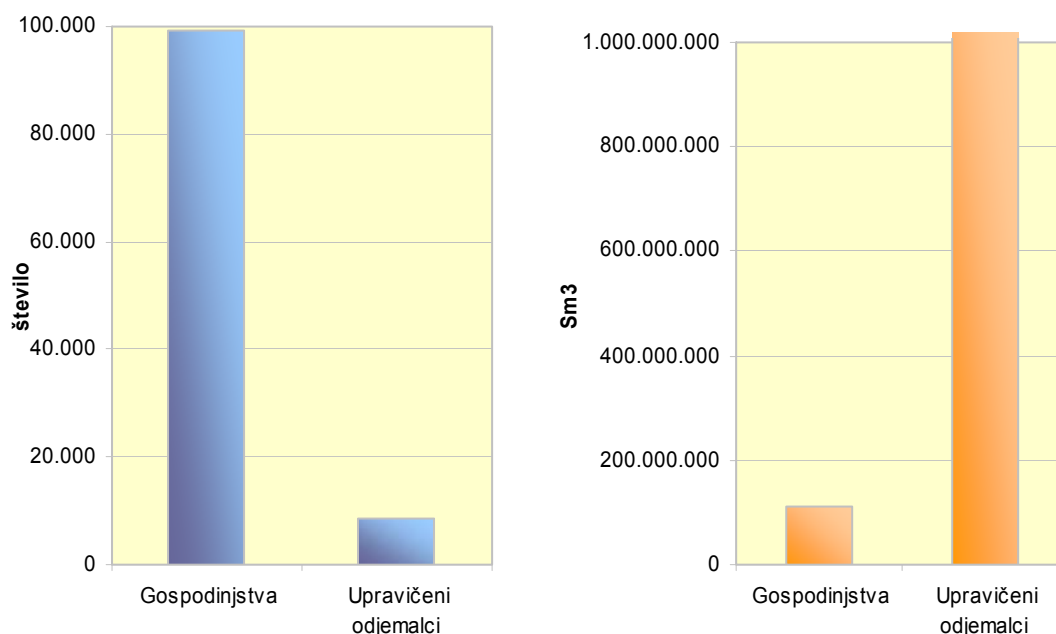
Agencija je v letu 2005 prejela v odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja ter sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga 22 zahtev za odločanje. Pravnomočno je odločila o 16 zahtevah, eno pa je odstopila pristojnemu organu. Največ zahtev za odločanje je bilo vloženih v zadevah, ki izvirajo iz zatrtjevanih kršitev splošnih dobavnih pogojev in dostopa do omrežja.

Agencija v upravnem postopku odloča tudi o pritožbah zoper odločbe sistema operaterja o soglasju za priključitev, torej kot upravni organ na drugi stopnji. Leta 2005 sta bila na tem področju vodena dva postopka, ki sta bila konec leta tudi pravnomočno rešena. V primerjavi z letom 2004, ko je bilo na agencijo vloženih 13 zahtev za odločanje v upravnem postopku, se je delo agencije pri odločanju o sporih leta 2005 skoraj podvojilo.

4 ZEMELJSKI PLIN

4.1 Splošno

Slovenija je leta 2005 nadaljevala priprave na popolno odprtje trga z zemeljskim plinom. Že leta 2004 so postali upravičeni vsi odjemalci zemeljskega plina razen gospodinjstev. Leta 2005 je bilo 9354 upravičenih odjemalcev, kar je 8,4 odstotka vseh odjemalcev; porabili so 1.016.442 tisoč Sm^3 zemeljskega plina ali 92,7 odstotka celotne porabe zemeljskega plina v Sloveniji, ki je znašala 1.096.489 tisoč Sm^3 . Trg z zemeljskim plinom se bo popolnoma odprl 1. julija 2007, ko bodo tudi gospodinjiski odjemalci postali upravičeni odjemalci.

Slika 42: Število upravičenih in gospodinjiskih odjemalcev zemeljskega plina in njihova poraba

Vir: podatki podjetij

Agencija je leta 2005 sprejela štiri akte o določitvi metodologij na področju distribucije zemeljskega plina, ki se nanašajo na obračun in določitev omrežnine, določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem ter tarifne sisteme. Na podlagi teh aktov morajo SODO in dobavitelji tarifnim odjemalcem izdati svoje akte, kar bo omogočilo preglednost trga z zemeljskim plinom in zamenjave dobaviteljev.

Z začetkom leta 2005 je izvajalec GJS dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina Geoplin plinovodi, d. o. o., začel delovati v ločeni pravni osebi. Pred tem je to dejavnost izvajala družba Geoplin, d. o. o., ki je bila poleg izvajanja te GJS tudi največji dobavitelj in trgovec z zemeljskim plinom v Sloveniji.

4.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

4.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

4.2.1.1 Splošno

Pri oskrbi z zemeljskim plinom so leta 2005 delovale kot regulirane dejavnosti naslednje gospodarske javne službe:

Dejavnost	Oblika	Izvajalec dejavnosti
dejavnost sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina	obvezna republiška gospodarska javna služba	Geoplin plinovodi, d. o. o.
dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina	izbirna lokalna gospodarska javna služba	Adriaplin, d. o. o. Domplan, d. d. Energetika Celje, d. o. o. Energetika Ljubljana, d. o. o. Javno podjetje plinovod Sevnica, d. o. o. Istrabenz plini, d. o. o. JEKO-IN, d. o. o. Javno komunalno podjetje Slovenj Gradec, d. o. o. Komunalno podjetje Velenje, d. o. o. Komunalno podjetje Vrhnika, d. d. Loška komunala, d. d. Mestni plinovodi, d. o. o. Petrol Energetika, d. o. o. Petrol, d. d. Petrol Plin, d. o. o. Plinarna Maribor, d. d. Plinstal, d. d.
dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem	izbirna lokalna gospodarska javna služba	Adriaplin, d. o. o. Domplan, d. d. Energetika Celje, d. o. o. Energetika Ljubljana, d. o. o. Javno podjetje plinovod Sevnica, d. o. o. Istrabenz plini, d. o. o. JEKO-IN, d. o. o. Javno komunalno podjetje Slovenj Gradec, d. o. o. Komunalno podjetje Velenje, d. o. o. Komunalno podjetje Vrhnika, d. d. Loška komunala, d. d. Mestni plinovodi, d. o. o. Petrol Energetika, d. o. o. Petrol, d. d. Petrol Plin, d. o. o. Plinarna Maribor, d. d. Plinstal, d. d.

Tabela 23: Regulirane dejavnosti na področju zemeljskega plina v letu 2005

Obvezne ali izbirne gospodarske javne službe se opravljajo na podlagi določil EZ in Zakona o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/93). Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo javne dobrine, ki jih v javnem interesu zagotavlja država ali lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, če jih ni mogoče

zagotavljati na trgu. Če na trgu ni mogoče zagotoviti popolne konkurence, je treba uvesti ekonomsko reguliranje, ki usmerja in nadzoruje delovanje podjetja. Namen ekonomskega reguliranja je usmerjanje in nadzorovanje delovanja reguliranega podjetja oziroma regulirane dejavnosti. Vir financiranja reguliranih dejavnosti pri oskrbi z zemeljskim plinom je omrežnina, ki je leta 2005 pri tarifnih odjemalcih še bila zajeta v končni ceni oskrbe z zemeljskim plinom oziroma ni bila določena in ločeno izkazana.

Podjetja za distribucijo zemeljskega plina morajo imeti za vsako energetska dejavnost ločene računovodske izkaze, da je lahko končna cena zemeljskega plina za odjemalce izkazana na pregleden in nepristranski način.

Leta 2005 je imelo 47 lokalnih skupnosti organizirano dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobave zemeljskega plina tarifnim odjemalcem s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo, v 13 lokalnih skupnostih so delovala javna podjetja za opravljanje teh dejavnosti, v dveh lokalnih skupnostih pa se je GJS izvajala v drugačni obliki.

4.2.1.2 Prenos zemeljskega plina

Dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina je leta 2005 v Sloveniji opravljal družba Geoplin plinovodi, d. o. o. Ta družba je s 1. januarjem 2005 začela opravljati regulirano dejavnost v samostojni pravni osebi.

4.2.1.2.1 Systemski operater prenosnega omrežja

Družba Geoplin, d. o. o., je na podlagi pogodbe o prevzemu novih vložkov, ki jo je sklenila z družbo Geoplin plinovodi, d. o. o., januarja 2005 prenesla v last in posest izvajalca dejavnosti systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina celotno energetska infrastrukturo ter vse pravice in obveznosti, izhajajoče iz navedene energetske infrastrukture.

Gospodarska javna služba systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina je bila leta 2005 financirana iz omrežnine, ki jo je določil systemski operater na podlagi Akta o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04) in Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04 in 132/04).

4.2.1.2.2 Naloge systemskega operaterja prenosnega omrežja

Systemski operater prenosnega omrežja opravlja naloge, povezane z zanesljivim prenosom zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju zemeljskega plina v Sloveniji, med katere sodijo:

- izvajanje prenosa zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja,
- zagotavljanje ustrezne zmogljivosti in zanesljivost omrežja,
- zagotavljanje systemskih storitev,
- ugotavljanje in obračunavanje izravnave odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina od napovedi,
- evidentiranje vseh sklenjenih pogodb za oskrbo z zemeljskim plinom,

- nediskriminatorno obravnavanje uporabnikov omrežja,
- zagotavljanje potrebnih podatkov drugim sistemskim operaterjem, z omrežji katerih je omrežje, ki ga upravlja, povezano,
- zagotavljanje potrebnih podatkov upravičnim odjemalcem, da lahko učinkovito uveljavljajo dostop do omrežja,
- vzpostavitev in nadzor mehanizmov za upravljanje pretokov in izravnave odstopanj v omrežju,
- napoved porabe zemeljskega plina in potrebnih virov z uporabo metode celovitega načrtovanja.

Poleg navedenih nalog opravlja sistemski operater še naloge, ki izhajajo iz določil Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost sistema prenosnega omrežja zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 97/04 in 8/05), Sistemskih obratovalnih navodil za prenos zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 89/05) in Splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja (Uradni list RS, št. 89/05).

4.2.1.2.3 Prenosno omrežje zemeljskega plina

Prenosno omrežje zemeljskega plina poteka od mejnih merilno-regulacijskih postaj, na katerih se zemeljski plin prevzema iz sosednjih prenosnih omrežij, do predajnih mest, na katerih se predaja končnim odjemalcem oziroma v distribucijo po distribucijskih omrežjih. Prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec).

Leta 2005 je prenosno omrežje sestavljalo 740 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom višjim od 16 barov, 219 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom nižjim od 16 barov, 173 merilno-regulacijskih postaj, 41 merilnih postaj in kompresorska postaja v Kidričevem, ki vzdržuje potreben tlak v omrežju in omogoča prilagodljivost sistema trenutnim zahtevam.

Za odjemalce v Sloveniji je bilo po prenosnem omrežju prenesenih 1125 milijonov Sm^3 zemeljskega plina. Prenosno omrežje se je začelo graditi pred dobrimi tremi desetletji in je približno 75-odstotno amortizirano. Sistemski operater prenosnega omrežja mora zagotavljati nemoten prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju, zato je bilo leta 2005 opravljenih več rednih in načrtovanih vzdrževalnih del. Povprečen čas popravila na prenosnem omrežju zemeljskega plina je bil pet dni. Leta 2005 se je zgodila tudi ena nenačrtovana prekinitev dobave, ki je trajala uro in pol.

Slika 43: Prenosno omrežje zemeljskega plina

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o., agencija

4.2.1.2.4 Poslovanje systemskega operaterja prenosnega omrežja

Leto 2005 je bilo prvo leto delovanja systemskega operaterja prenosnega omrežja v samostojni pravni osebi. Prihodek systemskega operaterja so omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina in drugi prihodki, povezani z opravljanjem dejavnosti. Systemski operater je imel leta 2005 čisti poslovni izid 2123 milijonov tolarjev. V družbi je bilo konec leta zaposlenih 143 delavcev.

4.2.1.2.5 Lastništvo systemskega operaterja prenosnega omrežja

Družba Geoplin plinovodi, d. o. o., je v 100-odstotni lasti družbe Geoplin, d. o. o., ki opravlja dejavnost dobave zemeljskega plina. Največji lastnik podjetja Geoplin, d. o. o., je Republika Slovenija, ki je lastnica dobrih 31 odstotkov osnovnega kapitala družbe, drugi največji lastnik je Petrol, d. d., s skoraj 28-odstotnim lastniškim deležem.

4.2.1.2.6 Naložbe v prenosno omrežje

Naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina se izvajajo na podlagi dolgoročnega razvojnega načrta, ki ga je pripravil Geoplin plinovodi, d. o. o., in velja za obdobje 2005–2014. Načrt je usklajen z Resolucijo o nacionalnem energetskem programu.

Naložbe v prenosno omrežje bodo podvojile prenosne zmogljivosti in bodo namenjene novim zahtevam za prenos zemeljskega plina za načrtovane termoenergetske objekte (TE Šoštanj, TE Trbovlje, TE-TOL) ter za široko porabo in industrijo. Dodatne prenosne zmogljivosti so predvidene za vode zemeljskega plina, ki bodo potekali od Ceršaka prek Kidričevega, Rogatca, Rogaške Slatine do Vodice in Ljubljane ter od Ajdovščine do Pirana. Skupna dolžina vseh načrtovanih novih

prenosnih plinovodov je 450 kilometrov. Načrtovana je tudi gradnja dveh kompresorskih postaj.

Leta 2005 je sistemski operater prenosnega omrežja za naložbe v razširitev ali obnovitev omrežja namenil 1661 milijonov tolarjev. Do konca leta so bile končane naložbe v merilno-regulacijske postaje Zalog, Kozarje in Steklarna Podkraj. V skladu z razvojnim načrtom sistema operaterja prenosnega omrežja naj bi v obdobju 2005–2010 naložbe skupaj znašale 86 milijard tolarjev.

Naložbe v nove proizvodne vire zemeljskega plina niso predvidene, potekajo pa raziskave o tehničnih in ekonomskih možnostih za gradnjo skladišča zemeljskega plina. Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene.

Slika 44: Načrtovano povečanje prenosne zmogljivosti omrežja zemeljskega plina 2005–2014

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

4.2.1.3 Distribucija zemeljskega plina

4.2.1.3.1 Sistemski operaterji distribucijskih omrežij

Na področju distribucije zemeljskega plina sta regulirani dejavnost sistema operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem. Dejavnosti sta praviloma organizirani v obliki javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost, ali pa sta urejeni s koncesijskim aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot koncedentom. Leta 2005 je 17 podjetij za distribucijo opravljajo navedeni dejavnosti v 62 lokalnih skupnostih v

Sloveniji, 47 lokalnih skupnosti je imelo ti dejavnosti organizirani s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo, v 13 lokalnih skupnostih delujejo javna podjetja za opravljanje teh dejavnosti, v dveh lokalnih skupnostih pa se GJS izvaja v drugačni obliki.

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer izvajajo svojo dejavnost
Adriaplin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ajdovščina, Bled, Brežice, Ptuj, Laško, Logatec, Kamnik, Krško, Nova Gorica, Radeče, Rogaška Slatina, Šempeter - Vrtojba, Šentjur, Štore, Vipava, Vojnik, Zagorje
Domplan, d. d.	Koncesijsko razmerje, Pogodba	Kranj, Naklo
Energetika Celje, d. o. o.	Javno podjetje	Celje
Energetika Ljubljana, d. o. o.	Javno podjetje	Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Mestna občina Ljubljana, Medvode, Škofljica
Javno podjetje plinovod Sevnica, d. o. o.	Javno podjetje	Sevnica
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Novo mesto
JEKO-IN, d. o. o.	Javno podjetje	Jesenice
Javno komunalno podjetje Slovenj Gradec, d. o. o.	Javno podjetje	Slovenj Gradec
Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.	Javno podjetje	Velenje
Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.	Javno podjetje	Vrhnika
Loška komunala, d. d.	Koncesijsko razmerje	Škofja Loka
Mestni plinovodi, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ormož, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Polzela, Prebold, Radenci, Zreče, Žalec, Hrastnik
Petrol Energetika, d. o. o.	Koncesijsko razmerje, vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava	Prevalje, Mežica, Ravne na Koroškem
Petrol, d. d.	Koncesijsko razmerje	Domžale, Trzin, Mengeš
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Beltinci, Odranci, Radovljica, Rogatec, Sežana, Turnišče, Tržič, Vodice
Plinarna Maribor, d. d.	Koncesijsko razmerje	Hoče - Slivnica, Maribor, Ruše
Plinstal, d. d.	Koncesijsko razmerje	Žirovnica

Tabela 24: Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja in dobave tarifnim odjemalcem

Vir: agencija

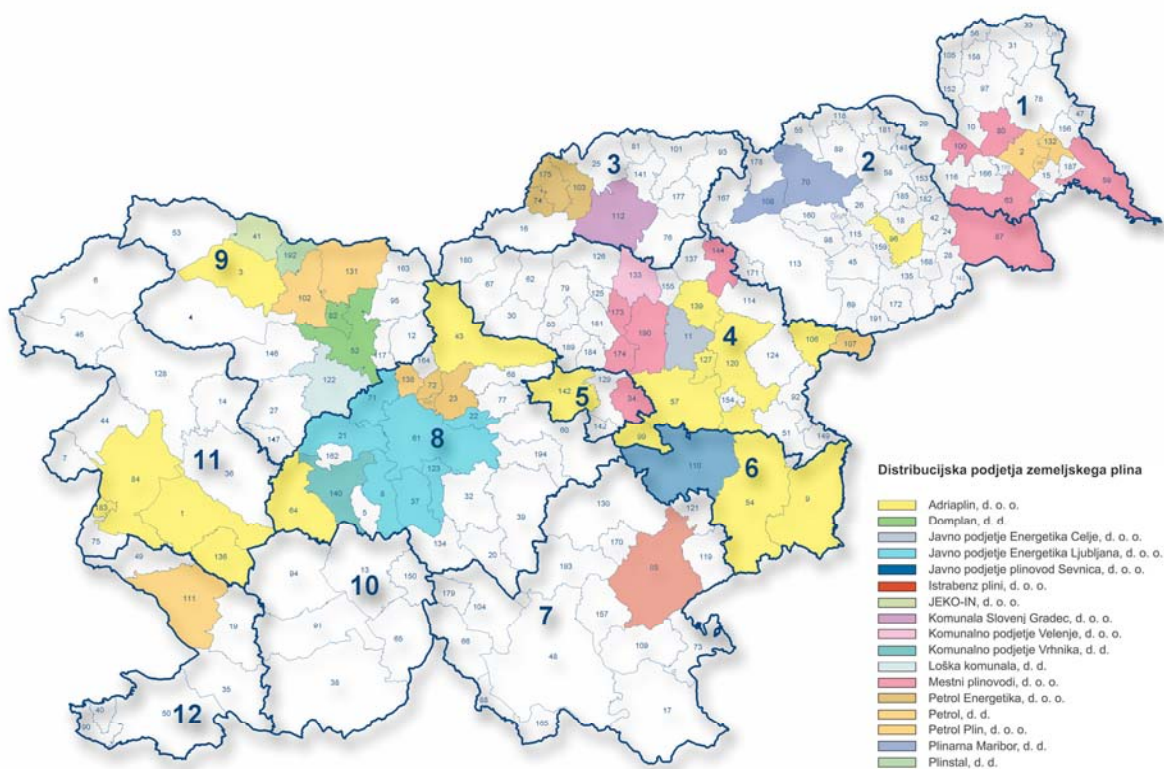
Za gospodarske javne službe na področju distribucije zemeljskega plina, ki jih izvajajo podjetja, ki dobavljajo plin manj kot 100.000 odjemalcem, ni zahtevana pravna ločitev dejavnosti, temveč zadostuje računovodska. To pomeni, da morajo imeti podjetja za distribucijo za vsako energetska dejavnost ločene računovodske izkaze, kar omogoča pregleden prikaz končne cene zemeljskega plina.

Sistemske operaterji distribucijskih omrežij opravljajo izbirno lokalno gospodarsko javno službo systemskega operaterja na posameznem distribucijskem omrežju lokalne skupnosti in opravljajo naslednje naloge:

- distribucija zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja,

- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja, tako da se omogočajo razumne zahteve za priključitev in dostop do omrežja,
- zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom s tem, da skrbijo za ustrezno zmogljivost in zanesljivost omrežja,
- nepristransko obravnavanje uporabnikov omrežja,
- zagotavljanje potrebnih podatkov drugim sistemskim operaterjem, z omrežji katerih je omrežje, ki ga upravljajo, povezano,
- zagotavljanje potrebnih podatkov upravičenim odjemalcem, da lahko učinkovito uveljavljajo dostop do omrežja,
- napovedovanje porabe zemeljskega plina z uporabo metode celovitega načrtovanja in z upoštevanjem varčevalnih ukrepov pri porabnikih.

Distribucijska omrežja zemeljskega plina potekajo v 62 lokalnih skupnostih in so dobro urejena v večjih mestih in naseljih ob prenosnem omrežju zemeljskega plina. *Slika 45* prikazuje prenosno omrežje zemeljskega plina in območja lokalnih skupnosti, kjer delujejo sistemski operaterji distribucijskih omrežij.

Vir: Javna agencija RS za energijo - december 2005

Slika 45: Območja izvajanja distribucije zemeljskega plina v lokalnih skupnostih v Sloveniji
Vir: agencija

Distribucijska omrežja obsegajo 2582 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z različnimi tlačnimi nivoji. Najdaljša omrežja upravljajo Energetika Ljubljana, d. o. o., Adriaplin, d. o. o., in Mestni plinovodi, d. o. o. Glede na leto 2004 se je dolžina distribucijskih omrežij povečala za 206 kilometrov.

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	26 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 bare	1.170 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	1.387 km
Število merilnih postaj	88
Število merilno-regulacijskih postaj	797

Tabela 25: Tehnične značilnosti distribucijskih omrežij zemeljskega plina v Sloveniji konec leta 2005
Vir: agencija

Sistemske operaterji distribucijskih omrežij zagotavljajo zanesljivo in varno delovanje omrežja, kar vključuje tudi opravljanje rednih in izrednih vzdrževalnih del. Pri rednih vzdrževanjih so se popravila na omrežju izvedla povprečno v enem dnevu, le v nekaterih primerih v nekaj dneh. Najdaljši čas popravila na omrežju je bil sedem dni od ugotovljene napake. Na omrežjih je prišlo tudi do nenačrtovanih prekinitev, ki so zahtevale izredna in nepredvidena dela. Leta 2005 je bilo po podatkih podjetij 12 nenačrtovanih prekinitev dobave, ki so skupaj trajale 61 ur.

4.2.1.3.2 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

V Sloveniji je bilo v letu 2005 na distribucijska omrežja priključenih 111.757 odjemalcev, ki so bili oskrbovani pod pogoji tarifnih sistemov podjetij za distribucijo zemeljskega plina. Reguliranje cene zemeljskega plina je bilo v pristojnosti posameznih lokalnih skupnosti, ki so oblikovale cene glede na določila pogodb ali drugače urejenega razmerja med lokalno skupnostjo in podjetjem za distribucijo. Le določeni industrijski odjemalci, ki s svojimi posebnostmi vplivajo na omrežja, so imeli ceno zemeljskega plina dogovorjeno s podjetjem za distribucijo, vsi drugi industrijski odjemalci pa so kljub statusu upravičenega odjemalca imeli ceno zemeljskega plina določeno na podlagi tarifnega sistema.

Največ odjemalcev na distribucijskem omrežju – 107.749 ali 96 odstotkov – je odjemalcev, ki na leto porabijo do 4500 Sm³ zemeljskega plina. Uporabljajo ga za kuhanje, pripravo tople vode in ogrevanje. Vendar pa ti odjemalci porabijo le 35 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje.

Postopek priključevanja odjemalcev na omrežje je naslednji:

1. pridobitev soglasja za priključitev,
2. izdaja projektnih pogojev,
3. soglasje k izdaji gradbenega dovoljenja,
4. fizična priključitev na omrežje.

Za izdajo posameznega soglasja ima sistemski operater distribucijskega omrežja na voljo 30 dni, kolikor časa traja upravni postopek. Fizična priključitev na omrežje zajema testiranje napeljave in vgradnjo števca in traja od enega do sedem dni.

Sistemski operaterji distribucijskih omrežij so izdali približno 1400 soglasij za priključitev več, kot je bilo novih odjemalcev v tem letu; na novo priključenih je bilo 6016 novih odjemalcev. Največ novih odjemalcev se je priključilo na omrežja podjetij Energetika Ljubljana, Adriaplin in Mestni plinovodi, ki so v tem letu tudi zgradili največ novih distribucijskih omrežij.

4.2.1.3.3 Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij

Končna cena zemeljskega plina za odjemalce, priključene na distribucijska omrežja, leta 2005 sicer še ni bila ločena na regulirani in tržni del, podjetja pa so v računovodskih izkazih že ločeno izkazovala posamezne energetske dejavnosti. Devet sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij je izkazalo pozitiven čisti poslovni izid, preostalih osem pa negativnega. Poslovni izid sistemskih operaterjev je odvisen od pogojev poslovanja, značilnosti omrežja in odjemalcev na tem omrežju, starosti omrežja in poslovne politike podjetja.

4.2.1.3.4 Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij

Raznolikost sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina je opazna tudi pri lastniški strukturi teh podjetij. Večina distribucijskih podjetij je v lasti domačih pravnih oseb.

Lastništvo	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	6
Večinska last domače pravne osebe	7
Večinska last tuje pravne osebe	2
Večinska last fizične osebe	1
Ni večinskih lastnikov	1

*Tabela 26: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina
Vir: agencija*

Lastništvo distribucijskih podjetij največkrat pogojuje tudi lastništvo omrežja. Praviloma je omrežje, ki ga upravlja koncesionar, v lasti koncesionarja.

4.2.1.3.5 Naložbe v distribucijska omrežja

Sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina skrbijo za zanesljivo delovanje in transport zemeljskega plina po distribucijskem omrežju in tako zagotavljajo zanesljivo oskrbo odjemalcev. Program naložb v omrežja se v večini primerov uskladi med sistemskim operaterjem in lokalno skupnostjo, največkrat pa je terminski plan naložb opredeljen že v koncesijski pogodbi ali drugem aktu lokalne skupnosti. Leta 2005 je bilo veliko distribucijskih omrežij še v gradnji. Za takšna omrežja je značilno, da se nanje še niso priključili vsi potencialni odjemalci, saj priključevanje poteka postopoma. V Sloveniji je še veliko območij, kjer se ne uporablja zemeljski plin, zato lahko pričakujemo nadaljnji razvoj distribucijskih omrežij, vendar le tam, kjer bo gradnja omrežja ekonomsko upravičena.

Leta 2005 je bilo zgrajenih 206 kilometrov novih vodov zemeljskega plina na distribucijskih omrežjih. Skupne naložbe v distribucijska omrežja so znašale 2299 milijonov tolarjev.

4.2.1.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežij je sestavljena iz omrežnine in dodatka, namenjena pa je financiranju sistemskih operaterjev in pokrivanju drugih stroškov. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo sistemski operaterji po soglasju agencije, dodatek, namenjen za delovanje agencije, pa Vlada RS.

4.2.1.4.1 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina je za leto 2005 določil sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina z Aktom o določitvi omrežnine (Uradni list RS, št. 139/04). Podlagi za določitev omrežnine sta bila Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04) in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04 in 132/04).

Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je določena z osnovno ceno za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju, ki je leta 2005 znašala 1034,38 tolarjev/((Sm³/dan)/leto).

Omrežnina za prenosno omrežje je bila sestavljena iz naslednjih elementov:

- cene za prenos zemeljskega plina, določene glede na zakupljeno zmogljivost,
- cene za lastno rabo in
- cene za izvajanje meritev.

Cene za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju so bile različne in odvisne od zakupljene letne zmogljivosti posameznega odjemalca:

C _{PKi}	C _{PK1}	C _{PK2}	C _{PK3}	C _{PK4}	C _{PK5}	C _{PK6}	C _{PK7}	C _{PK8}
Zakupljena zmogljivost na letni ravni	od 0 do 4.999 (Sm ³ /dan)	od 5.000 do 9.999 (Sm ³ /dan)	od 10.000 do 24.999 (Sm ³ /dan)	od 25.000 do 49.999 (Sm ³ /dan)	od 50.000 do 99.999 (Sm ³ /dan)	od 100.000 do 199.999 (Sm ³ /dan)	od 200.000 naprej (Sm ³ /dan)	Distribucija
Cena storitve prenosa (SIT/(Sm ³ /dan/leto))	1.551,57	1.300,22	1.137,82	1.086,10	1.013,69	982,66	951,63	982,66

Tabela 27: Cena za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju

Vir: agencija

Metodologiji za določitev omrežnine določata način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov sistema operaterja. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Prvo regulativno obdobje je trajalo eno leto – to je bilo leto 2005.

Pri določanju upravičenih stroškov so se ugotavljali operativni stroški, stroški izgub zemeljskega plina v omrežju, stroški amortizacije in donos na sredstva sistema operaterja. Če agencija ugotovi nižjo stroškovno učinkovitost obratovanja

sistemskega operaterja, kot jo dosegajo primerljivi sistemskimi operaterji, zahteva izboljšanje stroškovne učinkovitosti v naslednjem regulativnem obdobju in jo določi.

Metodologiji za obračunavanje omrežnine določata način obračuna omrežnine za prenos ali distribucijo zemeljskega plina in način obračuna količinskih odstopanj in posebnih sistemskih storitev za uporabnike omrežja. Metoda poštna znamka je uporabljena za obračunavanje omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja.

Omrežnina za prenosno omrežje je bila leta 2005 za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije. Odvisna je bila od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina in uporabljene merilne naprave.

Značilni industrijski odjemalci	Letna poraba zemeljskega plina v tisočih Sm ³	Faktor obremenitve odjemalca	Cena za uporabo omrežja
I ₂	111	200 dni	9,35
I ₃₋₁	1.107	200 dni 1.600 ur	6,97
I ₃₋₂	1.107	250 dni 4.000 ur	6,70
I ₄₋₁	11.065	250 dni 4.000 ur	4,68
I ₄₋₂	11.065	330 dni 8.000 ur	3,57

Tabela 28: Cene za uporabo prenosnega omrežja zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce v letu 2005

Vir: agencija

4.2.1.4.2 Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina

Omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina določi sistemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina na podlagi metodologij, ki ju je pripravila agencija in sta bili sprejeti jeseni leta 2005. To sta

- Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 87/05 in 102/05) in
- Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 87/05 in 102/05).

Omrežnine za distribucijska omrežja leta 2005 še niso bile določene. Navedeni metodologiji določata sestavo omrežnine iz naslednjih tarifnih elementov:

- cene za distribucijo zemeljskega plina in
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnina za distribucijsko omrežje bo vključevala tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja.

Omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina določi SODO na podlagi metodologij, agencija pa zanjo da soglasje. Sistemski operater mora predložiti tehnične podatke, ki se nanašajo na opravljanje storitve transporta ali distribucije

zemeljskega plina, ekonomske podatke o posameznih stroških in prihodkih ter oceno finančnega vpliva omrežnine na uporabnike omrežja. Omrežnina je vir financiranja nalog systemskega operaterja, zato agencija pred izdajo soglasja za predlagano omrežnino prouči tudi kakovost opravljenih storitev systemskega operaterja.

Omrežnina za distribucijsko omrežje je v skladu z metodologijo enotna za posamezne odjemne skupine na zaključenem geografskem območju, ki ga lokalna skupnost določi kot območje izvajanja izbirne lokalne gospodarske javne službe dejavnosti SODO. Posamezne odjemne skupine so določene z metodologijo za obračunavanje omrežnine. Sistemski operater distribucijskega omrežja lahko odjemne skupine združuje in predlaga enotno ceno za več odjemnih skupin.

4.2.1.5 Izravnava odstopanj

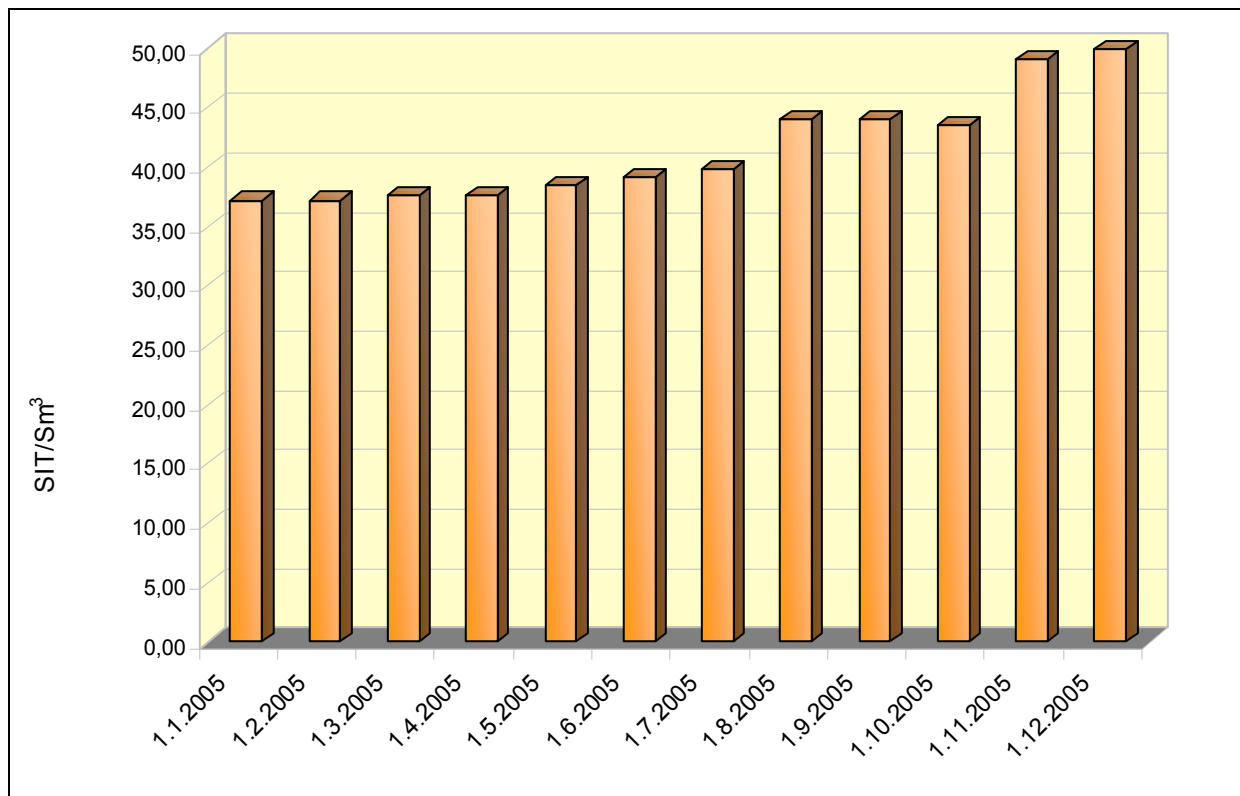
Sistemski operater prenosnega omrežja upravlja odstopanja uporabnikov od napovedanega prevzema in predaje zemeljskega plina, ki lahko neposredno vpliva na zanesljivost delovanja prenosnega omrežja. Ugotavljanje in obračunavanje odstopanj je leta 2005 potekalo v skladu z Aktom o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04 in 132/04).

Sistemski operater prenosnega omrežja izvaja izravnavo dovoljenih dnevnikoličinskih odstopanj kot systemsko storitev in izravnavo nedovoljenih količinskih odstopanj kot posebno systemsko storitev. V okviru systemskih storitev se izvaja izravnava urnih in dnevnikoličinskih odstopanj. Odstopanja se glede na tolerančno območje delijo na dovoljena in nedovoljena. Tolerančno območje dovoljenega dnevnega količinskega odstopanja znaša dva odstotka vsote pogodbenih prenosnih zmogljivosti uporabnika omrežja v pozitivno in negativno smer. Tolerančno območje dovoljenega kumulativnega odstopanja obračunskega meseca znaša 10 odstotkov vsote pogodbenih prenosnih zmogljivosti uporabnika omrežja, prav tako v obe smeri.

V okviru posebnih systemskih storitev izvaja sistemski operater prenosnega omrežja izravnavo morebitnih prekoračitev pogodbene prenosne zmogljivosti znotraj obračunskega dneva in meseca ter nedovoljenih količinskih odstopanj, ki jih sistemski operater posebej zaračunava uporabnikom omrežja.

Sistemski operater prenosnega omrežja je za potrebe izvajanja izravnave količinskih odstopanj leta 2005 zemeljski plin nabavljal po regulirani ceni C_b (Slika 46).

Slika 46: Gibanje cene zemeljskega plina (C_b) za potrebe izravnave količinskih odstopanj v letu 2005

Vir: agencija

4.2.2 Ločitev dejavnosti

Sistemske operater prenosnega omrežja je leta 2005 opravljal obvezno gospodarsko javno službo v samostojni pravni osebi, ki je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe. Lastniško strukturo sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij prikazuje Tabela 26. Ker na nobeno od omrežij, ki jih upravlja 17 distribucijskih podjetij, ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev, v skladu z 31.b členom EZ distribucijska podjetja niso zavezana k opravljanju gospodarske javne službe v ločeni pravni osebi. Tako so vsa distribucijska podjetja leta 2005 opravljala tudi izbirno gospodarsko javno službo dejavnosti dobava zemeljskega plina odjemalcem, ki niso upravičeni odjemalci, in druge tržne dejavnosti.

V skladu z 38. členom EZ morajo pravne osebe, ki opravljajo več kot eno energetske dejavnosti pri oskrbi z zemeljskim plinom oziroma opravljajo še drugo dejavnost, zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake izmed energetskih dejavnosti v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi. Za potrebe ločenega računovodskega spremljanja so podjetja leta 2005 pripravljala pravila, ki jih je mogoče spreminjati le izjemoma in zaradi utemeljenih razlogov. Za spremembe teh pravil morajo dobiti soglasje agencije. Pravila, uporabljena pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov, morajo biti razkrita v letnem poročilu družbe in revidirana. V revidiranih letnih poročilih za leto 2005 so morale posamezne družbe v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi razkriti vse pomembne postavke, ki se nanašajo na povezane osebe (pravne ali fizične). Pri tem razkrivajo postavke, ki se

nanašajo na družbo kot celoto in ne samo na dejavnost systemskega operaterja. Stopnjo pomembnosti razkrivanja postavk določi posamezna družba v svojih internih aktih.

EZ v 37. členu razširja krog zavezancev za revizijo računovodskih izkazov iz 57. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/06 in 60/06) na vse pravne osebe (tudi majhne družbe), ki opravljajo energetske dejavnosti pri oskrbi z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto.

4.2.3 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

4.2.3.1 Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja

Čezmejne prenosne zmogljivosti so bile leta 2005 uporabljene za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in za potrebe tranzita zemeljskega plina v primeru prostih zmogljivosti.

Proste zmogljivosti na mejnih merilno-reducirnih postajah so odvisne predvsem od prevzemnih tlakov sosednjih prenosnih omrežij, od obremenitve omrežja zemeljskega plina in zahtevanih predajnih tlakov. Predajni tlak v prenosnem omrežju je prilagojen letnemu spreminjanju pretočnih razmer v omrežju in največji mogoči obremenitvi kompresorske postaje v Kidričevem. Do temperature nad 4 °C je mogoča 100-odstotna zasedenost omrežja, pri temperaturi -5 °C pa je mogoč le zagotovljen pogodbeni odjem. Če temperatura pade pod -5 °C, je lahko odjem prekinljivim odjemalcem omejen. Zasedenost prenosnih zmogljivosti na mejnih merilno-reducirnih postajah kaže Tabela 29.

Lokacija	Zmogljivost* Sm ³ /h, 15 °C	Zasedenost zmogljivosti pri različnih temperaturah (%)			
		nad 4 °C	-5 °C	-15 °C	
Ceršak	295.000	do 100 %	100 % zagotovljen pogodbeni odjem	100%	
Rogatec	smer osrednja Slovenija	120.000	do 100 %	100 % zagotovljen pogodbeni odjem	
	smer Hrvaška	210.000	do 100 %	do 100 %	do 100 %
Šempeter	110.000	do 77 %	do 77 %	do 77 %	

Opomba: * Kot zmogljivosti so podani maksimalni pretoki na mejnih merilno-reducirnih postajah pri optimalnih transportnih pogojih

Tabela 29: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-reducirnih postajah

Vir: Geoplin plinovodi, d. o. o.

4.2.3.2 Metode za določanje največje tehnične zmogljivosti

Največje tehnične zmogljivosti omrežja zemeljskega plina je SOPO določal na podlagi združitve dveh modelov: modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju vseh mogočih kombinacij dobave plina in porabe ter modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov.

Uporabljena sta bila dva modela simulacije:

- model on-line, ki lahko kadarkoli na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina predvidi razmere za naslednjih 48 ur, in
- model off-line, uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitev oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje porabe plina je temeljilo na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira podatke o porabi v različnih obratovalnih razmerah in iz njih glede na podobne trenutne razmere izračuna predvideno porabo.

Tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je torej pogojena s samim sistemom in tudi s trenutno razporeditvijo domače porabe. Za največjo je bila ocenjena tista pretočna količina na mejnih točkah, ki je v posameznih sezonah (največkrat je bila to zimska) še zagotavljala normalno oskrbo v Sloveniji in transport plina v okviru sklenjenih pogodb o transportu od enega do drugega prenosnega omrežja.

4.2.3.3 Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti omrežja

Pomembne novosti uvaja Uredba o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina (št. 1775/2005/ES), ki se bo začela uporabljati 1. julija 2006. Cilji uredbe so določitev usklajenih načel za določanje tarif oziroma metodologij za določitev cene za uporabo omrežja, zagotavljanje nepristranskega in preglednega reguliranega dostopa do omrežij, določitev usklajenih načel za dodeljevanje zmogljivosti in obvladovanje prezasedenosti, določitev zahtev glede preglednosti, določitev pravil za izravnavo in obračunavanje odstopanj ter spodbujanje trgovanja z zmogljivostmi.

V Sloveniji leta 2005 ni prihajalo do prezasedenosti čezmejnih prenosnih zmogljivosti ali do fizične oziroma pogodbene prezasedenosti prenosnega omrežja, čeprav so vstopne in izstopne zmogljivosti skoraj popolnoma zasedene na podlagi dolgoročnih pogodb, ki bodo večinoma potekle leta 2007.

Pogodbe o dostopu do prenosnega omrežja zemeljskega plina v Sloveniji so se leta 2005 v večini primerov sklepale za celotno koledarsko leto.

Dostop do prenosnih zmogljivosti urejajo naslednji podzakonski akti:

- Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja (Uradni list RS, št. 89/2005),
- Sistemska obratovalna navodila za prenos zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 89/2005),

- Uredba o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 97/04 in 8/05),
- Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 131/04 in 132/04).

Pri dodeljevanju prenosnih zmogljivosti se je uporabljalo načelo »pro-rata«. Ta sistem omogoča odjemalcem, da do 31. oktobra tekočega leta oddajo vloge za dostop do omrežja za prihodnje koledarsko leto. Sistemski operater nato razdeli razpoložljivo zmogljivost glede na količino zakupljene zmogljivosti posameznega odjemalca.

Sistemski operater prenosnega omrežja leta 2005 ni imel sklenjenih pogodb o zamenjavah (swap), ampak le pogodbe za izvajanje transporta zemeljskega plina med sosednjimi prenosnimi omrežji. Zaradi teh pogodb ni bilo ogroženo izvajanje prenosa za odjemalce zemeljskega plina v Sloveniji. Pogodbene stranke so se lahko v primeru ustreznih tehničnih možnosti in pretočno-tlačnih razmer in v okviru svojih količinskih portfeljev dobav zemeljskega plina odločali za občasno izravnavo količin.

Pogodbe o transportu med sosednjimi prenosnimi omrežji so se sklepale po seznanitvi Vlade RS v okviru prostih količin na mejnih točkah. Proste količine za določeno obdobje so bile objavljene na spletni strani sistemskega operaterja (www.geoplin-plinovodi.si). Glede na evropske smernice je zaradi varstva poslovnih skrivnosti objava informacij omejena, če so na določenem odjemnem mestu manj kot trije upravičeni odjemalci. S tem je zagotovljeno, da med interesenti za transport od enega do drugega prenosnega omrežja ni diskriminacije.

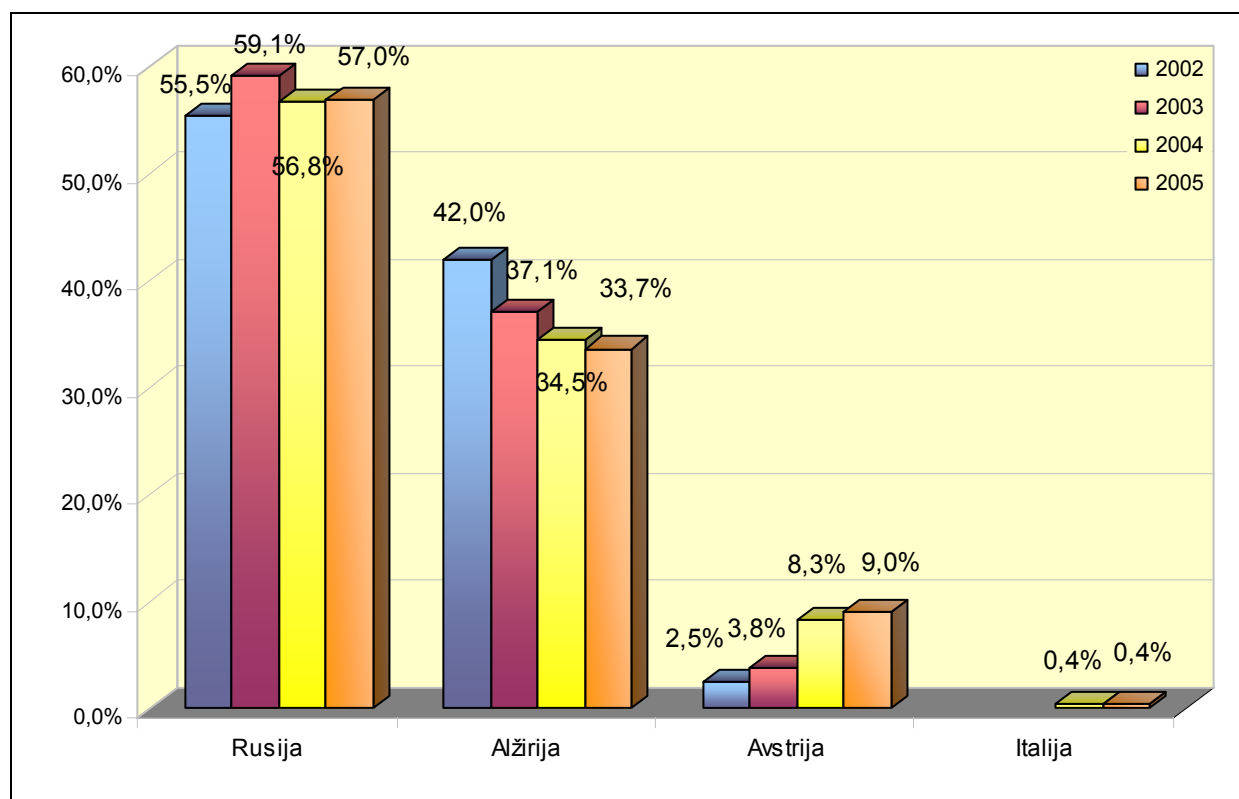
4.2.3.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti prenosnega omrežja zemeljskega plina v Sloveniji leta 2005 zaradi izravnane stanja v omrežju niso bili uporabljeni. Na podlagi analiz obstoječih mehanizmov v EU agencija pripravlja ustrezno prilagojen mehanizem za dodeljevanje zmogljivosti, ki bo povečal fizično izrabo zmogljivosti v primeru pogodbenih prezasedenosti. Zakonodaja tudi delno omogoča izvajanje načela, po katerem sistemski operater neuporabljeno zmogljivost da na voljo zainteresiranim uporabnikom omrežja, t. i. metoda UIOLI (Use-It or Lose-It), ki se uporablja pri dodeljevanju prostih zmogljivosti in obvladovanju prezasedenosti.

4.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

4.3.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Potrebe slovenskih odjemalcev po zemeljskem plinu so se leta 2005 povečale, saj je bilo dobavljenega 3,4 odstotka več zemeljskega plina kot leta 2004. Odvisnost Slovenije od tujih virov se ni zmanjšala, saj je bila celotna količina zemeljskega plina dobavljena iz tujine. Največ, 57 odstotkov zemeljskega plina je bilo dobavljenega iz Rusije, 33,7 odstotka iz Alžirije, 9 odstotkov iz Avstrije in 0,4 odstotka iz Italije. Slovenija nima svojih virov zemeljskega plina.

Slika 47: Viri zemeljskega plina

Vir: Geoplin, d. o. o.

Leto	2002	2003	2004	2005
Količina prodanega zemeljskega plina	998.683.855	1.104.606.557	1.094.255.926	1.131.651.760

Tabela 30: Gibanje skupne porabe zemeljskega plina v RS za obdobje 2002–2005

Vir: Geoplin, d. o. o.

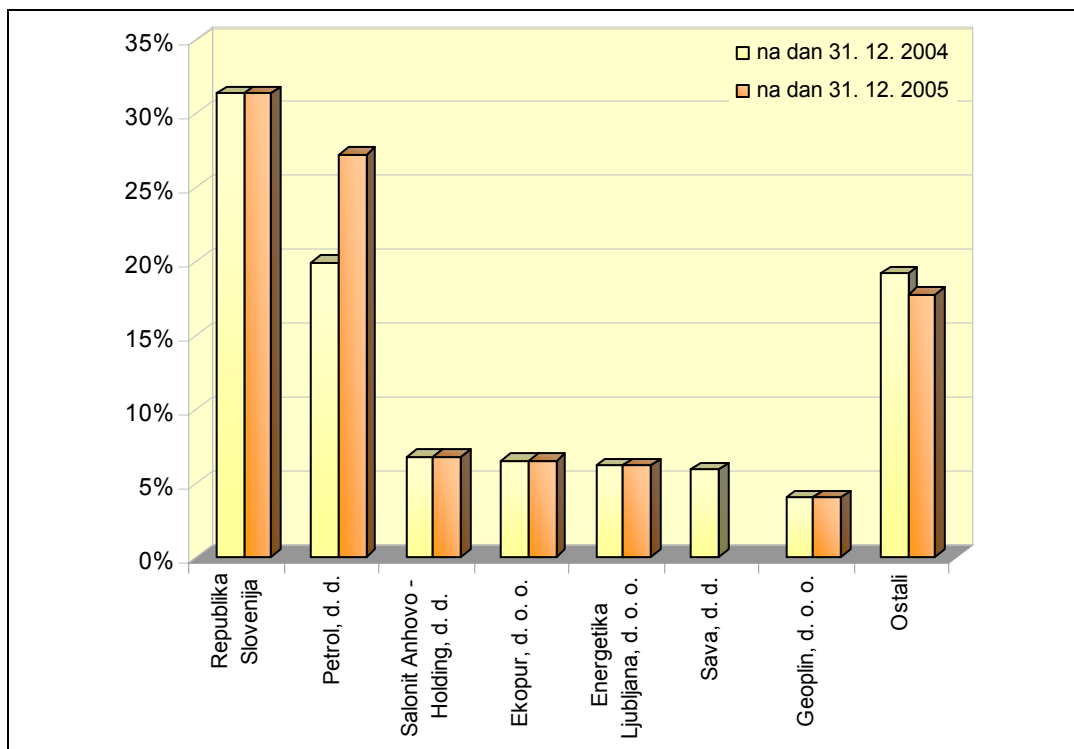
Na slovenskem veleprodajnem trgu sta leta 2005 poleg Geoplina, d. o. o., nastopala kot prodajalca še dva tuja dobavitelja, in sicer iz Italije in Hrvaške, ki sta dobavljala zemeljski plin do slovenske meje. Kupci na veleprodajnem trgu so bila le podjetja za distribucijo zemeljskega plina, ki so dobavitelji na maloprodajnem trgu. Delež družbe Geoplin, d. o. o., na veleprodajnem trgu je bil 99-odstoten. Prodaja zemeljskega plina Geoplina drugim dobaviteljem zemeljskega plina je potekala na podlagi dolgoročnih pogodb, ki se večinoma iztečejo leta 2007. Za kratkoročne pogodbe leta 2005 ni bilo zanimanja, zaznati pa je bilo veliko dejavnosti domačih in tujih dobaviteljev in tudi upravičenih odjemalcev pri iskanju najugodnejših pogojev dobave zemeljskega plina za obdobje po preteku dolgoročnih pogodb leta 2007.

V Sloveniji ni organiziranega trga zemeljskega plina, kjer bi se srečevali ponudba in povpraševanje po določenih standardnih produktih.

Družba Geoplin, d. o. o., od 1. januarja 2005 opravlja poslovne dejavnosti, povezane z nabavo zemeljskega plina pri proizvajalcih, organiziranje transporta zemeljskega plina do slovenske meje, prodajo zemeljskega plina v Sloveniji in tujini

ter zagotavljanje prenosa zemeljskega plina čez ozemlje Slovenije za tuje partnerje.

Lastništvo družbe Geoplin, d. o. o., se je leta 2005 spremenilo, saj je družba Petrol, d. d., pridobila večji delež od družbe Sava, d. d., in drugih manjših lastnikov.

Slika 48: Lastniška struktura družbe Geoplin, d. o. o.

Vir: Geoplin, d. o. o.

4.3.2 Dobava in maloprodajni trg

Na maloprodajnem trgu se srečujejo naslednji udeleženci trga: dobavitelji upravičenim odjemalcem, dobavitelji tarifnim odjemalcem, upravičeni odjemalci in gospodinjski odjemalci zemeljskega plina. Na celotnem maloprodajnem trgu v Sloveniji ima dobavitelj Geoplin, d. o. o., 72-odstoten tržni delež, dobavitelji, ki oskrbujejo odjemalce na distribucijskem omrežju, pa imajo skupaj 28-odstotni tržni delež.

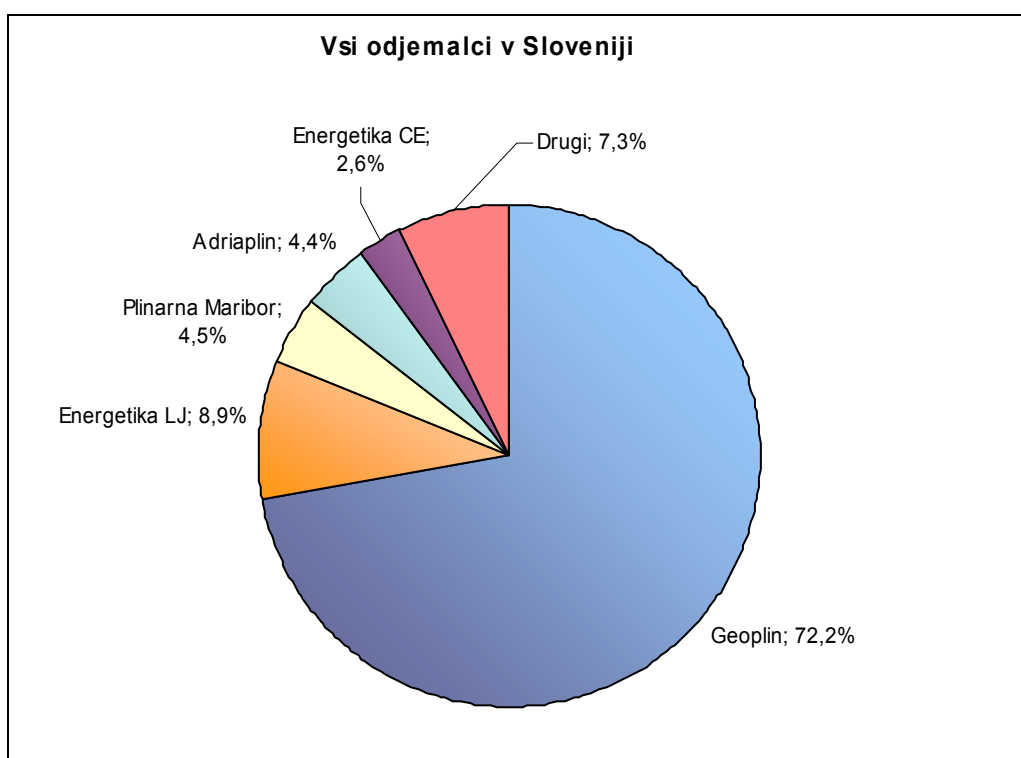
Stopnja prevladujočega položaja na upoštevnem trgu se določi s pomočjo indeksa HHI (Hirschman-Herfindahlov indeks), ki je opisan v poglavju 3.3.1.5.

Tržne deleže in indekse HHI za celotni maloprodajni trg prikazujeta Tabela 31 in Slika 49.

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	72,2 %	5.211
Energetika Ljubljana, d. o. o.	8,9 %	80
Plinarna Maribor, d. d.	4,5 %	21
Adriaplin, d. o. o.	4,4 %	19
Energetika Celje, d. o. o.	2,6 %	7
Drugi	7,3 %	54
SKUPAJ	100 %	5.391

Tabela 31: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji

Vir: podatki podjetij in agencija

Slika 49: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji

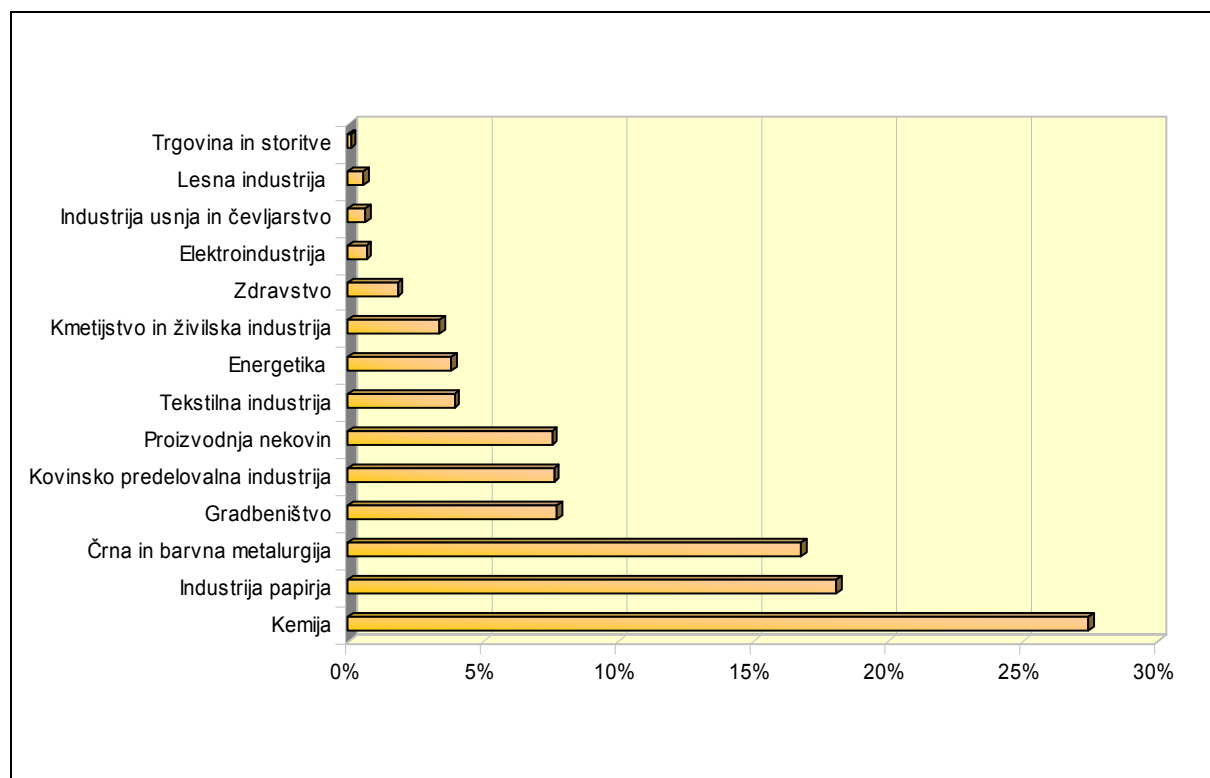
Vir: agencija

Maloprodajni trg ima dva dela, ki se med seboj bistveno razlikujeta, in sicer odjemalce, priključene na prenosno omrežje, in odjemalce, priključene na distribucijska omrežja.

4.3.2.1 Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje

Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, so predvsem večji industrijski odjemalci. Leta 2005 jih je bilo 164, skupaj pa so porabili 791 milijonov Sm³ zemeljskega plina, ki jim ga je dobavljal Geoplin, d. o. o. Njegov tržni delež na tem delu trga je bil 100-odstoten. Dobava večjim industrijskim odjemalcem je potekala predvsem na podlagi dolgoročnih pogodb, ki se večinoma iztečejo leta 2007,

kratkorodne pogodbe leta 2005 niso bile sklenjene. Ti odjemalci že iščejo možnosti za ugodne pogoje dobave zemeljskega plina po izteku dolgoročnih pogodb.

Slika 50: Struktura dobave dobavitelja Geoplin, d. o. o., po namenu uporabe

Vir: Geoplin, d. o. o.

Leta 2005 so imeli odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, možnost zamenjati dobavitelja. Zamenjav dobavitelja to leto ni bilo, najpomembnejši razlogi pa so dolgoročne pogodbe o dobavi, nedorečen postopek zamenjave dobavitelja in to, da na trgu ni bilo novih dobaviteljev.

Zanesljiva dobava in neizkoriščanje prevladujočega položaja dobavitelja odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, sta razloga, da niso bili uvedeni ukrepi za pospešitev konkurence na trgu, kot na primer program za sprostitev dolgoročnih pogodb o dobavi zemeljskega plina (angl. Gas release program).

4.3.2.2 Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja

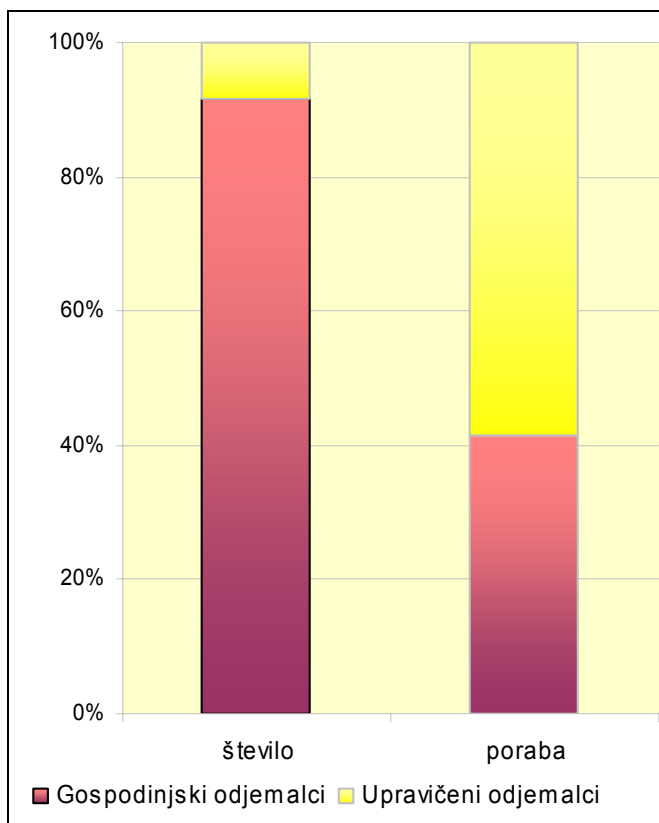
Dobavitelji upravičenim odjemalcem, priključenim na distribucijsko omrežje zemeljskega plina, so dobavljali zemeljski plin pod pogoji tarifnih sistemov ali pod posebej dogovorjenimi pogoji. V okviru podjetij za distribucijo zemeljskega plina je delovala tudi dejavnost dobave zemeljskega plina tarifnim odjemalcem, ki je zemeljski plin dobavljala gospodinjstvom odjemalcem prav tako pod pogoji tarifnega sistema. Dobavitelji upravičenim odjemalcem in dobavitelji tarifnim odjemalcem so dobavitelji, organizirani v podjetju za distribucijo zemeljskega plina.

Dobavitelji, ki oskrbujejo odjemalce na distribucijskem omrežju, so 111.757 odjemalcev oskrbeli s 305 milijoni Sm³ zemeljskega plina. Največ odjemalcev je z zemeljskim plinom oskrbelo podjetje Energetika Ljubljana, ki je 53.157 odjemalcem

prodalo 73 milijonov Sm³ zemeljskega plina, za proizvodnjo toplote pa je podjetje porabilo 25 milijonov Sm³ zemeljskega plina.

Dobavitelji odjemalcem na distribucijskih omrežjih oskrbujejo z zemeljskim plinom predvsem gospodinjstve odjemalce. Ti odjemalci glede na število pomenijo kar 92 odstotkov vseh odjemalcev, njihova poraba pa pomeni le 41 odstotkov skupne porabe odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje.

*Slika 51: Razmerje med številom upravičenih in gospodinjstev odjemalcev in njihovo porabo na distribucijskem omrežju
Vir: agencija*

Leta 2005 na slovenskem trgu zemeljskega plina ni bilo novih dobaviteljev. Zemeljski plin so dobavljala javna podjetja za distribucijo zemeljskega plina ali podjetja zasebnega prava.

Le dve podjetji za distribucijo zemeljskega plina (Adriaplin, d. o. o., in Javno podjetje plinovod Sevnica, d. o. o.) sta lastniško povezani z dobaviteljem Geoplin, d. o. o., ki ima v teh dveh družbah 11- in 6-odstotni lastniški delež.

Upravičeni odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje zemeljskega plina, še niso imeli možnosti za zamenjavo dobavitelja. Leta 2005 še niso bile določene omrežnine za distribucijska omrežja, ki so pogoj za delovanje konkurence na maloprodajnem trgu, hkrati pa še niso bili sprejeti drugi podzakonski akti, ki podrobneje določajo pravila za zamenjavo dobavitelja.

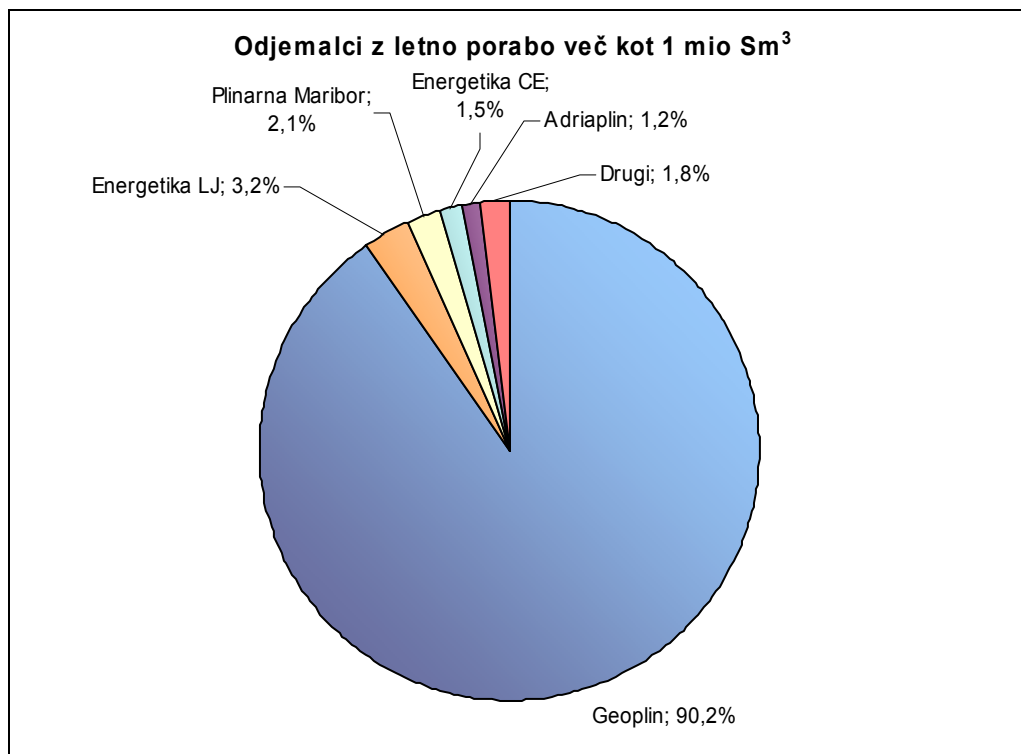
4.3.2.3 Tržni deleži na maloprodajnih trgih

Določitev tržnih deležev na posameznih upoštevni trgih je zelo pomembna za razumevanje delovanje konkurence na trgih z energijo. V poglavju 4.3.2 so prikazani tržni deleži za vse odjemalce v Sloveniji.

Pomembni so še tržni deleži za skupine odjemalcev, ki se razlikujejo po količini letnega odjema:

- odjemalce, ki porabijo na leto več kot milijon Sm^3 zemeljskega plina,
- odjemalce, ki porabijo od 4500 do milijon Sm^3 zemeljskega plina, in
- odjemalce, ki porabijo manj kot 4500 Sm^3 zemeljskega plina na leto.

V Sloveniji je 111.921 odjemalcev zemeljskega plina, le 122 odjemalcev pa na leto porabi več kot milijon Sm^3 zemeljskega plina. Ti odjemalci skupaj porabijo 853 milijonov Sm^3 zemeljskega plina ali 83,5 odstotka celotne porabe. Geoplin pri njih dosega 90-odstotni tržni delež. Tržne deleže in indeks HHI za največje dobavitelje tem odjemalcem prikazujeta Slika 52 in Tabela 32.

Slika 52: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo nad milijon Sm^3
Vir: agencija

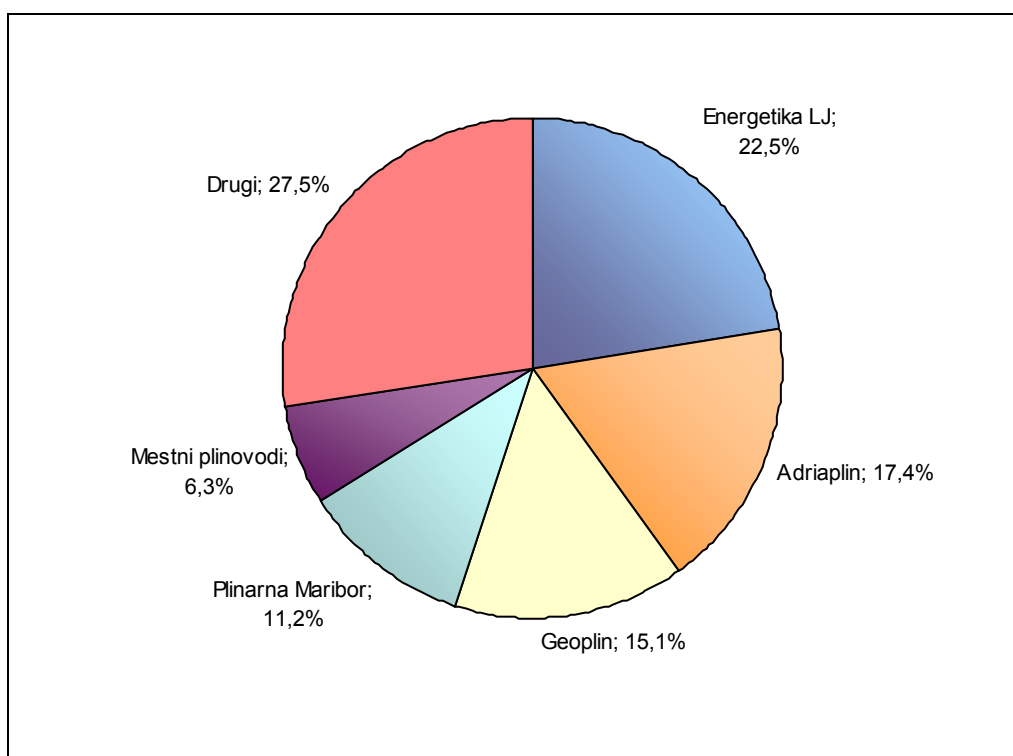
Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	90,2 %	8.676
Energetika Ljubljana, d. o. o.	3,2 %	5
Plinarna Maribor, d. d.	2,1 %	2
Adriaplin, d. o. o.	1,2 %	2
Energetika Celje, d. o. o.	1,5 %	1
Drugi	1,8 %	1
Skupaj	100 %	8.686

Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo nad milijon Sm³

Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da ima na tem trgu dobavitelj Geoplin prevladujoč položaj.

Približno 4050 odjemalcev v Sloveniji na leto porabi od 4500 do milijon Sm³ zemeljskega plina, skupaj pa ti odjemalci porabijo približno 147 milijonov Sm³ zemeljskega plina ali 14,5 odstotka celotne porabe. Tržne deleže in indeks HHI za največje dobavitelje tem odjemalcem prikazujeta Slika 53 in Tabela 33.

Slika 53: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm³

Vir: agencija

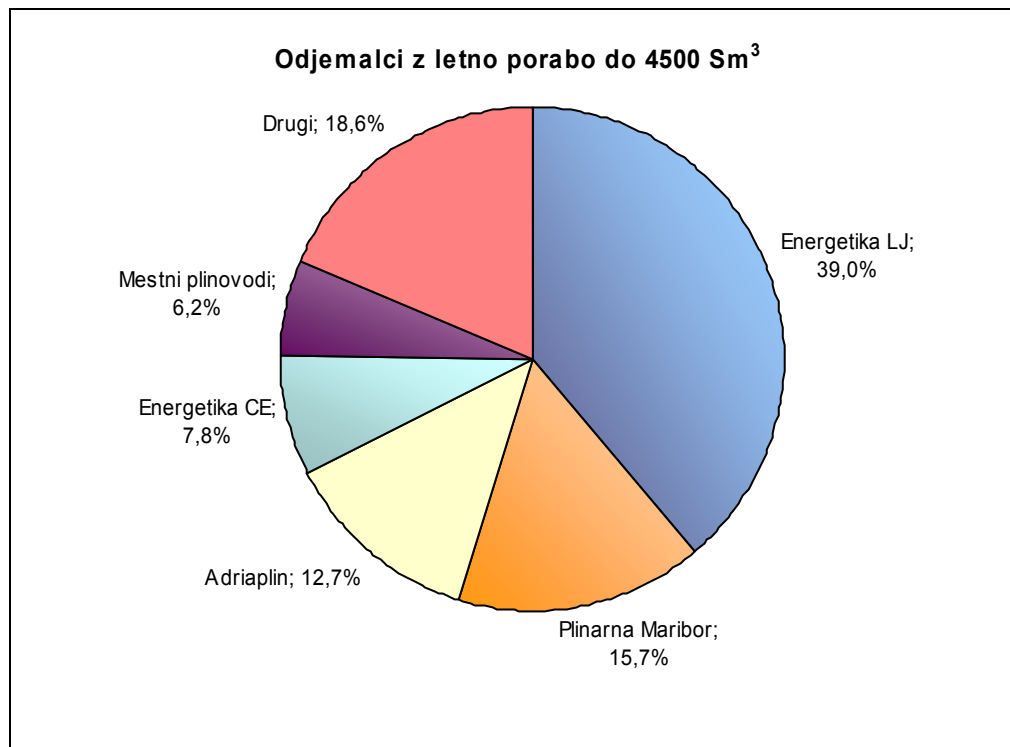
Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	22,5 %	506
Adriaplin, d. o. o.	17,4 %	302
Geoplin, d. o. o.	15,1 %	229
Plinarna Maribor, d. d.	11,2 %	125
Mestni plinovodi, d. o. o.	6,3 %	39
Drugi	27,5 %	758
Skupaj	100 %	1.959

Tabela 33: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm³

Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da na tem upoštevem trgu noben dobavitelj nima prevladujočega položaja.

Odjemalci z letno porabo, manjšo od 4500 Sm³, so predvsem gospodinjski odjemalci, ki uporabljajo zemeljski plin za različne namene, pa tudi manjši industrijski odjemalci in komercialni odjem. Število teh odjemalcev presega 107.000, njihova skupna poraba pa je leta 2005 znašala manj kot 100 milijonov Sm³ zemeljskega plina. Tržne deleže in indeks HHI za največje dobavitelje tem odjemalcem prikazujeta Slika 54 in Tabela 34.

Slika 54: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm³

Vir: agencija

Podjetje	Delež	HHI
<i>Energetika Ljubljana, d. o. o.</i>	39,0 %	1.520
<i>Plinarna Maribor, d. d.</i>	15,7 %	247
<i>Adriaplin, d. o. o.</i>	12,7 %	160
<i>Energetika Celje, d. o. o.</i>	7,8 %	61
<i>Mestni plinovodi, d. o. o.</i>	6,2 %	38
<i>Drugi</i>	18,6 %	347
Skupaj	100 %	2.374

Tabela 34: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm³
Vir: agencija

Indeks HHI kaže, da ima na tem upoštevnem trgu delno prevladujoč položaj dobavitelj Energetika Ljubljana, d. o. o.

4.3.2.4 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

4.3.2.4.1 Cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju

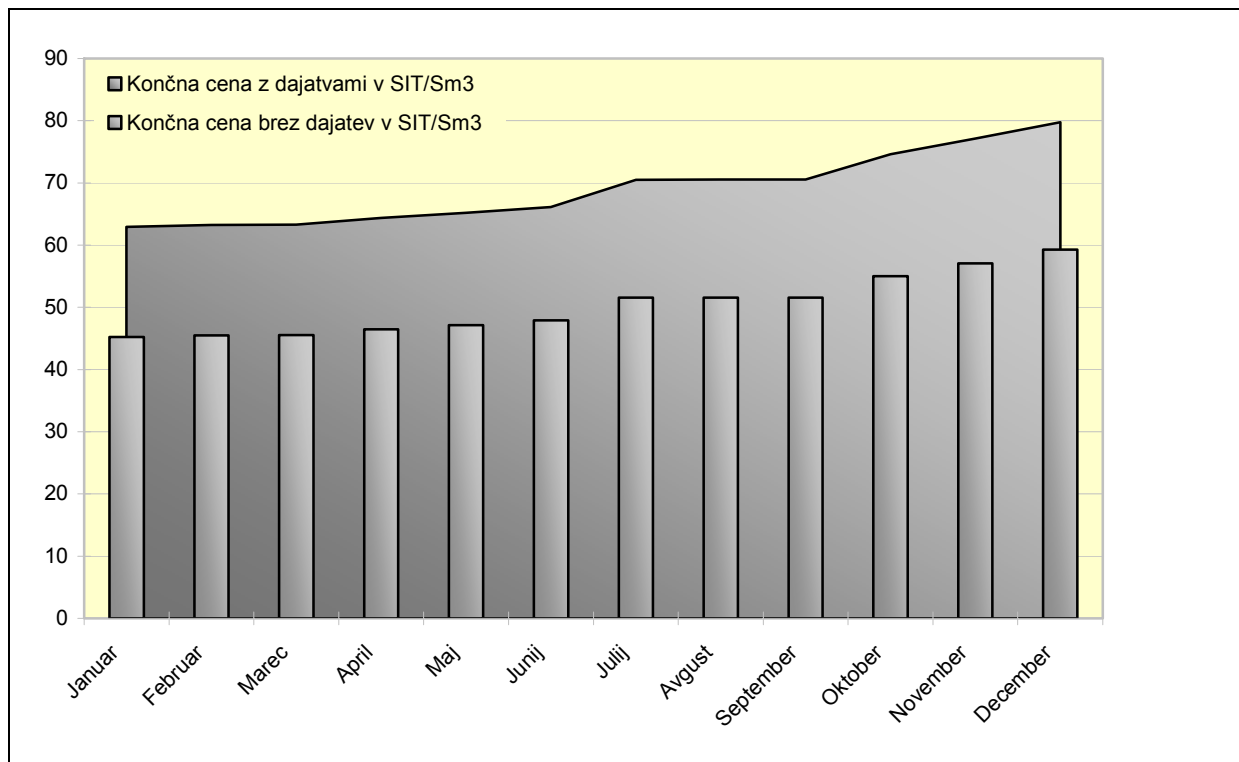
Cena, ki jo plača odjemalec v določeni porabniški skupini, je izračunana v skladu z metodologijo, ki jo uporablja Eurostat. Odjemalci v določeni porabniški skupini so značilni odjemalci glede na namen uporabe zemeljskega plina, letno porabo in faktor obremenitve. Industrijski odjemalci so razvrščeni v več standardnih porabniških skupin.

Skupina	Poraba v tisočih Sm³	Faktor obremenitve
<i>I₂</i>	111	200 dni
<i>I₃₋₁</i>	1.107	200 dni in 1.600 ur
<i>I₃₋₂</i>	1.107	250 dni in 4.000 ur
<i>I₄₋₁</i>	11.065	250 dni in 4.000 ur
<i>I₄₋₂</i>	11.065	330 dni in 8.000 ur

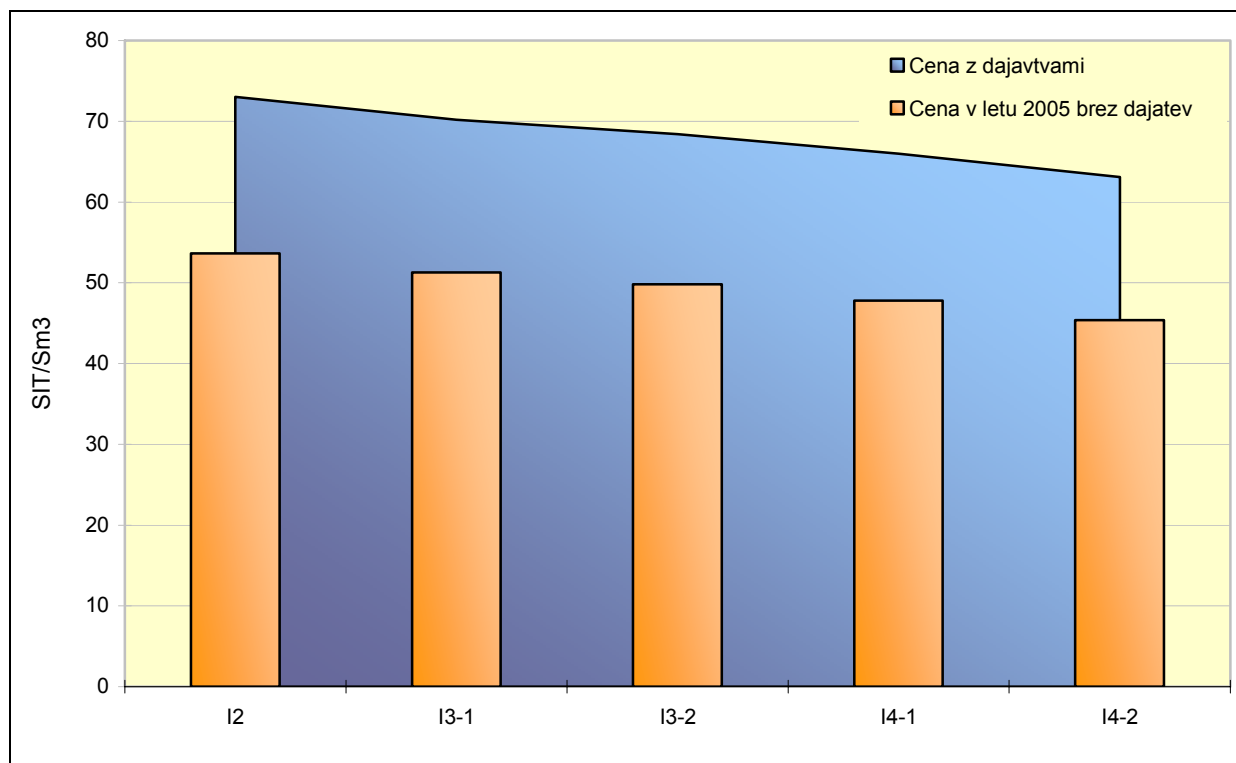
Tabela 35: Porabniške skupine za industrijske odjemalce
Vir: SURS

Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, imajo reguliran le del cene zemeljskega plina, ki se nanaša na prenos po omrežju. Preostali del cene se spreminja glede na pogoje, zapisane v pogodbi o dobavi, in glede na gibanje cen nafte in naftnih derivatov na svetovnih trgih ter gibanje tečajev tujih valut. Leto 2005 je bilo zelo burno glede gibanja cen naftnih derivatov, zato so se tudi cene zemeljskega plina zviševale zelo hitro. Zelo pomemben dejavnik, ki vpliva na ceno zemeljskega plina, je tudi faktor obremenitve odjemalca (angl. load faktor).

Povprečna cena zemeljskega plina na prenosnem omrežju se je zvišala za 31 odstotkov.

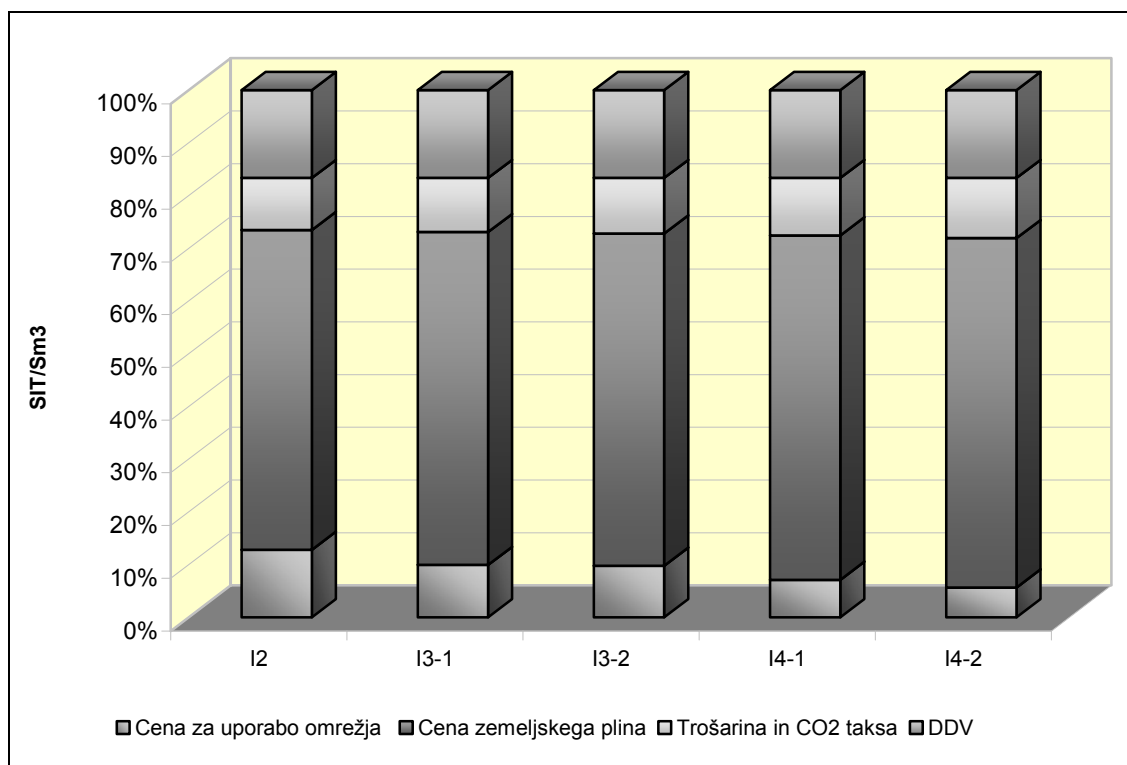
Slika 55: Povprečne cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju
Vir: Geoplin, d. o. o.

Slika 56: Cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce
Vir: Geoplin, d. o. o.

Cena zemeljskega plina je bila za odjemalce, priključene na prenosno omrežje, sestavljena iz cene za uporabo omrežja in cene zemeljskega plina. Za industrijske odjemalce je cena za uporabo prenosnega omrežja majhen delež končne cene

zemeljskega plina. Za značilnega industrijskega odjemalca I₂ je cena za uporabo prenosnega omrežja 13 odstotkov končne cene, za največje industrijske odjemalce pa le 6 odstotkov končne cene.

Slika 57: Deleži cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce, priključene na prenosno omrežje
Vir: Geoplin, d. o. o.

4.3.2.4.2 Cene zemeljskega plina na distribucijskem omrežju

Cene zemeljskega plina za odjemalce, priključene na distribucijska omrežja, so se oblikovale v skladu s tarifnimi sistemi. Cena zemeljskega plina je bila leta 2005 še v celoti v pristojnosti lokalnih skupnosti in ni bila ločena na regulirani in tržni del cene. Končna cena je imela posebej izkazane le dajatve in davek na dodano vrednost. Cena zemeljskega plina za te odjemalce ni enotno določena in se oblikuje na ravni posamezne lokalne skupnosti ali več lokalnih skupnosti, zato nanje vplivajo predvsem značilnosti omrežja na tem območju, usmeritve lokalnih skupnosti in poslovna politika podjetij za distribucijo zemeljskega plina.

Podjetja za distribucijo lahko imajo v koncesijskih pogodbah navedeno, ali pa je tako določeno v odlokih, da cena zemeljskega plina ne sme preseči cene kurilnega olja, ki kot energent lahko nadomešča zemeljski plin. Cena se v takih primerih izračuna glede na ustrezno kurilno vrednost. Tarifne skupine in način zviševanja končne cene zemeljskega plina so bile dogovorjene med podjetji za distribucijo in lokalnimi skupnostmi.

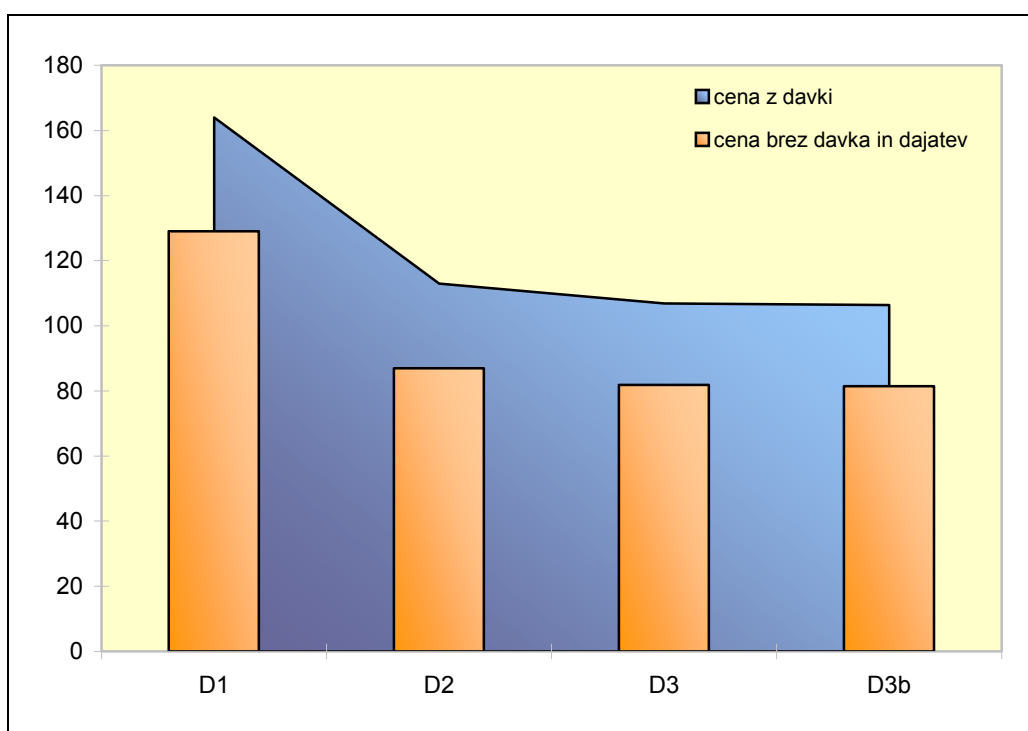
Cene zemeljskega plina za odjemalce na distribucijskem omrežju je mogoče primerjati le za značilne odjemalce s standardno karakteristiko odjema zemeljskega plina. Cene zemeljskega plina v Sloveniji niso enotno določene, saj podjetja za distribucijo zemeljskega plina upoštevajo tarifne sisteme posamezne občine in temu prilagodijo cene za posamezne skupine odjemalcev. Slika 58 kaže povprečne cene

zemeljskega plina v Sloveniji za značilne gospodinske odjemalce. Cena je izračunana kot tehtano povprečje cen v večjih mestih Slovenije.

Skupina	Poraba v Sm³	Namen uporabe
<i>D₁</i>	221	<i>Kuhanje in priprava tople vode</i>
<i>D₂</i>	443	<i>Kuhanje in priprava tople vode</i>
<i>D₃</i>	2.241	<i>Kuhanje, priprava tople vode in ogrevanje</i>
<i>D_{3b}</i>	3.323	<i>Kuhanje, priprava tople vode in ogrevanje</i>

Tabela 36: Poraba zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce po porabniških skupinah

Vir: SURS

Slika 58: Cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce 1. julija 2005

Vir: SURS

4.3.3 Notranji trg z zemeljskim plinom v EU

Oblikovanje notranjega trga z zemeljskim plinom zahteva večjo integracijo in prizadevanja za večjo raznolikost ponudbe. Države EU imajo zelo različne trge z zemeljskim plinom. Države, ki imajo malo povezav s sosednjimi državami in omejeno razpoložljivost zunanjih virov, imajo pri razvoju konkurence velike težave. Nasprotno pa države, ki imajo na voljo vrsto različnih virov in so sprostile zmogljivosti, dosegajo boljše rezultate. Velika Britanija ima na primer zrelo konkurenčno strukturo, na Irskem pa imajo veliki porabniki že dolga leta možnost, da izberejo dobavitelja. Najboljše rezultate dosegajo na trgih, ki so blizu širokemu obsegu virov, kot so belgijski, danski in nizozemski. Velik napredek sta dosegli Italija in Španija. V vseh navedenih državah članicah je vsaj 30 odstotkov

porabnikov zamenjalo dobavitelja. Takšni stopnji razvitosti se počasi približuje Francija, v Nemčiji in Avstriji pa je napredek še vedno zelo majhen.

V Veliki Britaniji, ki ima zelo razvit trg z zemeljskim plinom, regulator opravlja svojo dejavnost oziroma regulira gospodarske javne službe že dve desetletji. Zamenjava dobavitelja poteka hitro in preprosto. Za Veliko Britanijo pa je značilno tudi, da ima svoje vire zemeljskega plina, s katerimi pokrije več kot 90 odstotkov celotne porabe. Povsem drugačne pa so razmere na primer v Nemčiji, kjer se regulator šele pripravlja na določanje cen za uporabo distribucijskih omrežij.

Velik problem na državni ravni izhaja iz dejstva, da pogosto obstaja le eno podjetje, ki na trg dobavlja skoraj ves plin. To pomembno vpliva na možnost za razvoj konkurence na ravni dobave. Tudi če je več dobaviteljev, je med njimi konkurenca precej neučinkovita, če vsi kupujejo pri istem veletrgovcu. Rešitev je oblikovanje enotnega evropskega trga z zemeljskim plinom. Razvoj notranjega trga omejujejo tudi nenehne dolgotrajne rezervacije prenosnih zmogljivosti in različni načini obračunavanja uporabe posameznih prenosnih omrežij.

Na trgih z zemeljskim plinom vladajo toge razmere, ki so posledica pomanjkanja povezav med državnimi trgi. Neustrezna sistema izravnave odstopanj in skladiščenja ter visoke tarife za uporabo distribucijskih omrežij v številnih državah dodatno otežujejo zamenjavo dobavitelja.

4.3.3.1 Učinki odpiranja trgov z zemeljskim plinom

Učinki odpiranja trgov z zemeljskim plinom so vidni, saj ima veliko držav EU že popolnoma odprte trge. Po drugi strani pa se številni udeleženci notranjega evropskega trga z zemeljskim plinom se sprašujejo, ali je takšna oblika trga dejansko trg, kajti veliko je reguliranja in odločitev vlad, ki jih je treba upoštevati, hkrati pa je malo dobaviteljev. Države EU tudi ne uporabljajo enotnega modela reguliranja, zato so učinki odpiranja trgov zelo različni.

Učinkovitost odprtih trgov z zemeljskim plinom ocenjujemo na podlagi naslednjih kazalnikov:

- skladnost gibanja cen,
- razvoj čezmejnega povezovanja,
- vstop novih udeležencev na trg,
- dejavnost odjemalcev pri menjavi dobavitelja,
- stopnja koncentracije veleprodajnega in maloprodajnega trga.

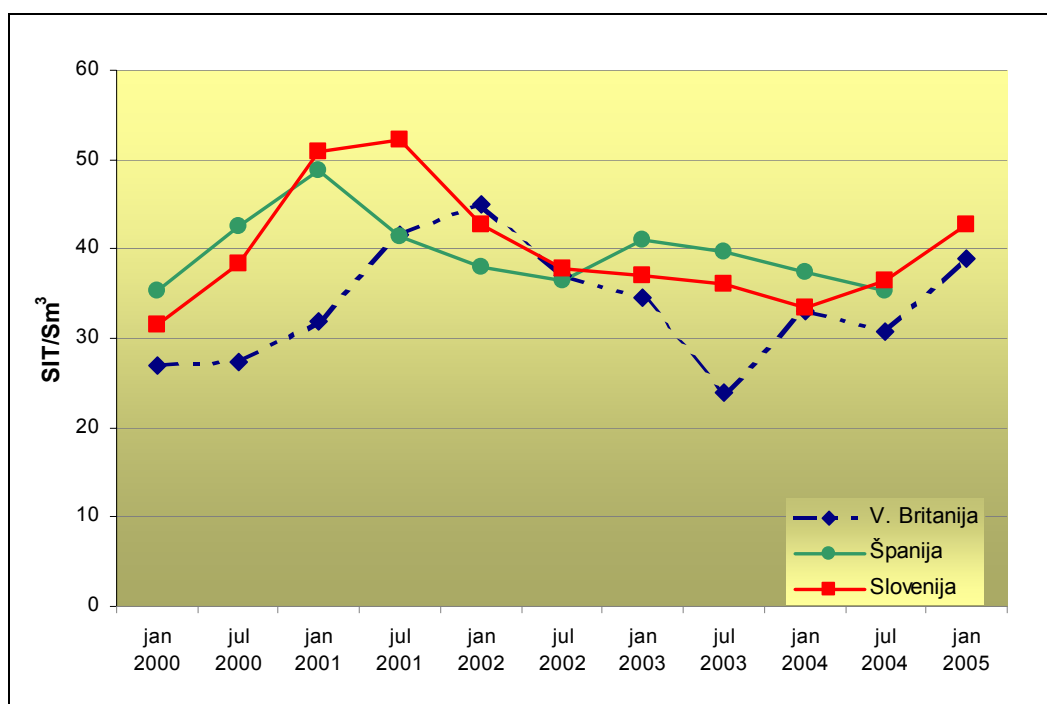
V nekaterih državah EU posamezni kazalniki že kažejo ugodne učinke odprtosti trgov, predvsem nižanje cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce. S temi kazalniki se ugotavlja dejanska učinkovitost odprtega trga, ki je lahko povsem drugačna, kot bi jo pričakovali na podlagi zakonskih in podzakonskih aktov.

4.3.3.2 Cene zemeljskega plina za značilne odjemalce v primerjavi z EU

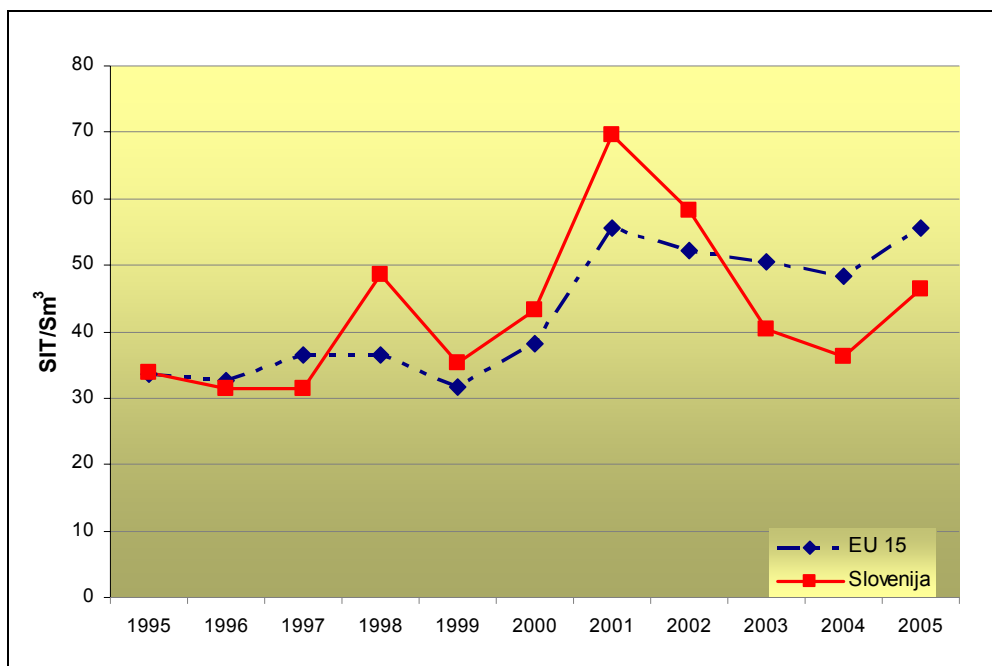
Skoraj v vseh državah EU so bili prepričani, da bo odprt trg vplival na znižanje cen zemeljskega plina. Direktive ali uredbe EU pa nižjih cen ne omenjajo kot cilj

odprtega trga, temveč pravične, pregledne in regulirane cene. Dejstvo pa je, da so bili v nekaterih državah prvi učinki odprtja trga opazni tudi v nižjih cenah. To se je zgodilo v Veliki Britaniji, kjer je veliko dobaviteljev, ki imajo svoje vire zemeljskega plina in iščejo svoje odjemalce tudi z nižjimi cenami (Slika 59).

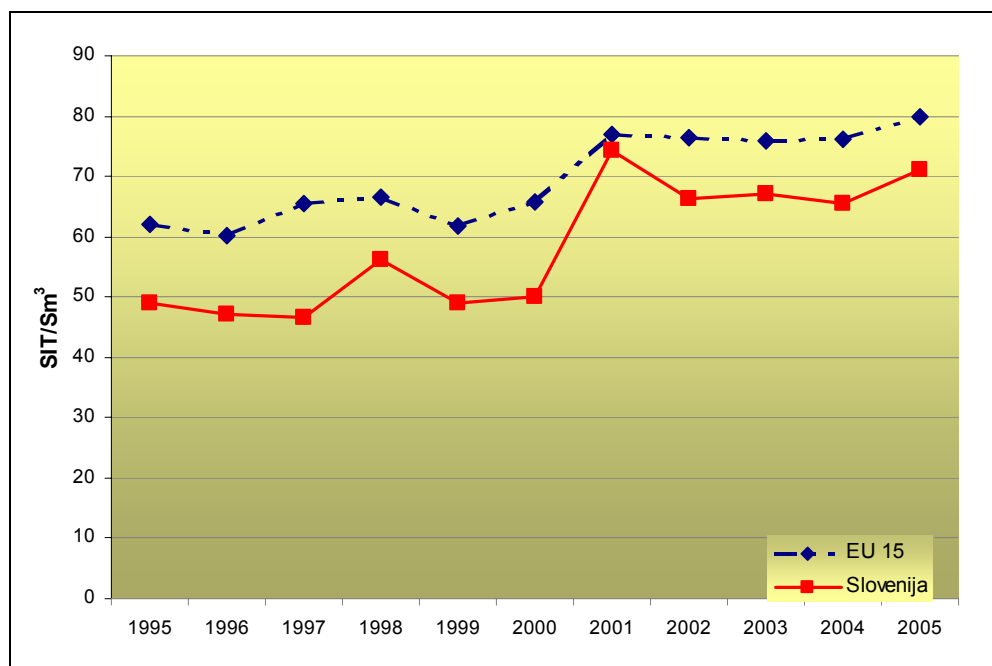
Slika prikazuje cene zemeljskega plina za zelo velike industrijske odjemalce, ki na leto porabijo približno 11 milijonov Sm^3 zemeljskega plina s faktorjem obremenitve 250 dni in 4000 ur. Slika 60 pa prikazuje gibanje cene zemeljskega plina za velike industrijske odjemalce, ki na leto porabijo 1,1 milijona Sm^3 zemeljskega plina s faktorjem obremenitve 200 dni in 1600 ur. Nižanje cene zemeljskega plina za manjše industrijske odjemalce ni opazno, vidni so le trendi odvisnosti od cen naftnih derivatov.

Slika 59: Cene zemeljskega plina za zelo velike industrijske odjemalce z letnim odjemom približno 11 milijonov Sm^3 (I_{4-1})
Vir: Eurostat in agencija

Slika 60: Cene zemeljskega plina za velike industrijske odjemalce z letnim odjemom 1,1 milijona Sm³ (I₃₋₁)
Vir: Eurostat in agencija

Slika 61: Cene zemeljskega plina za gospodinjске odjemalce (D₃)
Vir: Eurostat in agencija

Naraščanje cen zemeljskega plina sledi trendu povišanja cen energentov na svetovnih trgih. Za leti 2004 in 2005 je bila značilna sunkovita rast cen naftnih derivatov, zato so se zelo zvišale tudi cene zemeljskega plina. Osnovna cena zemeljskega plina na prenosnem omrežju v Sloveniji se je leta 2005 zvišala za 34 odstotkov. V državah EU pa se je cena zemeljskega plina za končne odjemalce od

julija 1997 do julija 2005 zvišala za 22 odstotkov. Podrobnejše podatke o gibanju cen zemeljskega plina v državah EU za posamezne značilne odjemalce prikazuje Tabela 37.

	Julij 1997	Julij 2000	Julij 2005
Gospodinjstva in mali odjemalci z letnim odjemom največ 10.000 Sm ³	100	91	115
Srednje veliki industrijski odjemalci z letnim odjemom največ 111.000 Sm ³	100	95	140
Veliki industrijski odjemalci z letnim odjemom največ 1,1 mio Sm ³	100	93	137
Zelo veliki odjemalci z letnim odjemom največ 11 mio Sm ³	100	98	135
Povprečje vseh odjemalcev	100	92	122

*Tabela 37: Indeks gibanja cen zemeljskega plina
Vir: evropska komisija*

Povezava cene zemeljskega plina s ceno naftnih derivatov izhaja iz preteklosti, ko se je cena oblikovala na podlagi cen naftnih derivatov, ki lahko nadomestijo zemeljski plin. Cene zemeljskega plina bodo sledile cenam naftnih derivatov tako dolgo, dokler ne bo trg z zemeljskim plinom dovolj likviden in bo sam dajal signale za spremembe cen. Določeno stopnjo likvidnosti in odziva na zunanje dejavnike je bilo zaznati konec leta 2005, ko je prekinitev dobave ruskega podjetja Gazprom Ukrajini povzročila takojšnjo podražitev zemeljskega plina.

4.3.4 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

4.3.4.1 Ugotovitve in ukrepi Urada za varstvo konkurence

Urad za varstvo konkurence leta 2005 ni prejel nobene zahteve za uvedbo postopka v zvezi s presojo omejevalnih ravnanj, zlorab prevladujočega položaja ali koncentracij podjetij na trgu z zemeljskim plinom. Urad leta 2005 tudi ni izvajal dodatnih ukrepov za zagotovitev zadostnega števila udeležencev na trgu z zemeljskim plinom, niti za spodbujanje čezmejne izmenjave ter poštene in svobodne konkurence. Prav tako tudi ni izvedel nobenega postopka o prekršku iz svoje pristojnosti, ki bi se nanašal na trg z zemeljskim plinom.

4.3.4.2 Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo

Na trgu z zemeljskim plinom večjih nepravilnosti ni bilo zaznati. Bilo je le nekaj primerov oviranja dostopa do omrežja, vendar do zavrnitve dostopa ni prišlo. Niti ministrstvo za gospodarstvo niti vlada na trgu z zemeljskim plinom nista ukrepala.

Ministrstvo oziroma vlada sta vse udeležence na trgu z zemeljskim plinom vključevala v pripravo in sprejemanje predpisov, ki vplivajo na delovanje trga, in tako posredno zagotavljala pregledne in nepristranske razmere za delovanje trga.

Tudi drugim pripravljavcem splošnih pravnih aktov (npr. sistemskemu operaterju) sta priporočala, naj vse udeležence vključi v njihovo pripravo.

Mehanizmi za sproščanje dolgoročnih pogodb o dobavi niso bili uporabljeni.

Poročanje dobaviteljev in drugih udeležencev o mehanizmih za zagotavljanje zanesljive dobave leta 2005 še ni bilo potrebno.

Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene. Izdano pa je bilo soglasje ministrstva za razvojne načrte sistema operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina. Agencija je v metodologiji za določitev omrežnine upoštevala stroške naložb in donos nanje. Energetske dovoljenja za plinovode ni potrebno.

Zahteve za odločanje o kakršnihkoli sporih niso bile vložene, pripravljene pa so bile nekatere obrazložitve EZ in drugih predpisov v zvezi z medsebojnimi razmerji med distribucijskimi podjetji in lokalnimi skupnostmi.

Na trgu ne veljajo posebne omejitve ali zahteve glede strukture pogodb o dobavi zemeljskega plina. Pravna ureditev zahteva, da je postopek zamenjave dobavitelja brezplačen.

4.3.5 Odločanje o sporih in pritožbah

Na področju zemeljskega plina agencija leta 2005 ni prejela zahteve za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja oziroma zainteresiranimi osebami ter sistemskim operaterjem in tudi ne zahteve za odločanje v upravnem postopku o pritožbi zoper odločbo o soglasju za priključitev na omrežje zemeljskega plina.

5 ZANESLJIVOST DOBAVE

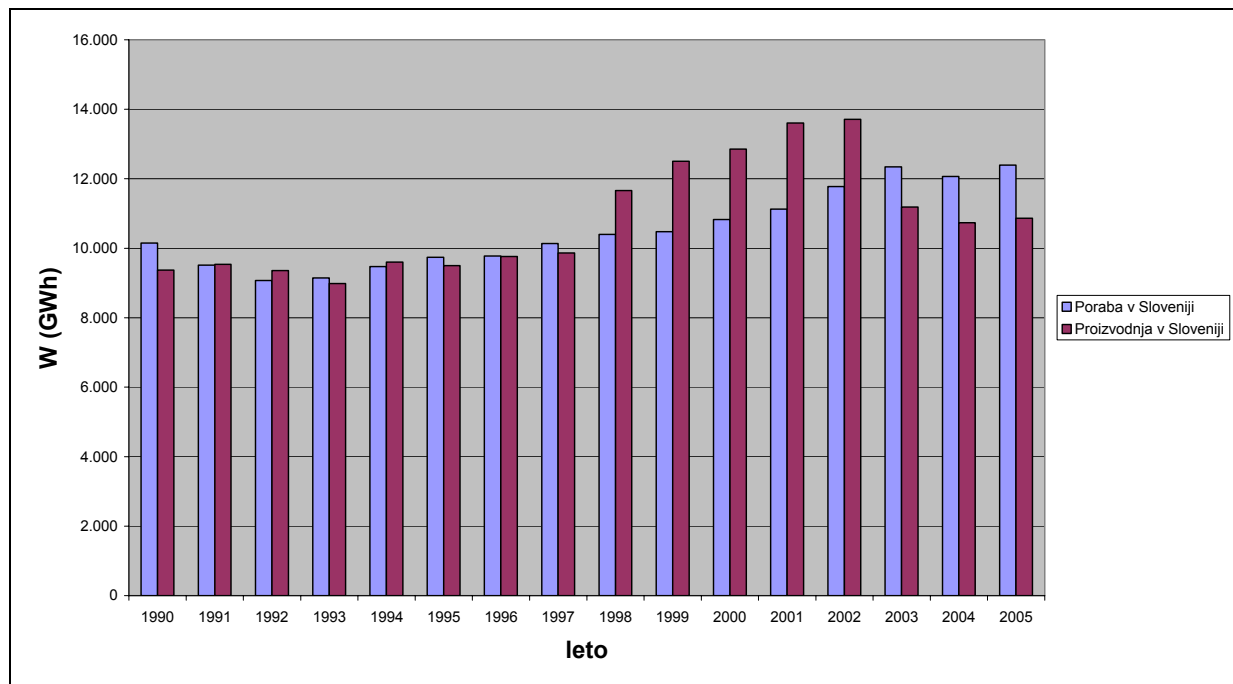
5.1 Električna energija

Zanesljivost dobave električne energije je odvisna od dveh parametrov, in sicer od zadostnosti proizvodnih virov in sigurnosti omrežja. Zadostnost proizvodnih virov pomeni zmožnost vseh razpoložljivih proizvodnih virov, da pokrijejo potrebe po oskrbi z električno energijo. Zmožnost omrežja, da omogoči dobavo električne energije od proizvajalcev do odjemalcev, imenujemo sigurnost omrežja. Ker v obratovanju proizvodnih objektov in omrežnih elementov lahko nastanejo okvare in s tem prekinitve delovanja, je treba zagotoviti oskrbo tudi v teh primerih. Zato je treba pri proizvodnih virih zagotoviti zadostno rezervo, ki je lahko tudi zunaj domačega elektroenergetskega sistema, v omrežjih pa moramo zagotoviti izpolnjevanje določenih meril sigurnosti, med katerimi je najpogosteje uporabljen kriterij $n-1$. Ta določa, da pri izpadu kateregakoli prenosnega elementa (daljnovod, transformator) dobava ne sme biti prekinjena pri nobenem uporabniku sistema. Kriterij $n-1$ se v Sloveniji uporablja v prenosnem omrežju in na višjih ravneh distribucijskih omrežij, na nižjih ravneh distribucijskih omrežij pa se zaradi ekonomskih razlogov ne uporablja.

5.1.1 Zadostnost proizvodnje

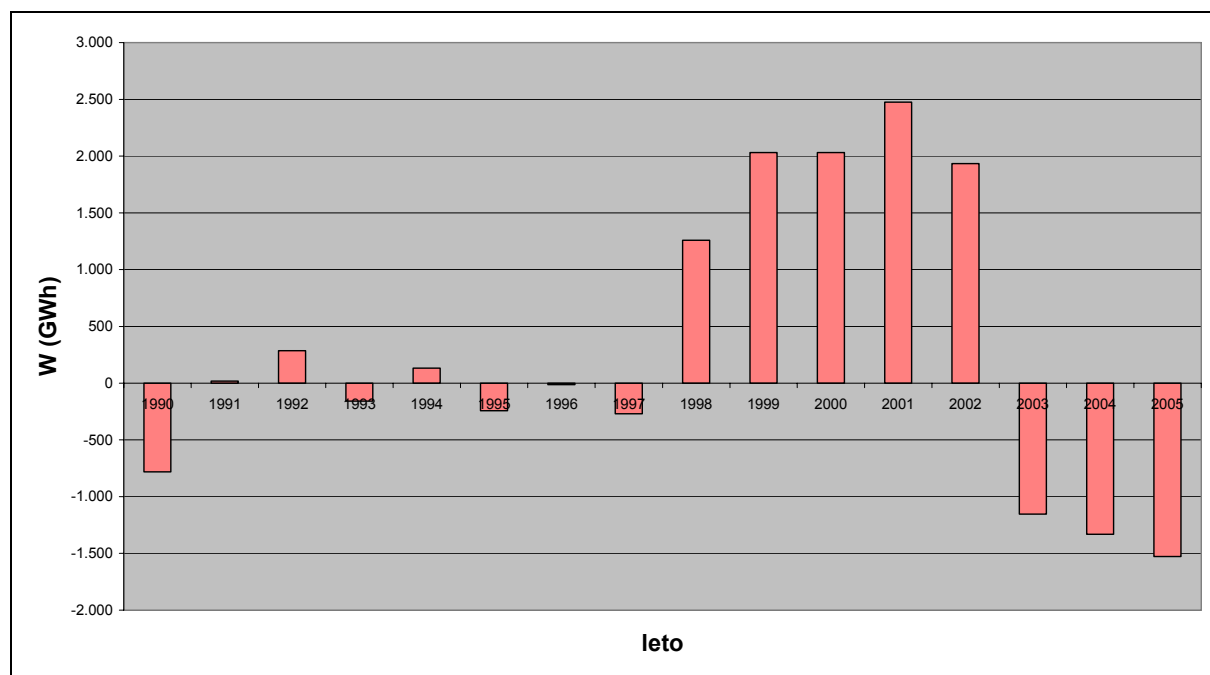
Pokrivanje potreb po električni energiji v obdobju 1990–2005 je prikazano na slikah 62 in 63. Slovenija je imela v obdobju 1998–2002 velike presežke električne energije, od leta 2003 pa ima primanjkljaje, ki so vsako leto večji. Glavni razlog za presežke so bila neurejena razmerja s Hrvaško glede statusa jedrske elektrarne, zaradi česar je Slovenija razpolagala z njeno celotno zmogljivostjo in proizvedeno energijo. Po dogovoru, sklenjenem aprila 2003, je polovica zmogljivosti jedrske elektrarne prešla v hrvaške roke. Od takrat morajo slovenski dobavitelji manjkajočo energijo kupovati na tujih trgih. Na obseg domače proizvodnje električne energije vplivajo tudi hidrološke razmere, saj zaradi relativno velikega deleža hidroelektrarn v slovenskem sistemu njihova proizvodnja močno vpliva tudi na skupno slovensko proizvodnjo električne energije.

Na slikah 62, 63 in 64 je za obdobje 1998–2002 upoštevana celotna proizvodnja NEK.

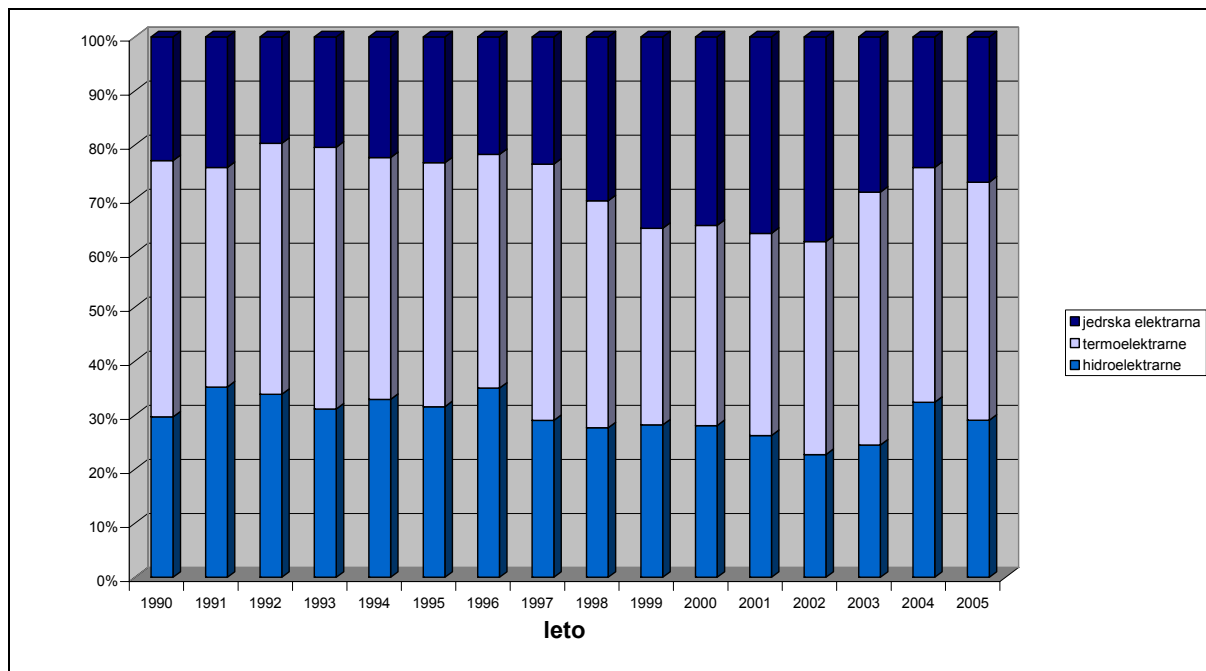
Slika 62: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005

Vir: EIMV

Slika 63: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005

Vir: EIMV

Slika 64: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005

Vir: EIMV

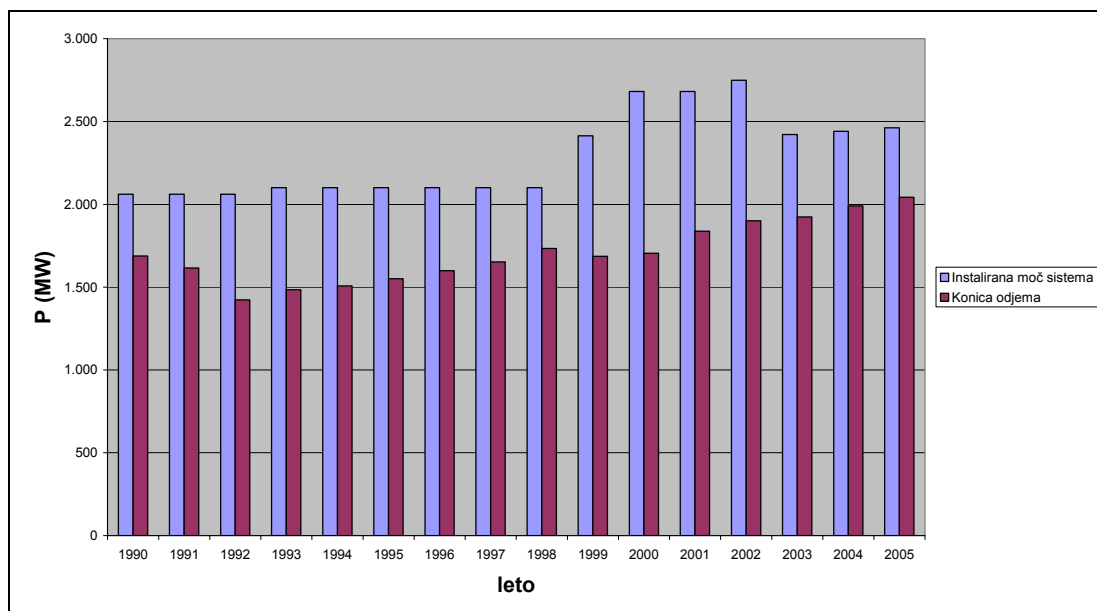
Podobne razmere kot pri zadovoljevanju potreb po energiji so bile v preteklem obdobju tudi na področju koničnih moči oz. rezerve proizvodnih zmogljivosti v obliki razmerja med inštalirano močjo elektrarn v sistemu in konično močjo odjema (Tabela 38). Tudi pri razmerju med inštalirano in konično močjo je v letih 1998–2002 opaziti presežke.

Leto	Inštalirana moč sistema (MW)	Konica odjema (MW)	P_{inst} / P_{odjema}
1990	2.061	1.688	1,22
1991	2.061	1.616	1,28
1992	2.061	1.423	1,45
1993	2.100	1.484	1,42
1994	2.100	1.507	1,39
1995	2.100	1.551	1,35
1996	2.100	1.599	1,31
1997	2.100	1.652	1,27
1998	2.100	1.734	1,21
1999	2.414	1.686	1,43
2000	2.682	1.705	1,57
2001	2.682	1.838	1,46
2002	2.749	1.901	1,45
2003	2.422	1.923	1,26
2004	2.441	1.991	1,23
2005	2.462	2.043	1,21

Tabela 38: Razvoj inštaliranih in koničnih moči v elektroenergetskem sistemu

Vir: EIMV

Slika 65: Razmerje med inštalirano in konično močjo v letih 1990 – 2005

Vir: Eles

5.1.2 Načrtovane naložbe v proizvodne objekte

Za gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti se v Sloveniji uporablja postopek avtorizacije, ki poteka prek izdaje energetske dovoljenja za proizvodne objekte ali koncesij za izrabo naravnih virov. V primeru nezadostne gradnje proizvodnih virov lahko država objavi tudi razpis za gradnjo novih proizvodnih virov.

Do konca leta 2005 so bila izdana energetska dovoljenja za več pomembnejših proizvodnih enot z močjo nad 10 MW, v obdobju do leta 2008 pa je na podlagi Elesove ocene zadostnosti proizvodnih virov v Sloveniji za obdobje 2005–2008 realno pričakovati gradnjo naslednjih novih proizvodnih enot:

- HE Boštanj: 33 MW, ki bo začela obratovati maja 2006;
- TE Šoštanj: dodatna plinska agregata 2 x 42 MW k bloku 5, predviden rok gradnje leta 2008, skupna moč bloka 5 po rekonstrukciji bo 378 MW, projekt je v fazi projektiranja;
- ČHE Avče: 190 MW v turbinskem in črpalnem režimu, gradnja že poteka, predviden začetek obratovanja leta 2009.

Razen gradnje novih objektov sta predvideni tudi obnovi obstoječih proizvodnih objektov, ki bosta omogočila povečanje razpoložljive moči:

- prenova HE Zlatoličje, s katero se bo moč elektrarne povečala za 22 MW; prenovljeni agregat 1 z dodatnimi 11 MW bo predvidoma začel obratovati leta 2008;
- zamenjava turbine v jedrski elektrarni leta 2006 bo povečala skupno moč elektrarne za 20 MW (polovico od tega za Slovenijo).

Do leta 2008 ni predvidena dokončna zaustavitev oziroma prenehanje obratovanja nobene elektrarne.

Pričakovati je, da se bodo do leta 2008 slovenske proizvodne zmogljivosti skupaj povečale za 138 MW. Do leta 2008 naj bi se inštalirana moč slovenskih elektrarn in njihova proizvodnja gibali tako, kot prikazuje tabela.

Leto	2005 (dejansko)	2006 (ocena)	2007 (ocena)	2008 (ocena)
Inštalirana moč (MW)	2.462	2.462	2.462	2.600
Proizvodnja (GWh)	10.861	10.750	10.750	10.815

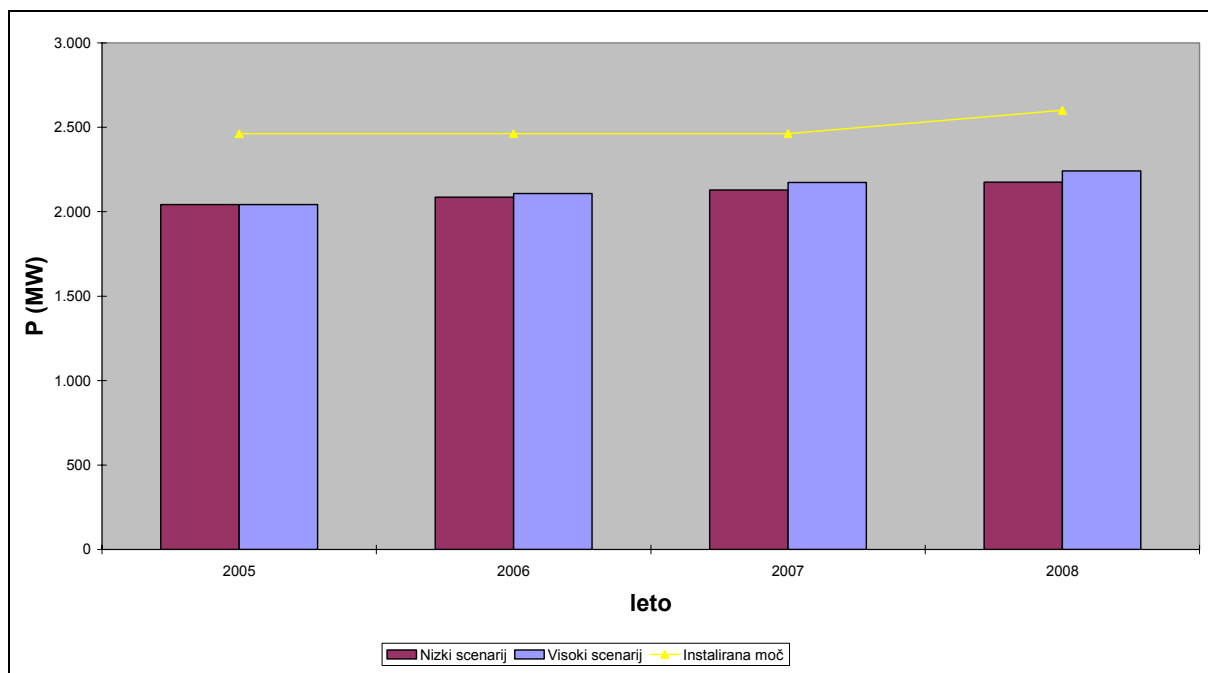
Tabela 39: Predvideni razvoj inštaliranih zmogljivosti in proizvodnje slovenskih elektrarn
Vir: EIMV

Podatki o ocenjeni proizvodnji slovenskih elektrarn so bili predstavljeni v Elesovi oceni zadostnosti proizvodnih virov, v kateri je bilo kot izhodiščno leto upoštevano leto 2004. Stanje, doseženo leta 2005, je pokazalo, da je bila dejanska proizvodnja (10.861 GWh) veliko večja od napovedane (10.750 GWh). Seveda je treba pri napovedih upoštevati, da je proizvodnja elektrarn odvisna od veliko dejavnikov, še posebej od hidroloških razmer in dogajanja na trgu, ki vplivajo predvsem na proizvodnjo termoelektarn.

Leta 2005 je agencija naročila študijo z naslovom Scenariji rasti porabe električne energije. Rezultat študije so tudi napovedi konic odjema po različnih scenarijih. Tabela 40 kaže primerjavo predvidene rasti inštalirane moči elektrarn z naraščanjem konične moči za dva scenarija. V večini primerov rezervna moč ne dosega 20 odstotkov koničnega odjema, kar kaže na to, da bo tudi do leta 2008 treba manjkajočo električno energijo zagotavljati z uvozom.

Leto	2005 (dejansko)	2006 (ocena)	2007 (ocena)	2008 (ocena)
Inštalirana moč (MW)	2.462	2.462	2.462	2.600
Konica odjema - visoki scenarij (MW)	2.043	2.108	2.173	2.241
Razmerje $P_{inst}/Konica_{VS}$	1,21	1,17	1,13	1,16
Konica odjema - nizki scenarij (MW)	10.861	2.086	2.129	2.176
Razmerje $P_{inst}/Konica_{NS}$	1,21	1,18	1,16	1,20

Tabela 40: Inštalirana moč slovenskih elektrarn in rast konice odjema v obdobju 2005–2008
Vir: EIMV

Slika 66: Pokrivanje porabe slovenskega elektroenergetskega sistema v letih do 2008

Vir: Eles, EIMV

5.1.3 Sigurnost obratovanja omrežja

Leta 2005 je SOPO uspelo zadovoljivo usklajevati proizvodnjo in porabo električne energije. Skupna količina nedobavljene električne energije je znašala 13 MWh. Vzrok vseh prekinitev so bile okvare v omrežju. Najpomembnejši vzrok za nenačrtovane prekinitve dobav so bile slabe vremenske razmere – kar v 86 odstotkih primerov je bila za nedobavljeno energijo kriva nevihta. Kljub nezadostnosti slovenskih proizvodnih virov za zadovoljevanje domačih potreb oskrba nikoli ni bila prekinjena zaradi pomanjkanja električne energije.

5.2 Zemeljski plin

Slovenija nima svojih virov zemeljskega plina, zato je povsem odvisna od tujih. Za zagotavljanje zanesljive dobave so zelo pomembne napovedi porabe. Projekcija porabe zemeljskega plina do leta 2015 je opisana v Resoluciji o nacionalnem energetskem programu (Uradni list RS, št. 57/04), ki za obdobje 2000–2015 predvideva kar 3,5-odstotno letno rast.

Za zagotovitev zanesljive dobave je bil leta 2005 sprejet razvojni načrt prenosnega omrežja zemeljskega plina za obdobje 2005–2014, ki predvideva obsežne naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina. Gradnja dodatnih prenosnih zmogljivosti naj bi zadostila predvideni povečani porabi zemeljskega plina.

Za prihodnja tri leta je predvidena 23-odstotna rast porabe glede na porabo zemeljskega plina leta 2005. Predvideno povečanje porabe zemeljskega plina naj bi zajemalo večjo porabo distribucijskih odjemalcev in dodatne količine za proizvajalce električne energije. Začetek dobave zemeljskega plina za proizvajalce električne

energije je načrtovan za leto 2008 (TE Šoštanj). Visoka rast cen zemeljskega plina v zadnjem času zmanjšuje interes investitorjev za naložbe v proizvodne objekte, ki za energent uporabljajo zemeljski plin. Za gradnjo novih prenosnih zmogljivosti so investitorji leta 2005 pridobivali državne lokacijske načrte.

Dobava zemeljskega plina za odjemalce na prenosnem in distribucijskem omrežju je bila leta 2005 zanesljiva in kakovostna. Oskrba z zemeljskim plinom je bila motena zaradi omejitev v dobavi in zaradi del na mejni postaji Gorica v Italiji. V prvem četrtletju je bila omejena dobava nekaterim prekinljivim odjemalcem zaradi nizkih temperatur in manjših redukcij. Nekaj omejitev oziroma prekinitev prenosa zemeljskega plina je bilo sredi leta zaradi vzdrževalnih del na slovenskem prenosnem omrežju.

Zanesljivo oskrbo odjemalcev z zemeljskim plinom je omogočala tudi kompresorska postaja Kidričevo, ki je delovala več kot tri četrtine časa. V prihodnje naj bi še zanesljivejšo dobavo zagotavljali z različnimi mehanizmi, ki jih predvideva tudi Direktiva o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom 2004/67/ES. Za zanesljivo oskrbo bodo odgovorni predvsem dobavitelji zemeljskega plina, deloma pa tudi sistemski operaterji.

Agencija je leta 2005 sodelovala pri pripravi sprememb in dopolnitev EZ in pri oblikovanju nove Uredbe o zanesljivi dobavi zemeljskega plina, s katerimi bodo implementirane določbe Direktive o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom. Oba akta bosta sprejeta predvidoma v drugi polovici leta 2006.

Pričakovane dopolnitve EZ na področju zagotavljanja zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom bodo zlasti:

- zagotavljanje zanesljivosti delovanja omrežja in njegove ustrezne zmogljivosti,
- razpršenost dobavnih virov,
- poročanje o ukrepih za zagotovitev zanesljive oskrbe,
- določitev posebnih odjemalcev,
- določitev standardov zanesljivosti dobave plina,
- določitev nujnih ukrepov.

6 GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE

6.1 Splošno

Organizacijo in način izvajanja republiških GJS skladno z EZ in Zakonom o gospodarskih javnih službah ureja Vlada Republike Slovenije, lokalne GJS pa urejajo lokalne skupnosti. Za opravljanje energetskih dejavnosti, navedenih v tabeli, je treba pridobiti licenco.

Izvajalci GJS skrbijo predvsem za varnost obratovanja, zanesljivost dobave energije, zagotavljanje dobave pod splošnimi pogoji vsakomur, redno in trajno obratovanje, zagotavljanje predpisane kakovosti in razumne cene dobavljene energije ter varovanje okolja.

EZ določa naslednje GJS na področju oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom in daljinsko toploto:

Dejavnost	Oblika	Regulirana GJS
dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dobava električne energije tarifnim odjemalcem	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
organiziranje trga z električno energijo	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina	obvezna republiška gospodarska javna služba	DA
dejavnost systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
dejavnost systemskega operaterja terminala za utekočinjen zemeljski plin	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
organiziranje trga z zemeljskim plinom	izbirna republiška gospodarska javna služba	-
dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina	izbirna lokalna gospodarska javna služba	DA
dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem	izbirna lokalna gospodarska javna služba	DA
distribucija toplote	izbirna lokalna gospodarska javna služba	NE
oskrba z energetskimi plini iz omrežja, razen z zemeljskim plinom	izbirna lokalna gospodarska javna služba	NE

Tabela 41: Pregled gospodarskih javnih služb

Vir: agencija

Izbirne republiške GJS dejavnost systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom se leta 2005 niso izvajale.

Na področju oskrbe z električno energijo dejavnosti GJS do podelitve koncesij opravljajo javna podjetja.

Na področju oskrbe z zemeljskim plinom na prenosnem omrežju naj bi se obvezna GJS izvajala na podlagi podeljene koncesije. GJS dejavnosti SOPO zemeljskega plina do uveljavitve koncesijske pogodbe opravlja systemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina, ki je to dejavnost začel izvajati v ločeni pravni osebi 1. januarja 2005. Izbirne lokalne GJS se izvajajo na podlagi podeljenih koncesij, v javnih podjetjih in z vlaganjem javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

6.2 Varstvo potrošnikov na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom

Zaradi varstva potrošnikov se na področju oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom zagotavljajo ukrepi, ki jih zahtevata tudi direktivi o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in zemeljskim plinom (direktivi 2003/54/ES in 2003/55/ES).

6.2.1 Električna energija

6.2.1.1 Pogodbe o dobavi električne energije tarifnim odjemalcem

Na podlagi Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobava električne energije tarifnim odjemalcem (v nadaljevanju: uredba o DTO) je DTO zavezan skleniti z vsakim tarifnim odjemalcem, ki je priključen na distribucijsko omrežje na območju, kjer izvaja to javno službo, pogodbo o dobavi električne energije. Navedena uredba in tudi Uredba o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije določata najpomembnejše elemente oziroma obvezne podatke, ki jih mora vsebovati pogodba o dobavi tarifnim odjemalcem. Obvezni podatki, ki jih določa uredba, izpolnjujejo tudi zahteve direktive.

Pogodbe o dobavi električne energije se sklepajo kot adhezijske pogodbe oziroma pogodbe s pristopom, za katere je značilno, da so vnaprej pisno formulirane, stranke pa imajo možnost, da predlagane pogodbene klavzule sprejmejo, zavrnejo ali spremenijo. Na podlagi uredbe o DTO mora biti vsebina dobavne pogodbe tarifnim odjemalcem znana pred njeno sklenitvijo, tarifni odjemalci pa morajo biti obveščeni tudi o spremembi pogodbenih pogojev. Če se tarifni odjemalci s spremembami ne strinjajo, lahko odstopijo od pogodbe.

Dobavitelji električne energije končnim odjemalcem morajo na izdanih računih za električno energijo in v svojih propagandnih gradivih objaviti deleže posameznih

proizvodnih virov v celotni strukturi električne energije posameznega dobavitelja v preteklem letu.

6.2.1.2 Zaščita ranljivih odjemalcev

Zaščita ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik zaščite odjemalcev in je urejena v EZ. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da ni ogroženo življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki z njim prebivajo. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

Dobavitelj tarifnim odjemalcem je mora navedene odjemalce oskrbovati, če ima odjemalec ustrezno odločbo socialne službe o nezmožnosti plačevanja električne energije. Leta 2005 so sistemski operaterji zaradi neplačevanja električne energije prekinili oziroma ustavili dobavo z odklopom manj kot 0,6 odstotka odjemalcem.

Sistemski operater	Število odklopov odjemalcev zaradi neplačila	Delež odklopov v primerjavi s skupnim št. odjemalcev
Elektro Celje, d. d.	1.414	0,16 %
Elektro Gorenjska, d. d.	368	0,04 %
Elektro Ljubljana, d. d.	1.300	0,15 %
Elektro Maribor, d. d.	1.322	0,15 %
Elektro Primorska, d. d.	546	0,06 %
Skupaj	4.950	0,57 %

Tabela 42: Število in delež odklopov zaradi neplačevanja po sistemskih operaterjih

Vir: podatki podjetij

6.2.1.3 Objavljanje cen

Na podlagi Uredbe o tarifnem sistemu za prodajo električne energije mora imeti dobavitelj končno ceno električne energije ves čas objavljeno na svoji spletni strani, vsako spremembo cene pa mora objaviti na spletni strani in v dnevnem časopisju.

6.2.1.4 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

Na podlagi EZ ima uporabnik omrežja pravico do pritožbe zoper odločitve sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija.

Na podlagi Uredbe o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije imajo tarifni odjemalci pravico dobavitelju podati pripombe oziroma ugovor na prejeti račun ali obračun.

Na podlagi uredbe o DTO in Uredbe o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije je eden bistvenih elementov pogodbe o dobavi tarifnim odjemalcem tudi dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja.

6.2.1.5 Pravica do odškodnine

Uredba o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije daje uporabniku omrežja pravico do uveljavljanja odškodnine za škodo, če mu je upravljavec omrežja neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije, če prekinitvev odjema traja neupravičeno dolgo, če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjeni vrednosti ali zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik.

6.2.2 Zemeljski plin

6.2.2.1 Zaščita ranljivih odjemalcev

Zaščita ranljivih odjemalcev je, enako kot na področju električne energije, urejena v EZ. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da ni ogroženo življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki z njim prebivajo. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

6.2.2.2 Objavljanje cen

Dobavitelji zemeljskega plina tarifnim odjemalcem so morali leta 2005 pred objavo cenika dobiti soglasje lokalne skupnosti. Objavljene so bile cene oskrbe z zemeljskim plinom.

6.2.2.3 Ukrepi za varstvo potrošnikov

Izvajalci GJS sistemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina in dobavitelj tarifnim odjemalcem bodo na podlagi leta 2005 sprejetih splošnih aktov in metodologij agencije sprejeli akte, za katere morajo pred njihovo objavo pridobiti soglasje agencije oziroma lokalne skupnosti.

Splošni akti izvajalcev gospodarskih javnih služb, še posebej pa splošni pogoji za dobavo in odjem, bodo morali vsebovati tudi ukrepe za varstvo potrošnikov, ki jih določa Direktiva o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom, kot na primer:

- pravice v zvezi s pogodbami z dobavitelji za gospodinjske odjemalce,
- obveščanje o nameravanih spremembah pogodbenih pogojev,
- preglednost veljavnih cen in tarif ter splošnih pogojev v zvezi z dostopom in uporabo storitev,
- možnosti izbire različnih načinov plačevanja,
- možnost zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov zamenjave,
- pravica do preglednih, preprostih in poceni postopkov pri obravnavi pritožb in
- obveščenost o svojih pravicah do oskrbe z zemeljskim plinom določene kakovosti po razumni ceni.

Zamenjava dobavitelja zemeljskega plina je brezplačna.

6.2.2.4 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva

Na podlagi EZ ima uporabnik omrežja pravico do pritožbe zoper odločitve sistemskega operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija.

6.3 Reguliranje končne cene

6.3.1 Cena

Med GJS, ki jih določa EZ, je končna cena regulirana na področju GJS dobava električne energije tarifnim odjemalcem in GJS dobava zemeljskega plina tarifnim odjemalcem. Upravičeni odjemalci ne morejo zahtevati dobave pod pogoji, ki so določeni s tarifnim sistemom za tarifne odjemalce.

6.3.1.1 Električna energija

Končno ceno za električno energijo, ki jo dobavitelj dobavlja tarifnim odjemalcem, regulira Vlada RS v skladu z Uredbo o tarifnem sistemu za prodajo električne energije.

Regulirana je tudi končna cena električne energije v okviru zagotovljene dobave. Zagotovljena dobava je mehanizem, namenjen odjemalcem, katerim dobavitelj brez njihove krivde preneha dobavljati električno energijo, na primer pri stečaju dobavitelja. Zagotovljeno dobavo izvaja dobavitelj tarifnim odjemalcem, ki določi ceno električne energije v okviru zagotovljene dobave tako, da pokriva dolgoročno ceno nabave električne energije in stroške zagotavljanja ter izvajanja zagotovljene dobave. Cena pa ne sme biti več kot 15 odstotkov višja od cene, ki jo plačuje primerljivi upravičeni odjemalec po pogodbi z istim dobaviteljem električne energije. Dobavitelj tarifnim odjemalcem dobavlja energijo tudi privzetim odjemalcem, to so tisti upravičeni odjemalci, ki si niso izbrali dobavitelja ali uredili dobave energije z drugim dobaviteljem.

6.3.1.2 Zemeljski plin

Agencija je na področju distribucije zemeljskega plina izdala splošne akte o določitvi omrežnin, med katere sodi tudi Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Ta splošni akt določa elemente za obračunavanje dobavljene energije za različne skupine odjemalcev glede na moč, vrsto in značilnosti odjema. Izvajalci GJS dejavnosti dobava tarifnim odjemalcem bodo na podlagi navedenega splošnega akta agencije izdali tarifni sistem za geografska območja, na katerih izvajajo GJS. Pred objavo tarifnega sistema morajo izdajatelji dobiti soglasje lokalne skupnosti.

6.3.2 Financiranje dobaviteljev

Dobavitelji električne energije tarifnim odjemalcem se financirajo iz cene, ki pokriva stroške dobavitelja pri dobavi električne energije za tarifne odjemalce. Stroške dobavitelja potrjuje Vlada RS. Zagotovljeno dobavo električne energije izvajajo tudi dobavitelji električne energije tarifnim odjemalcem, financira pa se iz dela cene električne energije v okviru zagotovljene dobave.

Dobavitelji zemeljskega plina tarifnim odjemalcem se glede na določbe posameznih odlokov lokalnih skupnosti financirajo iz končne cene zemeljskega plina. V določenih primerih so lokalne skupnosti v odloku in na tej podlagi v koncesijski pogodbi oziroma aktu o ustanovitvi javnega podjetja predvidele, da se lahko razlika – če končna cena ne pokrije vseh stroškov – pokriva iz proračunskih sredstev in drugih virov.

Leta 2005 je bilo na področju zemeljskega plina po reguliranih tarifah oskrbovano 102.565 vseh odjemalcev, ki so porabili 10,2 odstotka skupaj dobavljenega zemeljskega plina. Z električno energijo pa je bilo tako oskrbovanih 89 odstotkov odjemalcev, ki so porabili 25 odstotkov skupaj dobavljene električne energije.

6.4 Zagotavljanje preglednosti

Preglednost pogojev za dobavo in odjem zagotavljajo splošni akti. Pri električni energiji so to Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz prenosnega in distribucijskega omrežja, ki jih sprejme SOPO po pridobitvi mnenja agencije in soglasja Vlade RS. Pri zemeljskem plinu so to Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja, ki jih sprejme SOPO po pridobitvi mnenja agencije in soglasja Vlade RS, ter Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja, ki jih sprejmejo SODO s soglasjem agencije in lokalne skupnosti. Za odločanje o sporih, ki izvirajo iz zatrjevanih kršitev splošnih dobavnih pogojev, je pristojna agencija.

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije in zemeljskega plina urejajo med drugim tudi temeljne vsebine pogodb o dobavi energije. Vsa druga določila pogodb se urejajo svobodno in se presojuje skladno z določili obligacijskega prava. Za reševanje sporov, ki izvirajo iz teh določil, je pristojno sodišče. Agencija ne more vplivati na oblikovanje pogodbenih določil oziroma na oblikovanje vsebine pogodbe.

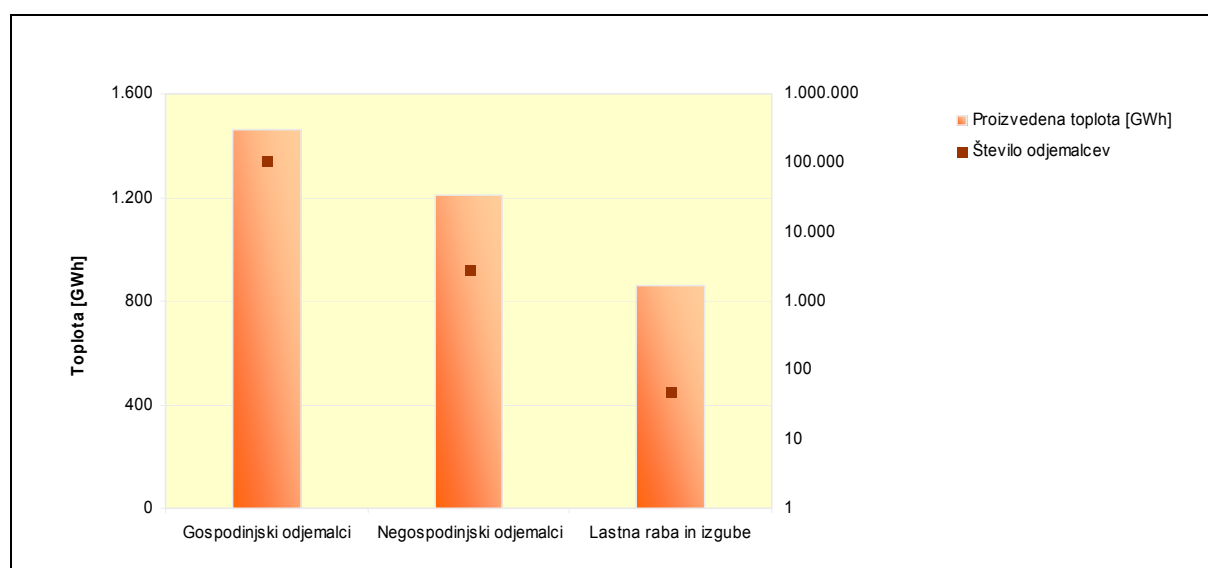
7 DALJINSKA TOPLOTA

Distribucija toplote je izbirna lokalna gospodarska javna služba, ki obsega dejavnost dobave toplote ali hladu iz omrežij za distribucijo in dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja. Z distribucijo toplote se zagotavlja oskrba s toploto za potrebe sistemov ogrevanja v objektih odjemalcev toplote oziroma hladu.

7.1 Oskrba z daljinsko toploto

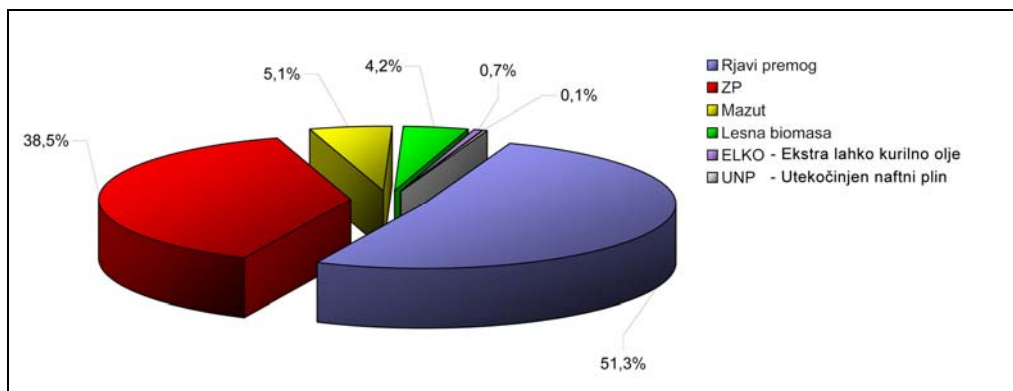
Na območju Republike Slovenije je leta 2005 delovalo 49 od 62 licenciranih podjetij s področja oskrbe s toploto. Od tega jih je 41 opravljalo dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje in dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW, šest podjetij je opravljalo le distribucijsko dejavnost, dve pa sta le pridobivali toploto za nadaljnjo distribucijo.

Za oskrbo z daljinsko toploto je bilo leta 2005 pridobljenih 3534 GWh toplote in 4763 GWh električne energije. Slednja je bila pridobljena v procesu kogeneracije. Največji delež toplote – 1461 GWh ali 41,3 odstotka – je bil namenjen za oskrbo 108.074 gospodinjstev, 1211 GWh ali 34,3 odstotka toplote pa za 2755 negospodinjskih odjemalcev v 33 občinah. Razlika med proizvedeno in distribuirano toploto v višini 862 GWh ali 24,4 odstotka je delež toplote, porabljene za lastno rabo proizvajalcev oziroma distributerjev in za pokritje izgub v distribucijskih omrežjih. Negospodinjski oziroma industrijski odjemalci so 860 GWh ali 24,4 odstotka vse pridobljene toplote porabili za proizvodnjo pare.

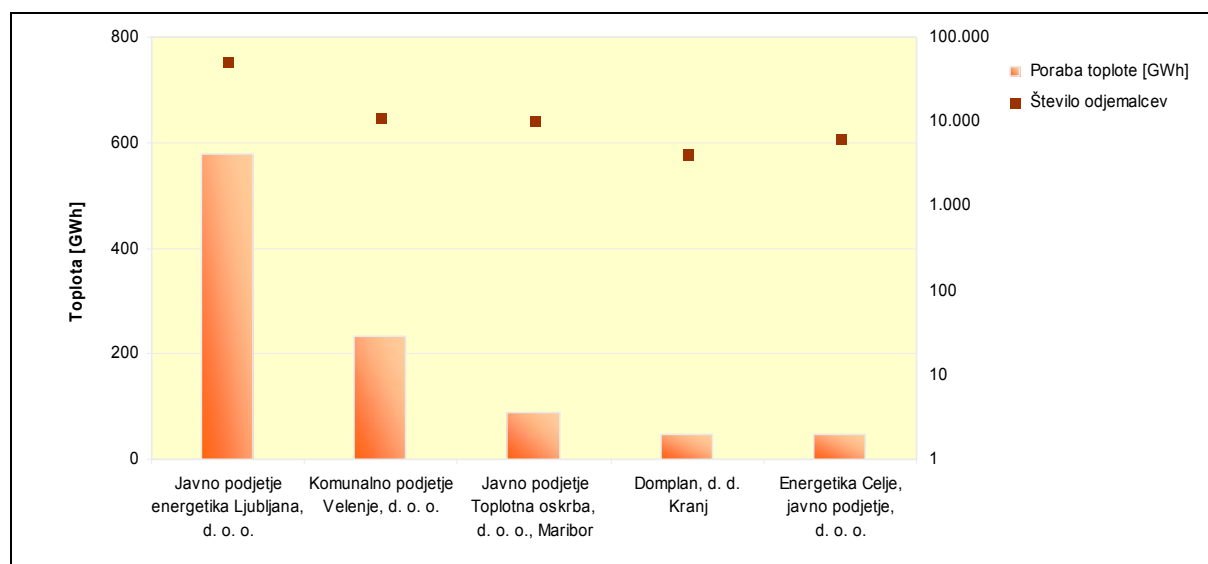
Slika 67: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število
Vir: agencija

Kot primarni energent se je za proizvodnjo daljinske toplote največ uporabljal rjavi premog z 51,3-odstotnim deležem, sledita zemeljski plin z 38,5- in mazut s 5,1-odstotnim deležem. Lesna biomasa kot obnovljiv vir energije je imela v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo daljinske toplote 4,2-odstotni delež.

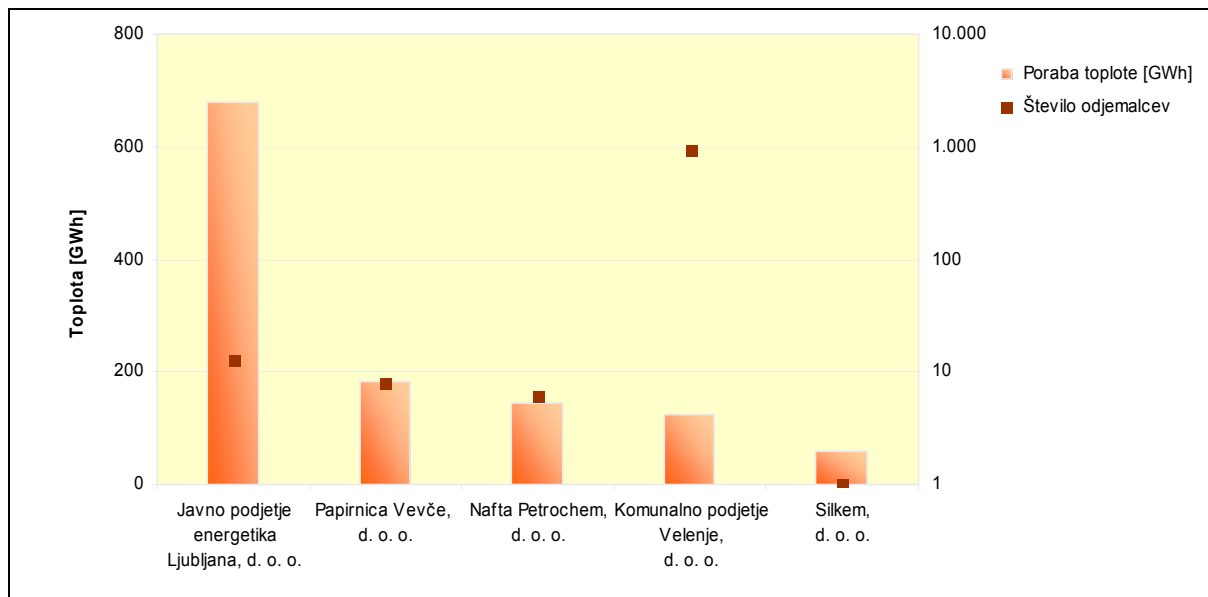
Slika 68 : Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje
Vir: agencija

Leta 2005 je prvih pet največjih distribucijskih podjetij oskrbovalo 83.540 ali 77,3 odstotka vseh gospodinskih odjemalcev in jim distribuiralo 82 odstotkov toplote, ki so jo porabili ti odjemalci.

Slika 69: Največji distributerji toplote za gospodinske odjemalce v letu 2005
Vir: agencija

Prvih pet največjih distribucijskih podjetij je oskrbovalo 35 odstotkov vseh negospodinskih odjemalcev in jim distribuiralo kar 81,6 odstotka toplote, ki so jo porabili ti odjemalci.

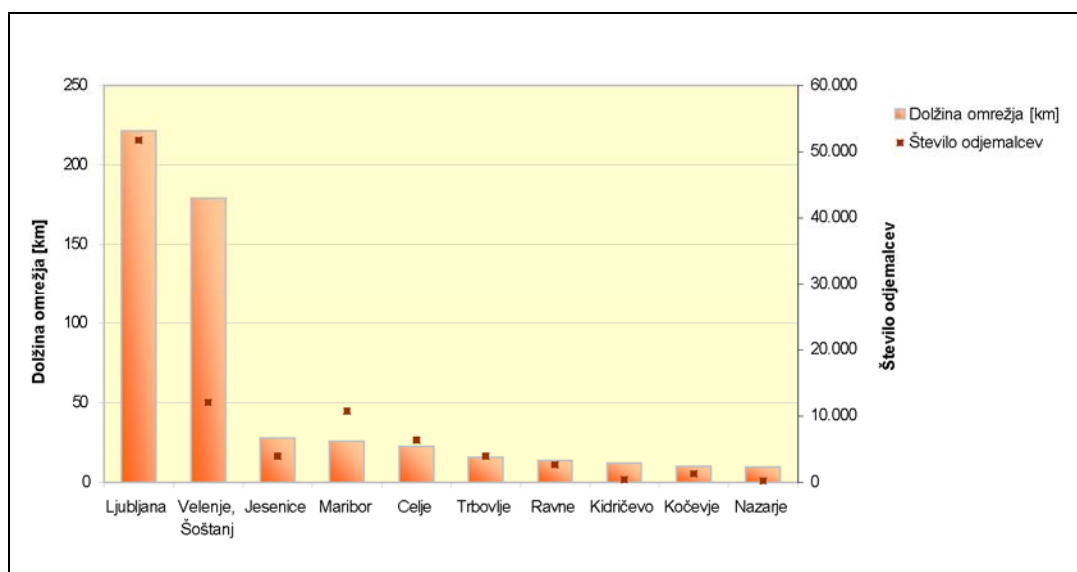

Slika 70: Največji distributerji toplote za negospodinjne odjemalce

Vir: agencija

7.2 Distribucijsko omrežje

Distribucijsko omrežje za oskrbo z daljinsko toploto ima 33 občin, njegova skupna dolžina pa znaša 622,7 kilometra. Glede na vrsto distribucijskega omrežja, ki ga delimo na toplovodno, vročevodno in parovodno, je toplovodno omrežje zajemalo 33,5, vročevodno 62,3 in parovodno 4,2 odstotka celotne dolžine vseh distribucijskih omrežij. Najbolj razvejena omrežja imajo občina Ljubljana z 221,7 kilometra vročevodnega in toplovodnega omrežja in občini Velenje in Šoštanj z 179,2 kilometra toplovodnega omrežja. Dolžine distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov so prikazani na sliki 72.

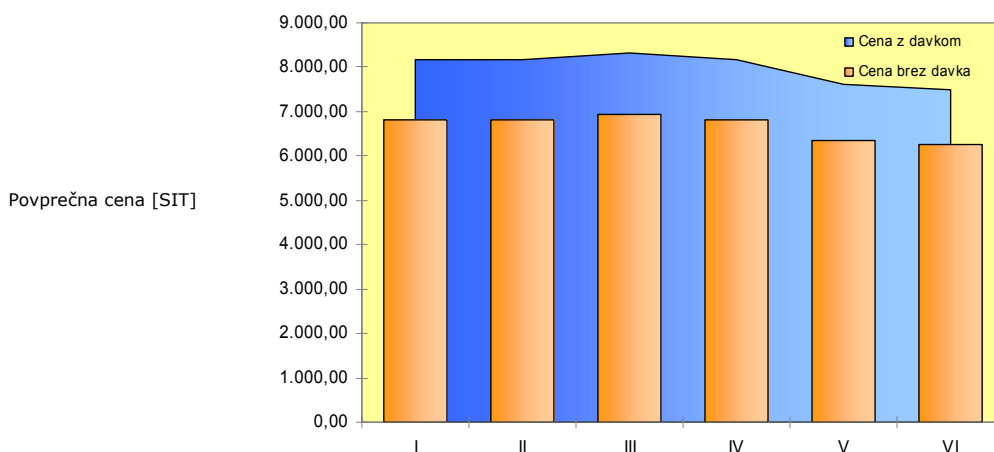

Slika 71 : Dolžina toplovodnih distribucijskih omrežij v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov

Vir: agencija

7.3 Cene toplote

Cene toplote za odjemalce je mogoče primerjati po šestih odjemnih skupinah. Na sliki so prikazane cene po posameznih skupinah, ki so izračunane kot tehtano povprečje cen v večjih mestih Slovenije in izražene v tolarjih.

Slika 72 : Povprečne cene toplote v Sloveniji po odjemnih skupinah
Vir: SURS

7.4 Naloge in dejavnosti agencije

Agencija ima na področju oskrbe s toplotno energijo naslednje naloge:

- izdaja splošne akte za izvrševanje javnih pooblastil o:
  - a) metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in
  - b) metodologiji za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja,
- daje soglasje k sistemskim obratovalnim navodilom ter
- odloča o izdaji in odvzemu licenc za opravljanje energetskih dejavnosti.

Z namenom postopnega poenotenja splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote in zagotavljanja primerljivosti tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja za vse lokalne skupnosti oziroma izvajalce dejavnosti distribucije toplote je agencija leta 2005 po pridobitvi soglasja Vlade RS izdala:

- Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in
- Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja.

Oba splošna akta sta bila objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 74/2005, veljati pa sta začela 6. avgusta 2005. Metodologiji zagotavljata preglednost in primerljivost z drugimi načini ogrevanja ter zaščito odjemalcev toplote.

Pomembna naloga agencije je tudi dajanje soglasij za sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto, ki jih po javnem pooblastilu izdajajo distributerji toplote. Sistemska obratovalna navodila urejajo obratovanje in način vodenja distribucijskih omrežij za oskrbo s toploto.

Leta 2005 je agencija izdala pet licenc za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW in šest licenc za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje.

7.4.1 Akt o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja

V tem aktu sta določeni metodologija za pripravo splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in njihova obvezna vsebina. Metodologija zagotavlja preglednost splošnih pogojev, ki morajo imeti primerljivo obliko in strukturo pri vseh izvajalcih dejavnosti distribucije toplote.

7.4.2 Akt o določitvi metodologije za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja

Ta akt določa metodologijo za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja. Metodologija določa obvezno vsebino tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in elemente za obračunavanje dobavljene energije za različne skupine odjemalcev toplote glede na moč, vrsto in karakteristiko odjema, kakovost in druge elemente. S tarifnim sistemom distributer toplote določi tarifne postavke za dobavljeno toploto ter enoten in pregleden način oblikovanja in uporabe obračunskih elementov.

Pri oblikovanju tarifnega sistema distributer toplote upošteva naslednje cilje:

- učinkovito rabo toplote,
- zanesljivo oskrbo odjemalcev toplote,
- oskrbo odjemalcev toplote s toploto ustrezne kakovosti,
- varstvo okolja in
- varstvo potrošnikov.

Splošne pogoje in tarifni sistem za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja pripravijo in sprejmejo izvajalci dejavnosti distribucije toplote za območja, na katerih opravljajo izbirno lokalno gospodarsko javno službo, skladno z navedenima splošnima aktoma. Pred njuno objavo mora distributer toplote pridobiti soglasje pristojne lokalne skupnosti ali organa iz 35. člena EZ, ki presodi splošne pogoje oziroma tarifni sistem z vidika skladnosti z metodologijama.

8 SEZNAM SLIK

Slika 1: Povprečne cene na trgu z električno energijo (julij 2004–junij 2005)	6
Slika 2: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2005 – v GWh.....	10
Slika 3: Struktura proizvodnje in pretokov električne energije.....	11
Slika 4: Gibanje porabe in pretokov električne energije.....	12
Slika 5: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2005.....	12
Slika 6: Elementi reguliranja	13
Slika 7: Rekonstrukcije in nove investicije dejavnosti GJS podjetij prenosa in distribucije v letu 2005	18
Slika 8: Struktura virov financiranja investicij dejavnosti GJS	18
Slika 9: Načrtovana realizacija investicij SODO in SOPO v letih 2005–2014.....	19
Slika 10: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih.....	26
Slika 11: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_g – 4 MW, 24 GWh)	27
Slika 12: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_b – 50 kW, 50 MWh)	27
Slika 13: Deleži elementov cene za uporabo omrežij in deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega gospodinjanskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto).....	28
Slika 14: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjanskega odjemalca	29
Slika 15: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-hrvaški meji	31
Slika 16: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-italijanski meji	31
Slika 17: Gibanje marginalnih cen dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-avstrijski meji	32
Slika 18: Odpiranje trga z električno energijo v Sloveniji.....	33
Slika 19: Število upravičenih in tarifnih odjemalcev konec leta 2005	33
Slika 20: Deleži porabe električne energije upravičenih in tarifnih odjemalcev	34
Slika 21: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na celotno proizvodnjo	39
Slika 22: Indeks HHI proizvodnih podjetij	40
Slika 23: Gibanje mesečnih količin na dnevnem trgu in SLOeX.....	42
Slika 24: Mesečne količine trgovanja in gibanje indeksa SLOeX v letih 2004 in 2005	43
Slika 25: Spremembe deležev standardiziranih produktov leta 2005 glede na leto 2004	44
Slika 26: Trgovanje na Borzenu po produktih	44
Slika 27: Cene standardiziranih produktov – primerjava med letoma 2004 in 2005	45
Slika 28: Tržni deleži dobaviteljev električne energije upravičenim odjemalcem.....	47
Slika 29: Tržni delež dobaviteljev gospodinjstvom in upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	47
Slika 30: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	48
Slika 31: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo od 50MWh do 2GWh	48
Slika 32: Tržni delež dobaviteljev upravičenim odjemalcem z letno porabo nad 2GWh	49
Slika 33: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2005	49
Slika 34: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2005 glede na število odjemalcev.....	50
Slika 35: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2005 glede na količino električne energije	50
Slika 36: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 50 MWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005	52
Slika 37: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo 24 GWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005	53
Slika 38: Gibanje cen električne energije v tolarjih za značilne upravičene odjemalce v Sloveniji.....	53
Slika 39: Primerjava cene električne energije za gospodinjanskega odjemalca z letno porabo 3500 kWh v državah EU in Sloveniji v juliju 2005	54
Slika 40: Primerjava mesečnih odstopanj (v MWh) celotnega sistema (SOPO) in posameznih bilančnih skupin	56
Slika 41: Gibanje cen produktov v letu 2005 na terminskem trgu za pasovno in trapezno električno energijo, dobavljivo v letu 2006	60
Slika 42: Število upravičenih in gospodinjanskih odjemalcev zemeljskega plina in njihova poraba.....	62
Slika 43: Prenosno omrežje zemeljskega plina.....	66
Slika 44: Načrtovano povečanje prenosne zmogljivosti omrežja zemeljskega plina 2005–2014	67
Slika 45: Območja izvajanja distribucije zemeljskega plina v lokalnih skupnostih v Sloveniji.....	69
Slika 46: Gibanje cene zemeljskega plina (C_b) za potrebe izravnave količinskih odstopanj v letu 2005	75
Slika 47: Viri zemeljskega plina.....	79

Slika 48: Lastniška struktura družbe Geoplin, d. o. o.	80
Slika 49: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji	81
Slika 50: Struktura dobave dobavitelja Geoplin, d. o. o., po namenu uporabe	82
Slika 51: Razmerje med številom upravičenih in gospodinjskih odjemalcev in njihovo porabo na distribucijskem omrežju	83
Slika 52: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo nad milijon Sm ³	84
Slika 53: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm ³	85
Slika 54: Tržni deleži dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm ³	86
Slika 55: Povprečne cene zemeljskega plina na prenosnem omrežju	88
Slika 56: Cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce.....	88
Slika 57: Deleži cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce, priključene na prenosno omrežje.....	89
Slika 58: Cene zemeljskega plina za značilne gospodinjske odjemalce 1. julija 2005	90
Slika 59: Cene zemeljskega plina za zelo velike industrijske odjemalce z letnim odjemom približno 11 milijonov Sm ³ (I ₄₋₁)	92
Slika 60: Cene zemeljskega plina za velike industrijske odjemalce z letnim odjemom 1,1 milijona Sm ³ (I ₃₋₁)	93
Slika 61: Cene zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce (D ₃)	93
Slika 62: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005	97
Slika 63: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005	97
Slika 64: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji od 1990 do 2005	98
Slika 65: Razmerje med inštalirano in konično močjo v letih 1990 – 2005	99
Slika 66: Pokrivanje porabe slovenskega elektroenergetskega sistema v letih do 2008	101
Slika 67: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število.....	109
Slika 68 : Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje.....	110
Slika 69: Največji distributerji toplote za gospodinjske odjemalce v letu 2005	110
Slika 70: Največji distributerji toplote za negospodinjske odjemalce	111
Slika 71 : Dolžina toplovodnih distribucijskih omrežij v posameznih občinah in število priključenih uporabnikov	111
Slika 72 : Povprečne cene toplote v Sloveniji po odjemnih skupinah	112

9 SEZNAM TABEL

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v letih 2004 in 2005 – v GWh	11
Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2004 in 2005 – v GWh	11
Tabela 3: Rezultati poslovanja dejavnosti SODO	15
Tabela 4: Primerjava realiziranih in načrtovanih prihodkov iz omrežnine	15
Tabela 5: Načrtovani in realizirani prilivi iz omrežnine in povprečnih stroškov priključevanja	15
Tabela 6: Poslovni izid podjetij za distribucijo električne energije	16
Tabela 7: Izid poslovanja po dejavnostih	16
Tabela 8: Investicijska vlaganja	17
Tabela 9: Indeksi povprečnega trajanja prekinitve oskrbe na odjemalca	25
Tabela 10: Inštalirane moči proizvodnih objektov v Sloveniji	35
Tabela 11: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji	36
Tabela 12: Poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	36
Tabela 13: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije	37
Tabela 14: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	37
Tabela 15: Indeks HHI glede na inštalirano moč	40
Tabela 16: Indeks HHI glede na proizvodnjo – proizvajalci na prenosnem omrežju	40
Tabela 17: Količinski pregled zakupljene moči	41
Tabela 18: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcev na distribucijskem omrežju	51
Tabela 19: Tržni deleži dobaviteljev upravičenim odjemalcev	51
Tabela 20: Bilančne skupine	55
Tabela 21: Mesečna količinska odstopanja bilančnih skupin in njihova odstopanja iz tolerančnega pasu	57
Tabela 22: Delež zamenjav dobavitelja pri velikih industrijskih odjemalcih	59
Tabela 23: Regulirane dejavnosti na področju zemeljskega plina v letu 2005	63
Tabela 24: Izvajanje reguliranih dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja in dobave tarifnim odjemalcem	68
Tabela 25: Tehnične značilnosti distribucijskih omrežij zemeljskega plina v Sloveniji konec leta 2005	70
Tabela 26: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina	71
Tabela 27: Cena za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju	72
Tabela 28: Cene za uporabo prenosnega omrežja zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce v letu 2005	73
Tabela 29: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-reducirnih postajah	76
Tabela 30: Gibanje skupne porabe zemeljskega plina v RS za obdobje 2002–2005	79
Tabela 31: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina v Sloveniji	81
Tabela 32: Indeks HHI največjih treh dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo nad milijon Sm ³	85
Tabela 33: Indeks HHI največjih treh dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo od 4500 do milijon Sm ³	86
Tabela 34: Indeks HHI največjih treh dobaviteljev zemeljskega plina odjemalcem z letno porabo do 4500 Sm ³	87
Tabela 35: Porabniške skupine za industrijske odjemalce	87
Tabela 36: Poraba zemeljskega plina za značilne gospodinjstve odjemalce po porabniških skupinah	90
Tabela 37: Indeks gibanja cen zemeljskega plina	94
Tabela 38: Razvoj inštaliranih in koničnih moči v elektroenergetskem sistemu	98
Tabela 39: Predvideni razvoj inštaliranih zmogljivosti in proizvodnje slovenskih elektrarn	100
Tabela 40: Inštalirana moč slovenskih elektrarn in rast konice odjema v obdobju 2005–2008	100
Tabela 41: Pregled gospodarskih javnih služb	103
Tabela 42: Število in delež odklopov zaradi neplačevanja po sistemskih operaterjih	105

10 SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

Agencija	Javna agencija Republike Slovenije za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, d. o. o.
C+, C-	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
CUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DEM	Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.
DTO	Dobava tarifnim odjemalcem
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EFT	Električni finančni tim, d. o. o.
Eles	Eles - Elektro-Slovenija, d. o. o.
ELES GEN	ELES GEN, d. o. o.
ERREG	Skupina evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin
EZ	Energetski zakon (Uradni list RS, št. 26/05 - uradno prečiščeno besedilo)
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HSE	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.
HHI	Hirshmann-Herfindahlov indeks koncentracije trga
IBG	Istrabenz-Gorenje, d. o. o.
MRP	Merilno regulacijske postaje
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Regulirani dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SEL	Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.
SENG	Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemske operater distribucijskega omrežja
SOPO	Sistemske operater prenosnega omrežja
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
T	Tolerančni pas
TE	Termoelektrarna
TE-TOL	Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.
TEB	Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.
TEŠ	Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.
TET	Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
TP	Transformatorska postaja
UCTE	Združenje za koordinacijo prenosa električne energije (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity)
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W+, W-	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede